

48585
Județ

200

CASA ȘCOALELOR
BIBLIOTECA PEDAGOGICA
N° 17385

PROBLEMA CARTELURILOR

DE

TEODOR NICA

158895

BUCUREȘTI

EDITURA ȘI INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE C. SFETEA

62-64, CALEA MOȘILOR, 62-64

1916

19524

Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București

Cota.....48585

B.C.U. Bucuresti

C158895

33(B)-88

Dăruit Muzeului pedagogic
de St. Mihail Băneasa,
Admîn. Lucr. Școlare.

OPERILE CITATE

1. Dr. Fd. Baumgarten und Dr. A. Meszlény, „Kartelle und Trusts”. — Berlin 1906, Otto Liebmann.
2. Dr. H. Bonikowsky, „Der Einfluss der industriellen Kartelle auf den Handel in Deutschland”. — Jena 1907, G. Fischer.
3. C. F. Bastable, „Public Finance”. — London 1903, Macmillan et Co.
4. W. M. Collier, „The Trusts, what can we do with them? What can they do for us?”. — New-York 1900, The — Baker et Taylor Company.
5. A. Colliez, „Les coalitions industrielles et commerciales d'aujourd'hui, Trusts, Cartels, — Paris 1904, Gouillomin et C-ie.
6. Dr. M. Dietze, „Der wirtschaftliche Imperialismus und die Trusts”, (Vortrag). — Berlin 1913, Cordel et Renné.
7. R. R. Elly, „Monopolies and Trusts”. — New-York 1906, — The Macmillan Company.
8. R. Gneist, „Englische Verfassungsgeschichte. — Berlin 1882, I. Springer.
9. I. Grunzel, „Ueber Kartelle”. — Leipzig 1902, Dunker et Humblot.
10. E. von Halle, „Trusts of industrial combinations and coalitions in the United States”. — New-York 1896, Macmillan et Co.
11. I. Wh. Ienks, „The Trust Problem”. — New-York 1909, Doubleday, Page et Co.

12. Benj. Kidd, „Social Evolution“. — London 1894, Macmillan et Co.
 13. Fr. Laur, „De l'accaparement“. — Paris 1905, Soc. anon. de publ. scient. et industr.
 14. H. W. Macrosty, „The Trust movement in British industry“. — London 1907, Longmans Green et Co.
 15. G. H. Montague, „The Trusts of to day, Facts relating to their promotion, financial management and the attempts at State control“. — New-York 1904, Mc. Clure, Philips et Co.
 16. Dr. W. Morgenroth, „Die Exportpolitik der Kartelle“. — Leipzig 1907, Dunker et Humblot.
 17. P. de Rousiers, „Les Syndicats industriels de producteurs en France et à l'Etranger" (Trusts, Cartelles, Comptoirs). — Paris 1901, Armand Collin.
 18. Dr. Hjalmar Schacht, „Trust oder Kartell“. — Preuss. Jahrb., 110 Heft I, Berlin 1902.
 19. Dr. G. Schirrmeister, „Das bürgerliche Recht Englands“. — Herausgegeben von der Internationalen Vereinigung für vergleichende Rechtswissenschaft u. Volkswirtschaftslehre zu Berlin 1906 1913.
 20. A. Selijm, „Übersicht der Englischen Rechtspflege“. — 1886, Leipzig.
 21. Dr. J. Steiger, „Trusts und Kartelle im Ausland und in der Schweiz. — Zürich 1907, — Art. Inst. Orell. Fussli.
 22. W. S. Stevens, „Industrial combinations and Trusts“. — New-York 1913. The Macmillan Company.
 23. V. Stern, „Die Kartelle in der Textil und Bekleidungs-Industrie“. — Karlsruhe i. B., 1909, Braunsche Hofbuchdruckerei.
 24. Dr. L. Vossen, „Kartellgegnerschaft, Industriegegnerschaft“, — Hannover 1906, Helwing.
 25. A. Wagner, „Politische Oekonomie, Agrarwesen und Agrarpolitik,“ Leipzig 1892, Winter'sche Verlagshandlung.
-

I

În toate Statele fruntașe în ale Industriilor și ale Comerțului este pusă astăzi la ordinea zilei marea cestiune a Concentrării în luptele economice și a Combinațiilor, cât mai puternice de producție și de desfacere.

Acest fenomen, cu totul nou în evoluția economică a lumii întregi, s'a ivit numai în zilele noastre, iar dezvoltarea lui a fost atât de repede și a luat dimensiuni atât de uriașe, încât el preocupă astăzi deopotrivă, atât pe practicieni, cât și pe economiști și pe legiuitori.

Cu toții caută să 'și dea seamă, cât mai bine, de caracterul tuturor Combinațiilor și Organizațiilor i-vite, al Trusturilor, Cartelurilor, Sindicatelor de producție și de desfacere etc., — de rolul lor firesc în Gospodăria Națională și de chemarea lor în marele lupte economice, care s'au încins astăzi între Națiuni și între Continente chiar.

Firesc lucru că în această mare *evoluție* s'a întâmplat aceeace se întâplă totdeauna, când se ivesc idei nouă și forme nouă în viața socială sau economică.

Imediat s'au găsit „dibacii“, cari au prins aceste forme, și grabnic au înjghebat felurite coalițiuni spre exploatarea publicului, înainte de a se dumeri

asupra rostului formelor celor nouă, bune și folositoare cu adevărat.

Cu încetul se face însă lumină. Suntem astăzi în stare să stabilim deosebirele și să tragem brazde de hotar între acele Organizații, al căror scop este să ocrotească și să sporească *munca productivă* și între *Coteriele conspiratoare*, care s'au îmbrăcat numai cu haina „după fașonul cel nou”, dar care în realitate nu sunt altceva, decât vechile Cărdășii de jaf și de acapărări.

Suntem de pildă în stare astăzi să recunoaștem ca folositoare și ca meritând încurajare, atât dela Stat, cât și din partea particularilor, Cartelurile de felul lui „Yorkshire Woolen Association”.

Această Insoțire a fost formată de un număr însemnat de țesători de stofe de lână, de văpsitori (boiangii) de asemenea stofe și de apretori, cari, cu toții împreună, s'au obligat să părăsească necinstitul obicei de „a face stofele mai grele” prin încărcarea lor cu Chlorid de Zinc și cu alte chemicalii.

Acest cinstit Association aplică o marcă, a sa proprie, pe stofele puse în comerț, și *chezășuește printrânsa*, că stofele sânt țesute din fir de lână curată, că ele sânt *colorate* și date la *decatir* în mod conștiincios.

Sântem în poziție de asemenea să declarăm folositoare și vrednice de orice încurajare Cartelurile de felul lui „Verband Deutscher Schokolade-Fabriken”. Direcția centrală a acestui Cartel aplică *banderolele sale proprii pe fiecare pachet* de chocolaterie, fabricată de oricare din fabricile cartelate, și garantează prin această banderolă, că fabricatele cuprinse în pachet sunt făcute din zahăr curat și din cacao asemenea, fără nici un amestec de alte materii falsificatoare.

.. Direcția centrală a acestui Cartel este îndrituită, și *obligată* chiar, să facă orice fel de analize și cercetări, care le-ar crede de trebuință, spre a se convinge de puritatea fabricatelor.

Conducerea Cartelului este încredințată unei *persoane cu mare și îndelung întemeiată vază de cinst,* care n'a produs, nu produce, n'a negociat și nu neguțătorește nici direct, nici indirect, nici un fel de ciocolată, nici derivate deale ei, nici vreuna din materiile, cari se întrebuințează la fabricarea ciocolatelor în general.

Ușor de înțeles prin urmare, că un public luminat, ca cel German, fiind deplin informat de toate aceste împrejurări, preferă produsele, investite cu aceste banderole ale „Verbandului”, față de oricare alte produse — chiar dacă ar trebui să le plătească cevași mai scumpe.

Rezultatul acestui folositor Cartel a fost: înlăturarea, în scurt timp, a celei mai mari părți din concurența necinstită, atât internă cât și externă, care se bază pe marfă inferioară, însă debitată cu reclamă mai mare și mai mare îndrăzneală.

De altă parte iarăși, sântem în stare astăzi, să facem o lămurită deosebire între acest fel de *Carteluri respectabile* și între alte *Combinații* de felul, pentru exemplu, cum a fost „*Înțelegerea conspiratoare*” între un număr de 73 *Agenții de Asigurare*, cari operau în Statul American Missouri. Această „*Coalifiie*” avea drept scop *unic*: ca toate acele Societăți să urce într'un mod uniform, din ce în ce mai mult, toate primele de asigurări.

Constatându-se această *conspirație*, s'a retras tuturor acelor Companii autorizația de a mai

face vre-o asigurare, de orice fel ar fi, în Statul Missouri ¹⁾.

Fiindcă și la noi, există, ba s'au lățit chiar mult, o seamă de alcătuiuri, care și au luat numele de Carteluri, dar care în cea mai mare parte sânt cu totul *altceva*, și care au stârnit prin lăcomia lor o pornire vrășmașe a opiniei publice împotriva *a tot ce se cheamă Cartel* — deacea credem că este sosit momentul, ca să fie pusă și la noi întreaga *Problemă a Cartelurilor* și a celorlalte feluri de Combinații, — și să căutăm a găsi cuvenita deslegare pentru această chestiune și la noi —.

Spre acest sfârșit vom încercă să arătăm, cum au luat naștere acest nou fenomen economic și diferitele forme, pe cari le-a primit în Statele cele mari Industriale, precum și Legiuirile de acolo, atât cele lucrătoare, cât și cele ce se mai propun în privința acestor feluri de combinațiuni.

Primind bogată lumină dela aceste *puternice Reflectoare*, credem că vom fi în stare să propunem în urmă o seamă de măsuri Legislative, Financiare și de ordine Administrativă, care să garanteze și să ușureze dezvoltarea în mod natural și a *Industriilor noastre naționale*, curate și cinstit conduse.

Vom începe cu organizațiile și cu Legiuirile, din *Statele-Unite Americane*, și vom insistă ceva mai mult în explicarea lor — și aceasta anume pentru două cuvinte.

Intâiul pentru că forma specifică Americană „Trustul” înfățișează „cazul patologic” cel mai instructiv asupra urmărilor, pe care le pot avea concentrările atunci, când ele ajung să fie adevărate „*Monopoluri particulare*”.

1) G. H. Montague, pag. 136.

Al doilea fiindcă expunerea împrejurărilor și a Legiuirilor din Statele-Unite Americane invederează, mai bine decât a oricăror altora, primejdioasele urmări ce le poate avea *insuficiența Aparatului Legiurilor* și faloasele hidoase, pe care le poate trage dintr'o asemenea stare un *Politicianism corupt*.

„In Statele-Unite” zice P. de Rousiers, „s'a născut cestiunea Sindicatelor monopolizătoare... Ni-, căiri, în altă parte, această problemă n'a fost pusă, cu atâta intensitate; în nici o altă Țară, nu se a-, firmă cu mai multă tărie *Libertatea muncii*, și ni-, căirea nu este *călcată mai mult în picioare*, decât „acolo prin Trusturi”¹⁾.

Inarmați cu cunoștință deaproape a stării lucrurilor din America, vom înțelege și aprecia mai ușor felul cum au fost organizate Concentrările de producție și formele cum există ele încă în *Anglia* în *Franța*, în *Germania* și în *Austria* — cu deosebitele lor caractere precum și Legiuirile, care au presidat la alcătuirile lor și măsurile, cari au fost luate, sau cari se proiectează încă să fie luate, spre a garanta o *sănătoasă și serioasă dezvoltare a Concentrărilor Industriale*, de care ne ocupăm.

II.

Ce sunt Cartelurile, ce sunt Trusturile și ce sunt celelalte forme de Concentrări Industriale?

Care au fost cauzele care le-au produs?

Până la începutul Secolului XIX-lea „vechea” organizație a Industriilor permitea *isolarea fiecă-*

1) P. de Rousiers, pag. 11.

„ruia dintre producători. Lucra fiecare pentru sine „și numai pe seama sa, căutând să-și câștige o cli-entelă, a sa proprie, și apoi să 'și-o păstreze. Toți „ceilalți concurenți ai lui (puțini cum erau) se aflau „în aceleași condițiuni. Industriașul se îngrijea puțin „de echilibrul *general dintre producție și consumație*”.

„Eră și greu pentru dânsul, să producă *prea „mult*, peste cererile clientelei sale. Producțiunea fiind „bazată mai ales pe *munca cu mâinile*, ea nu se putea „spori în alt chip, decât dacă se mărea *numărul lu- „crătorilor*, și acest personal eră compus din *speci- „aliști*, din meșteșugari formați prin o lungă ucenicie, „meșteșugari, cari nu se puteau improviza oricând. „Producția Industrială se putea prin urmare spori nu „mai printr'o mișcare înceată, și numai întru cât ar „fi corespuns unei trebuințe, îndeajuns de dovedite, „pentru o clientelă cunoscută. O criză de *supra-pro- „ducțiune* nu se cunoșteă. Industriașul nu se putea „teme de o criză de acest fel, ci el se temeă mai mult „de criza unei *lipse de producție*.

„Mai eră și împreunat cu mari dificultăți „pentru Industriași ca să ajungă cu produsele lor pe „piețele mai depărtate. Sfera, în care se puteau scurge „prin urmare produsele unei anumite Uzine eră *re- „strânsă*, și fiecare din aceste sfere eră izolată și ea de „sfera celeilalte Uzine, învecinate cu dânsa ¹⁾.

Se mai desvoltase încă, în cursul secolilor pre-cedente, și Instituția „*Breslelor*”, al căror scop eră să ocrotească, deopotrivă, și pe producător și pe con-sumator.

Aceste organizații funcționau ca un fel de *re-gulator public*, determinând prețurile în așa fel, încât

1) P. de Rousiers, pag. 272.

pe de o parte „Maiestrul breslaș” să-și aibe *asigurată existența* sa materială, iar pe de alta parte și publicul să fie la adăpostul unei lăcomii prea mari a lui.

Toate aceste se schimbă deodată cu începutul Secolului XIX-lea.

Revoluțiunile cele mari, care se produc în toate câmpurile gândirii omenești, răstoarnă și aceste baze ale așezămintelor economice de până acum.

Se ivește o „*Credință nouă*” în Economie: *Teoriile Fiziocraților*”.

Formula nouă „*Laisser faire*” se crede singură fericitoare pentru *toată lumea și pentru totdeauna*.

Această dogmă găsește un număr de Apostoli, foarte convinși în Cobden și în școala numită „de *Manchester*”, cari o propovăduiesc, cu mult talent și cu mare însuflețire, așa încât, în scurtă vreme, ajunge să domineze Legiuirile din toată Europa civilizată, și să treacă și dincolo de Ocean, înrădăcinându-se în Statele-Unite Americane, mai adânc chiar decât oriunde aiurea.

Peste tot se doboară barierele, cari ar putea să împiedice, câtuși de puțin mișcarea *oricărui individ*, care ar fi îndestul de pregătit și ar fi de ajuns de înzestrat, pentru lupta economică în general.

Se proclamă și se realizează „*Libertatea meseriilor*” — „*fără îndoială cel mai mare fapt economic al Secolului trecut*” (XIX-lea), zice Stern ¹⁾.

Incepe *Eră Individualismului*, Era care după prof. Wagner „este cel mai bine caracterizată prin cu-
„vintele de introducere la Edictul Regelui Prusiei din
„9 Octombrie 1807, care glăsuște astfel : „Este deplin
„corespunzător atât cerințelor Dreptății, cât și cu prin-

1) V. Stern, pag. 27.

„cipiile unei gospodării bine organizate a Statului, „ca să fie înlăturat orice a împiedecat până acuma „pe oricare individ, ca să ajungă la acea bună stare, „la care ar fi fost capabil să ajungă după măsura „puterilor sale ¹⁾”.

Paralel se mai desvoltă și *Mașinismul*, și se desvoltează cu pași de uriaș.

Incepe totdeodată *Eră nouă a marilor inven-țiuni în mecanică, în fizică și chimie* —, care, cu toatele împreună, sporesc patrimoniul de cunoștințe și prin urmare și *suma de puteri* —, de care poate dispune omul spre a produce, și le sporesc într'un mod ne mai pomenit până acum.

„Intrebuințarea mașinelor”, ne spune Colliez, „care lucrează pentru om, a mărit puterea lui de crea-„țiune *înzecind-o*. Dacă examinăm de pildă starea in-„dustriilor din Franța, în cele două epoce la 1850 și „în zilele noastre (1898), se va vedeà cât a crescut de „50 ani încoace întrebuințarea mașinilor și în ce ui-„mitoare proporții s'au înmulțit mijloacele de pro-„ducție ale locuitorilor Franței. La 1850 ea având „36.600.000 locuitori, nu posedă decât 6832 mașini cu „aburi, având o putere de 186.000 cai, adică 5 cai pu-„tere de aburi pentru 1000 locuitori, iar la 1898 aceeaș „Țară, a cărei populație nu s'a ridicat decât la 38.560.000 „locuitori, avea la dispoziția sa 91.970 mașini de a-„buri, având o putere de 6.779.000 cai, adică 176 „cai pentru fiecare 1000 locuitori. Admițând, zice „Thery, dela care împrumutăm aceste cifre, pentru „fiecare mașină un lucru mijlociu pe an de 280 zile „lucrătoare, și socotind fiecare cal-aburi drept munca „a lor 21 de oameni — ar fi pus mașinismul la dis-

2) A. Wagner, — Agrarwesen, I, pag. 383.

„poziția fiecărui Francez în a. 1850 câte 27 zile de „muncă dinamică în cursul întregului an, și-i pune „în anul 1890 la a lui dispoziție 1034 de zile. Acelaș „spor al mijloacelor de producție s'a realizat în di- „ferite graduri, în toate Țările și a revoluționat toate „felurile de producțiune ¹⁾).

Mai adăogați la acestea și desvoltările gigan- tice ale tuturor mijloacelor de comunicație de tot felul, Drumuri de fer, Navigație, etc., care s'au realizat în acelaș timp, precum și marile înlesniri pentru plăți, credite, schimb și încasări, pe cari le-au pus la dis- poziția producătorilor și consumatorilor, vastele *Or- ganizații Financiare*, desvoltate paralel, — și va fi ușor de înțeles, cum a încolțit în mintea fiecărui Industriaș, cât de modest ar fi fost el, ideea : că de aci înainte piața pentru produsele lui *nu mai este lărgul mărginit de până acum, ci că de aci înainte piața lui este : lumea întreagă, care i s'a deschis* — vrednic să fie numai s'o exploateze.

„Bazele întregii gospodării naționale de mai „înainte au suferit astfel o radicală schimbare în cursul „Secolului XIX-lea. S'a oferit fiecărui întreprin- „zător putința, în privirea tehnică prin mașini, și în „privința *juridică* prin *libertatea comerțului*, să-și mă- „rească producția sa după *voința*, și după puterea „*capitalului*, de care ar putea să dispună.

„Dacă va fi, sau nu va fi primită întreaga „producție a articolului său de către consumatori, „acest lucru nu-l preocupă, grija lui eră numai ca „*acea parte din marfă, pe care el o producea*, să găsească „cumpărători.

„Au mai supravenit și urmările direcțiunei li-

1) Colliez, pag. 8.

„ber-schimbiste din politica comercială, care au scoborît încă și mai jos *barierele de vamă*, care împiedecau până atunci întinderea afacerilor.

„*Toate puterile de producțiune ale tuturor Țărilor sau deslănțuit acum deodată și toate producțiile s'au pornit să caute locuri de desfacere, ori unde le-ar putea găsi cu mai mult folos*¹⁾).

Individualismul cel mai determinat în dezvoltarea economică a lumii întregi este ajuns în floarea sa.

„După acest amețitor *Marș triumfal* al „muncii libere” și al „comerțului slobod”, a urmat însă „o dureroasă reacțiune.

„Producătorul se obișnuise să se gândească numai la *producția lui proprie*, convins fiind, că „orice cantitate a produselor sale va trebui, ea singură, să-și găsească, debușul său.

„Marea întindere a pieței nu-i mai permitea să simță momentul, când *întreaga producție, a tuturor producătorilor, trece peste trebuințele întregului consum*, — consum, fără îndoială capabil să fie sporit, — „dar nu în *infiniit*. Cu cea mai mare bunăvoință producătorul nu mai era în stare să supravegheze *întreaga piață*, pentru care el producea, din cauză că „*între el și între consumator se întrerupsese o mulțime de intermediari, cari depărtau pe unul de celălalt*.”

„Producătorul unui semi-fabricat nu mai era „în stare să-și dea seamă cum merg afacerile fabricii, „*tului desăvârșit*, pentru care el era furnisor. Producă-

1) I. Grunzel, pag. 21.

„torul fabricatului finit, la rândul său, aveà a face cu „grosiști, iar aceștia vindau mărfurile mai departe la „numeroși detailiști, risipiți în toate părțile lumii.

„Chiar dacă un producător s'ar fi convins, că s'a adus *prea multă* marfă pe piață, el n'ar fi voit „să înțeleagă pentruce, *tocmai el*, ar trebui să-și res- „trângă producția sa, și „*tocmai el*”, să-și impună „*mărginire*.

Dimpotrivă, principiul *liberei concurențe ab-* „*solute* cereà ca lupta între producător să fie *dată*, „*tocmai acuma*, — și mai *fără crufare*.

„Această luptă și-a găsit atunci expresia : în „scăderi nesăbuite ale prețurilor, în *stricarea* usanțelor, „în producțiune inferioară cu privire la calități și în „toate acele abuzuri, care ocupă acum un loc larg în „*jurisdicția represivă*.

„*Sosise deodată și fără veste, Supra-producția* „*cu tot halaiul ei de nenorocite urmări*¹⁾.

„Se credeà totuși, că orice supra-producțiune „*poartă în sine* chiar, *vindecarea sa*, — că îndată ce „s'ar fi produs o cantitate de marfă mai mare, decât „*acea*, care poate fi absorbită de consum imediat, vor „scădea prețurile, și că, micșorându-se rentabilitatea „*producției unii* din producători se vor retrage, și că „în acest fel se vor *restabili iarăși raporturile normale*.

„Dar experiența a fost în *altfel*. S'a dovedit „că *supraproducția*, cel puțin la început, are tendința „*tocmai să înăsprească și mai mult concurența*, și că „*aceasta să continue necurmat*, până atunci, până „când ruina întreprinderilor mai slabe au mistuit „o parte mare din valorile Gospodăriei Naționale.

1) I. Grunzel, pag. 22.

„Remedierea nu se face într'un mod automat, prin sine însăși.

„Vindecarea trebuie să se opereze, cu deasila, prin puterea covârșitoare a capitalului.

„Când se convinge producătorul că există o „supra-producție, atunci dintru'ntâiu el nu-și reduce „producția sa, ci dimpotrivă o mai mărește încă atât, pe cât îl iartă puterile lui.

„Spesele generale de regie precum sunt le-„furile impiegaților cheltuelile iluminatului, etc., ne-„mărginindu-se în egală proporție cu cantitatea mai „mare, care se poate produce, acea parte din cheltueii, „pe care trêbuește s'o poarte ficcare din obiectele pro-„duse în parte, este mai mică, și face, prin aceasta „chiar, aceea marfă mai capabilă să se lupte în con-„curență.

„Astfel producția se forțează din ce în ce mai „mult până când mai este încă puțină, sau cel puțin „mai există încă nădejde, să fie realizat un avantajiu „față de ceilalți concurenți.

„Dar prețurile scad și mai repede, decât reduc-„țiunile, cari se mai pot face în producție—și, la urmă, „chiar și cea mai bună întreprindere, chiar și cea mai „puternică, trebuește să lucreze în pagubă, dacă nu „voiește să piardă cu desăvârșire capitalul cel mare, „pe care l'a investit în instalațiunile sale”.

„Supraproducția se aseamănă cu o avalanșă „care mereu crește prin sine însăși, și care rupe cu „sine tot ce este în calea ei, până ajunge jos în vale.

Frumoasele speranțe, care se pusesese la începutul Secolului XIX-lea în „*Laisser faire*”, nu numai că nu s'au realizat, dar au pricinuit chiar spre sfârșitul acestui Secol, un fel de „*Bellum omnium contra*

omnes", un soi de luptă orbească, înverșunală cum nu mai fusese altă vreodată.

Firește că un războiu de acest fel a trebuit să facă Ecatombe de victime pretutindeni.

Din el au urmat apoi, cu fatalitate, grozavele *Crize generale din anii 1870—1880*, una mai înspăimântătoare, decât cealaltă, și care au mistuit în toată lumea o parte însemnată din avutul Națiunilor.

Biruatorii, cari au rămas stăpâni pe câmpurile de luptă, sângeraseră însă și dânșii așa de mult, încât se simțiau istoviți în puterile lor.

Atunci a venit momentul să se gândească la pace.

De când e lumea, *pacea se cere numai atunci când vrăjmașii ajung la convingerea, că nici unul dintre dânșii nu poate să nimicească cu desăvârșire pe adversarul său.*

Protivnicii, așa de înverșunați mai înainte, au început să înțeleagă : că afară de interesele contrarii, ei mai au, cu toții, și o seamă de interese comune, care cer să fie ocrotite și care pot să fie apărute numai printr'o împreună-lucrare, sinceră și luminată, spre folosul tuturor, și al fiecăruia în parte.

Această convingere este obârșia fenomenului celui nou, al concentrărilor de tot felul, cari sunt o creațiune a zilelor noastre, și de care ne ocupăm în lucrarea de față.

„Spiritul conservării proprii a creat, atât „Car-
„telurile cât și Trusturile și toate celelalte combi-
„națiuni ¹⁾).

1) I. Steiger, pag. 18.

„După Țările, în care s'a născut acest fenomen, „el a luat deosebite forme și a produs diferite rezultate, dar atât Trusturile Americane, cât și Cartelurile Germane, cât și Comptoarele Franceze au pornit, cu toatele, din aceeaș cauză comună. Toate „din trebuința, în generat simțită de producători, de „a ieși din izolarea lor de până acuma¹⁾.

Spre a învederă, cât se va putea mai bine deosebiri între diferitele forme, adoptate pentru Concentrările de care vorbim, vom căuta să stabilim mai întâi ce este un *Cartel*, fixând notele lui caracteristice și apoi ne vom sluji de *Cartel*, ca mijloc de comparație, spre a defini și a caracteriza celelalte combinații și concentrări, cu ale lor părți bune și cele rele.

Ce este un *Cartel*? În adevăratul înțeles, *Cartel* este o convențiune, încheiată între o seamă de Industriași, independenți unul de altul, având drept scop să reguleze, prin comună înțelegere și pentru un timp determinat mai îndelungat, atât producțiunea lor cât și condițiunile de desfacere a mărfurilor, pe care ei le vor produce.

Avem dar ca note esențiale, care deosebesc acest fel de organizații economice de ori care altele următoarele :

1. O convențiune încheiată, de bună voie, între mai multe *Intreprinderi Industriale*, fiecare păstrându-și deplina sa neatârnată.

2. O însoțire de *Intreprinderi Industriale* în producție.

3. Un legământ pentru un timp determinat și mai îndelungat, pentru un număr de ani.

1) P. de Rousiers, pag. 4.

4. O seamă de norme, bine stabilite, pe care se obligă fiecare din cei cartelați, să le observe, privitoare atât la producție, cât și la desfacerea produselor lor.

Dacă lipsește una din aceste note specifice— atunci, nu mai avem a face cu un Cartel—atunci este altceva.

Și iarăș : ori unde vom găsi aceste însușiri, avem în fața noastră un Cartel. Numele ce s'ar fi dat unei organizații, care slujește la aceste scopuri, nu-i schimbă de loc ființa sa. După împrejurările și după Țările, în care s'au născut, sânt Concentrări de acest fel, care poartă numele de *Pools*, *Cămbinations*, *Aggregations*, *Amalgamations*, *Associations*, etc., în Anglia, chiar și de *Trusts* — fără a fi însă Trusturi, ci adevărate Carteluri.

Să reținem prin urmare :

1° Că orice combinație spre a fi un „Cartel”, în adevăratul sens, trebuiește să fie formată numai de *Intreprinderi Industriale* în lucrare, și mai înainte concurente între dânsese, cu *expresa stipulațiune* : *că fiecare din ele rămâne dealtmintrelea cu totul nealárnată*. La expirarea Cartelului, sau la desfacerea lui din orice altă cauză, *fiecare Intreprindere se întoarce la „Statul” său „quo ante”,* fără nici o altă știrbire a drepturilor, pe care le-a avut mai înainte de Cartel, — iar în tot timpul Cartelului, fiecare rămâne tot asemenea *deplină stăpână a proprietăților sale, a stabilimentelor sale și a clientelei sale*.

Cu totul altfel este organizația „Trustului”.

Din momentul când se constituște un *Trust*, acesta absoarbe în sine și contopește într'un singur întreg toate capitalurile, toate instalațiunile, toate capacitățile și toate forțele de producție ale tuturor constituienților acelu *Trust*. Totul și toate se confundă din

acel moment într'una singură mare *Intreprindere*—și se confundă pentru todeauna. Conducerea întregului este încredințată unei singure direcțiuni, îndrituită, ea singură, să *desvolle*, după a sa suverană chibzuință, sau să *reducă* producțiunea tuturilor *stabilimentelor existente*, să le *desfiinjeze* chiar, dacă va chibzul folositor, înființând *altele* în locul lor, sau chiar alt-undeva, unde va crede mai bine.

Industriașul producător și proprietarul de până acuma al Stabilimentelor, *devine un simplu deținător al unui număr de Trust-Certificates*, pe care le-a primit în schimbul aportului său, de orice fel ar fi fost. El nu mai are drept să iea parte la *conducerea* *Intreprinderii* celei nouă, ci drepturile lui se mărginesc numai la o *simplă participație*, într'o anumită proporție, la *câștigul*, care va fi realizat de Trust ¹⁾.

Deasemenea se deosebește esențial de Cartel și „*Comptoarul Francez al Producătorilor*”, — deși nu atât de mult, cât Trustul American.

Sânt deosebite iarăși „*Sindicatele de desfacere*” obișnuite în Germania, mai ales în Valea Ruhrei și a Rinului.

Să luăm pentru Sindicatele Franceze exemplul cel mai tipic : „*Le Comptoir de fontes de Longwy*”. „Cei însoțiți în această organizație formează între ei”, ne explică Laur „o *Societate cu nume colectiv* spre a cumpără pe seama tuturor Asociațiilor și spre a vinde în Franța, în coloniile Franceze și în „Țările „supuse protectoratului Franței, orice fel de *fonte brute* „*fabricate de Asociați*, produse în cuptoarele (*hauts fourneaux*), pe care aceștia le posedă astăzi, pre-cum și în cele pe care le vor mai cumpără sau con-

1) Hjal. Schacht (Preuss. Jahrb.), p. 5.

„strul” în Departamentele Meurthe-et-Moselle, a-
„fară de fontele, care vor fi destinate „să fie între-
„buințate în propriile lor fabrici sau acele fonte,
care vor fi vândute peste hotar” ¹⁾.

Comptoarul acesta Francez permite prin ur-
mare să se întrebuințeze fontele, ieșite din fabricile
însoțite, și în altfel, decât prin mijlocirea Comptoa-
rului; el permite ca fontele produse de Asociați să
fie întrebuințate ca *materie primă pentru alte produse*,
în care ar voi să le transformeze, *chiar dânzii*, pre-
cum îngăduiește și ca acele fonte să *fie vândute de*
producători în alte Țări; — afară de Franța — oricui
și cu orice preț, pe care l’ar putea obține oricare a-
sociat dincolo de hotar.

Sindicalele de vânzare Germane operează iarăși
în altfel.

Aceste însoțiri au drept bază : „*Separarea de-
săvârșită a producției de desfacere*”.

„Pe când celelalte Carteluri Germane permit
„producțiunile individuale, acest *fel de Sindical taie le-
„gătura dintre producător și consumatorul său*, și înlo-
„cuiește orice negocieri individuale cu mușterii printr’o
„singură negociare generală, comună pentru toți. Adesea
„*Intreprinzătorul nici nu știe, la care consumator merge*
„*marfa lui și nici consumatorul nu știe cine a produs*
„*acea marfă*” ²⁾.

2. A doua notă, deasemenea hotărîtoare pentru
Cartelul în sensul adevărat este : că el *trebuie să fie for-*
mat numai de Industriași producători, nu de Agricul-
tori, nu de Comercianți, nu de Navigatori, nu de In-
cărcători sau Transportatori, nu de Asiguratorii, nu de

1) Laur, pag. 187.

2) V. Stern, pag. 10

Precupețitori sau de Midlemen și cu atât mai puțin de Speculatori de Bursă sau de oricare altă specii.

Cartelul trebuiește să fie format numai de o seamă de *Intreprinderi Industriale*, care toate se ocupă cu transformarea, prin a lor muncă, a unuiu și aceluiuș fel de produs al solului sau al omului, în tr'un stadiu oarecare, adăogând la a lui utilitate, și apropiândul prin aceasta mai mult de consumator.

Un Cartel bine organizat, prin urmare, și leal administrat, *contribuește la sporirea bogăției naționale, la bunăstarea generală și la progresul omenirii* ¹⁾.

Nu se pot numi așadară „Carteluri” însoțirile între Negustori.

Negustorul cumpără spre a revinde. El nu adaogă nimic la perfecționarea mărfei, pe care o negociază: El nu sporește cu nimica utilitatea ei intrinsecă. Produsul rămâne acela, pe care l'a creat producătorul lui. Neguțătorul îl trece numai în mâna altuiu, căutând să tragă cât mai mare folos din această *transmișiune*.

Prin însăși firea lor, Alianțele între comercianți, de orice fel ar fi ele, nu pot avea alt scop, decât să apese asupra prețurilor cerute de producători, și după ce au pus stăpânire pe o marfă, să-i urce prețul cât mai mult față de consumatorul, care ar avea trebuință de acea marfă. Din firea lor prin urmare, Combinațiile de acest fel râvnesc numai un câștig grabnic și cât mai mare posibil, fără nici o altă considerație.

Un specimen celebru de acest fel a fost Societé „des Metaux”, fondată la 1887 și condusă de Sécretan, de tristă memorie.

3. A treia notă caracteristică a adevăratului Cartel Industrial este: că el se încheie pentru un

1) I. Grunzel, pag. 15.

timp determinat și mai îndelungat, pentru un număr de ani. Ideea, care presidează la formarea oricărui Cartel adevărat este : că fiecare din Industriașii însoșiți, fiind un serios producător, are dorința să-și asigure din munca sa un câștig potrivit, însă statornic. Dorința lui este să se pună la adăpostul oricăruia „Alea”, care ar rezultă din fluctuațiunile prețurilor, fie întru ce privește *materia primă*, de care are trebuință, fie întru ce privește *desfacerea produselor sale*. El vrea să lucreze în liniște, atât pentru ziua de astăzi, cât și pentru ziua de mâine.

Numai astfel poate să-și mărească producția în mod rațional, să o perfecționeze, din ce în ce mai mult, să facă instalațiuni nouă, și să-și amortizeze capitalurile investite în ele.

„Tocmai fiindcă el face operațiune Industrială și „nu Comercială, fiindcă ia efectiv în primire materiile „sale prime, și fiindcă tot efectiv trebuiește să-și desfacă „produsele sale, de aceea se găsește neconținut legat „de angajamente, care se întind peste o perioadă de „timp îndelungat 1).“

4. Cea de a patra notă, hotărâtoare deasemenea pentru un Cartel este : că prin însuși Legamentul lor fundamental, toți Cartelașii se obligă să observe anumite condițiuni, atât cu privire la producțiile lor, cât și cu privire la desfacerea produselor.

Aceste obligațiuni sunt adesea învigorate prin simțitoare pedepse. Foarte adesea vând produsele prin un biurou comun. Dar încolo fiecare cartelat își caută singur și liber clientela sa, în felul cum se pricepe el, și o servește direct, observând numai condițiunile generale, fixate prin Cartel.

1) P. de Rousiers, pag. 8.

Atât și nimic mai mult.

Repetăm dar definiția „Cartelului, așa cum ne-am permis s-o formulăm la început, sperând că ea va fi acum pe deplin înțeleasă.

„Cartelul este o convențiune încheiată între o seamă de Industriași, independinți unul de altul, având drept scop să reguleze, prin comună înțelegere și pentru un timp determinat, mai îndelungat, atât producțiunea lor, cât și condițiunile de desfacere a mărfurilor, pe care ei le vor produce”.

III.

STATELE-UNITE AMERICANE. — După ce am stabilit notele esențiale, prin care se deosebește un Cartel de celelalte forme de Concentrări cunoscute până astăzi, vom expune acum organizațiile acestor Concentrări similare și Legiuirile, care le privesc, din Țările care merg astăzi în fruntea dezvoltării Industriale ale lumii întregi.

Vom începe, cum am anunțat, cu *Statele-Unite din America*.

De oarece însă la expunerea împrejurărilor, cari au produs acolo mai întâiu Pool-urile și apoi Trusturile, vom fi nevoiți să ne slujim de unii termeni neobicinuiți la noi, și de alții, chiar cu totul necunoscuți, credem de neapărată trebuință să dăm mai întâiu o mică explicație asupra lor, arătând, cât se va putea mai pe scurt, ce este „*Common Law*”-ul, ce este un „*Congres Act*” ca Legiuire, și ce sunt „*Statutes*”, precum și marginile puterii lor, — apoi ce se numește o Societate „*inacted*”, „*chartered*” sau „*incorporated*” în vreunul din Statele-Federate.

Vom trebui să mai explicăm și înțelesul cuvintelor „*Trust*” și „*Trustees*” și cum s’au născut aceste mari organizații.

Vom arăta, în fine ce se numesc în Statele-Unite „*Discriminations*”, acordate, de Drumurile de fer (Tarifuri de favoare).

La 1776, când s'a proclamat cea dintâiu Confederație a celor 13 State, înființate în America de Nord, ele au adoptat, ca bază comună a dreptului lor : *Common Law-ul Englezesc*, cu neînsemnate modificări.

De atunci încoace acest Common Law, se înțelege, că a fost dezvoltat în mod deosebit în Statele-Unite și iarăși deosebită a fost dezvoltarea lui în Tara-mamă.

Și într'o Tară însă și în cealaltă Common Law-ul a continuat să se bucure, și se mai bucură încă și astăzi, de cea mai mare autoritate.

Ce este Common Law?

El este complexul și isvorul viu, neîncetat curgător al Dreptului, așa cum s'a dezvoltat și se dezvoltă mereu prin *Magistrați*, prin *Tribunale* și *Curți*, în baza principiilor din vechiu adoptate, a jurisprudenței și a tradițiunilor.

El poate fi asemănat numai cu Dreptul, care s'a format și a fost aplicat de *Pretorii din Roma antică*.

Magistratul Britanic (și prin urmare și cel American, ca urmaș al lui) nu aplică numai *dispozițiunile* unui Codice, ca Judecătorul Continental European de astăzi, sau *textul unei Legi speciale*, — ci el dezvoltă mai departe și crează Dreptul, pe care-l aplică.

„Încă din Secolul al XIII-lea” zice Gneist „există o deosebire bine definită între „Common Law” și „*Statute Laws*”.

„Acest din urmă Drept este Dreptul legal, cu „prins în Ordonanțele Regale și în legile votate de „Parlamente în timpurile mai recente, pe când cel

dintâiu (Common Law) este Dreptul, care s'a format,,
„din contopirea Drepturilor particulariste ale Provin-
„ciilor Anglo-Saxone cu sistemul feudal Normanic și
„cu dispozițiile cuprinse în Decisiile mai vechi, pro-
„nunțate de Curia Regis și de diferitele Tribunale
„Comișiale". Organul prin care se dezvoltă mai de-
„parte acest drept, sunt Cnrțile Regatului Britanic.

„Acest Drept comun își are fundamentul său
„în piepturile Judecătorilor, cari compun Curțile, che-
„mate să-l aplice. Common Law-ul este prin urmare
„un *judge-made Law* (un Drept format de magistrați),
„și el s'a impus atât de neîndoelnic, în cât, față cu
dânsul orice compendii de Drept civil, au pierdut
„curând autoritatea lor. Colecțiunile de *Praejudicata*,
„*Yearbooks*, au devenit izvorul viu al Dreptului în
„general.

„Spre păstrarea unității în acest Drept s'au
„stabilit unele principii generale, analog cum au fost
„stabilite și în praxa Dreptului comun din *Germania*
„(*Gemeines Deutsches Recht* ¹⁾".

Common Law prin urmare, atât în Anglia, cât
și în America nu este un *Drept codificat*, nici o *Colecție*
de Legiuiri ale Parlamentului Regatului Unit, sau ale
Parlamentului *Federal*, sau ale diferitelor Parlamente
particulare; ci este Dreptul, așa cum rezultă el din
Deciziunile Magistraților Americani sau Englezi, che-
mați să hotărască *ce este drept* în acele cazuri, cari
le-au fost prezintate lor spre a fi judecate 1).

Afară de Common Law, și paralel cu dânsul mai
există în Anglia și acel drept, care a fost creat prin
Voința Parlamentului, începând dela înființarea ace-
stuia prin Regele Eduard II (1327—77). Atât Legiui-

1) R. Gneist, pag. 321.

rile Parlamentului, cât și vechile Ordonanțe Regale dinaintea lor, se cuprind sub numirea „*Statuta*” spre a fi deosebite de „*Common Law*”.

Unele din aceste Statutes au fost primite și în Statele-Unite Americane odată cu *Common Law*-ul, — iar altele nu.

„*Congress Act și Statut Acts*”. — În Federațiunea Americană puterea legislativă este împărțită (până astăzi încă) între *Congresul Federal* și între *Corpurile Legiuitoare ale deosebitelor State*, fiecare în parte pentru teritoriile lor.

Congresul legiferează pentru întreaga Uniune și Legiuirile lui se numesc „*Congress Acts*”, iar Parlamentele deosebitelor State legiuesc numai pentru *Statul lor în parte* și Legile lor poartă numele de „*Statut Acts*” (Statutes).

Prin însăși *Constituție* sunt rezervate unele cestiuni pe seama *Congresului*, iar altele sunt tot așa de expres declarate de *competiința Parlamentelor Statelor* deosebite confederate, fiecare tot asemenea de suverane în *Legiuirile lor*.

Este în căderea *exclusă a Congress-ului* să reguleze tot ce privește comerțul extern, precum și tot ce privește Comerțul dintre *Statele federate între dânsle*.

Este în căderea *exclusivă a Corpurilor Legiuitoare* din fiecare *Stat*, în parte să reguleze tot ce privește înființarea și dezvoltarea oricărei *Industrii în acel Stat*, precum și tot ce privește constituirea oricărei *Societăți Industriale acolo* 1).

Aceasta este cauza, neînțeleasă încă destul. Europa până astăzi, pentru care toate măsurile restrictive luate de *Congres* împotriva *Trusturilor* abu-

1) G. H. Montague, pag. 164.

sive n'au dat acele rezultate, cari se aşteptau dela dănsese.

„Cele mai multe Trusturi” (şi tocmai cele mai „puternice şi cele mai abuzătoare”) au fost, din nenorocire, de amândouă felurile. Ele fac şi *Industrie* „şi fac şi *Comerţ inter-state*. *Treizeci de State*, două „*Teritorii şi Guvernul federal au decretat legi spre regularea lor*, iar *trei State*, acordând acestor combinaţii „înregistrarea la dănsese, au zădărnicit acea regulare, „pe care Legislaţiile antitruste aveau intenţiune s'o stabilească.

Este invederat prin urmare că numai o schimbare a *Constituţiei* de astăzi poate să aducă îndreptare la starea actuală de confuzie, în Legiuirile Statelor-unite.

„*Chartered*” se chiamă orice firmă sau Societate, care a obţinut o înregistrare în oricare din Statele federate, cum am zice : care posedă o *licenţă* spre a'şi exercita meseria sa în acel Stat.

„*Incorporated*” este o firmă, sau o Societate Comercială sau Industrială, care, îndeplinind condiţiunile generale şi cele speciale cerute într'un Stat, a fost autorizată să-şi facă operaţiunile sale *atât acolo, cât şi în oricare altul din Statele federate*, stând astfel sub protecţiunea celuiia, care a acordat „*incorporation*” acelei firme sau Societăţi.

În starea de astăzi, şi până la o altă regulare uniformă şi generală, *oricare Combinaţie Industrială sau comercială*, prin urmare şi oricare Trust, chiar prohibit, dacă ar fi în toate celelalte State, îndată ce este *incorporat într'un singur Stat*, nu mai poate fi împiedecat cu succes să-şi facă afaceriile sale în *toată Uniunea*, şi de aceea unele din Trusturi şi-au permis chiar să facă „*glume*” asupra *Legilor „iritate” ale Congresului Federal*, îndreptate contra lor.

„Trust” și „Trustees”. — Acest cuvânt nu este un termen propriu, nici *Comercial* nici *Industrial*, nici *Economic în general*. El a fost inventat și aplicat ca un expedient avocătesc, spre a eluda o jurisprudență ostilă unor Combinații, a căror urmărire se începuse. (1882) Rockfeller).

Cuvântul „Trust” s’a împrumutat din vechiul *Drept civil Anglo-Saxon*. Acolo există o instituție „Trust”, — *Cestuique Trust* ¹⁾.

Acest *Trust individual* eră însă cu totul altceva, și avea cu totul altă chemare.

„Trust este”, zice Steiger „o masă întreagă de avere, încredințată unei persoane de încredere — *Trustee* — ca s’o administreze. *Trustee*-ul (omul „credincios”) primește drepturile și le exercitează în „tocmai ca pe niște drepturi ale sale proprii, cu stipulațiunea însă de a nu le întrebuiți în al său propriu „folos. Trustul s’a practicat mai întâiu în dreptul de „familie și de ereditate, și a fost introdus abia mai „târziu în dreptul Societăților.

Deed of Trust este actul, prin care se constituie „Trustul. Conducerea întregii afaceri se încredințează „de toate Societățile părtașe în mâinele unor *Trustees* „și anume prin predarea în mâinile lor a acțiunilor. „Prin acest fapt bărbații de încredere, *trustees*, sânt „puși în poziție să exerciteze dreptul de *vol* în diferitele Societăți și să stăpânească astfel acele Societăți. „In schimbul acțiunilor primite se liberează adeverințe „(*Trust Certificates*), care indrituesc la primirea dividendelor. Aceste *Certificate* sunt *transmisibile*, pe când „acțiunile însăși și împreună cu ele dreptul de a vota „în adunările generale, rămân în mâinile *Trustee*-lor.

1) Baumgarten und Meszlaný, pag. 42.

„Câștigurile realizate se împart de conducerea (direc-
„țiunea) generală, în formă de dividende, la deosebi-
„tele Intreprinderi însoțite. Prin aceasta s'a creat în
„realitate o *singură întreprindere*”.

„*Discriminations*”. — Sub acest termenul se
înțelege în Statele-Unite „*Tarifurile de favor*”, acor-
date din partea Drumurilor de fer numai unora din
clienți și refuzate altora ¹⁾. În Statele-Unite Drumu-
rile de fier, fiind concesionate unor *Companii particulare*,
construite de acestea și încă exploatate de dânsese,
Statul n'a avut până la 1887 nici măcar dreptul unui
control serios asupra lor.

A fost cu puțință prin urmare ca unele din
Trusturi să obțină „*Discriminations*”. Unele au între-
buințat spre acest sfârșit *corupția Directorilor și a*
funcționarilor superiori ai Drumurilor de fer, cointe-
sându-i prin acțiuni dăruite sau în alte feluri, la
câștigurile Trusturilor ²⁾.

În dezvoltarea generală economică a Sta-
telor-Unite și a Legiuirile privitoare la aceasta, pu-
tem distinge *cinci* Perioade deosebite și bine carac-
terizate una față de alta.

I. Epoca dela fundarea Republicei — 1776, și
până la Resboiul civil dintre Statele de Nord cu cele
de Sud (1860—1864), pentru Liberarea Sclavilor.

II. Epoca dela 1864 și până la anii optzeci
ai Secolului trecut. — Era marelui avânt și a unei pros-
perității nemai pomenite, care se sfârșește însă cu
o serie de crize îngrozitoare, economice și financiare.

III. Epoca de reculegere — 1880 până la 1887 —

1) D. Sleiher, pag. 44.

2) P. de Rousiers, pag. 43.

Epoca mai ales a Sporirei Tarifelor Vamale, din ce-în-ce mai mult, și Inceputurile Concentrărilor de capitaluri, fiind considerate ca singurul mijloc de mântuire. Primul „Trust” mare 1882, urmat imediat de multe altele. Efectele bune ale acestor formațiuni nouă și efectele lor rele prin tendința nefastă să ajungă „Monopoluri particulare”.

Revolta generală a opiniei publice în po-triva lor.

IV. Ca firească urmare de aci Epoca a patra, a încercărilor de tot felul de a le pune stăvilare— „Interstate Commerce Act” din 1887 și „Lex Sherman” din 1890—Un mare număr de Legiuri particulare (Statutes) în diferitele State confederate, îndreptate toate în contra Trusturilor—Urmăririle por-nite de Procurorul General al Republicei (Attorney General) Knox și de alți Magistrați în baza lui Com-mon Law și a diferitelor Statutes speciale.

Neîndestulătoarele efecte ale tuturor acestor măsuri până la înființarea mării „*United States Industrial Commision*”—Conclusiunile foarte judicioase ale acestei mari anchete, persintate în Raportul final al Comisiei la 1904. —

V. A cincea Epocă: *Oprirea deodată*, și într’un mod brusc, a tuturor pornirilor de sanare începute contra Trusturilor. Causa: *Alegerile de Președinte*, care încep cu mare înverșunare, dominând toată viața publică din Statele-Unite.

Epoca aceasta continuază câțiva ani și se încheie numai la 5 Noem. 1912 — prin alegerea actualului Președinte Woodrow Willson, în care se pun mari spe-ranțe, că va fi în stare să aducă *îndreptări*, ca în alte privinți, și în chestiunea puterniciilor Trusturilor.

Din Mesagele Președinților premergători și

din Enuncierile Candidaților, prin care s'a străduit fiecare să-și creeze o atmosferă favorabilă, ocupându-se și de *Concentrările Industriale*, vom trage în-vățăture, mult folositoare, și pentru deslegarea acestei mari și arzătoare probleme la noi.

Incheierea expunerilor noastre cu privire la această Epocă o va forma Mesagiul noului Președinte, cetit de el însăși, după Instalarea sa în ziua de 8 Aprilie 1913, adresat Congresului drept program al său.

— Epoca I.—Constituția, pactul fundamental încheiat de Uniunea celor 13 State Americane la 1776, și care până astăzi încă formează baza Confederațiunii — celor mai bine de 40 de State-Unite acum, — a fost: „Să asigure drepturi egale pentru „toți cetățenii acelor State și să fie împiedecat orice „ar pulea stânjeni aceste drepturi, sau să permită „orice fel de amestec în transacțiile particulare, care „ar fi fost încheiate în mod legal.

„Constituția aceasta s'a alcătuit în timpul „absolutei dominațiuni a *doctrinelor fisiocratice*, pri- „vitoare la *Drepturile Naturale ale Omului*”.

„În America mai mult, decât în oricare „altă „Țară, eră respândită credința binecuvântatelor efecte, „pe care le are un *minimum de Guvernământ*, precum „și o fundamentală *prevențiune contra oricărui a- „mestec al Societății în sfera de activitate a Individului*.

„Să fie, oprit cât se va pulea mai puțin, și „să fie permis, în mod tăcut, tot ce nu a fost oprit, — „iar un drept, odată acordat cuivă, să fie consi- „derat ca *nerevocabil* pentru totdeauna. — Acestea erau „principiile, pe care se răzima, și pe care a fost des- „voltată mai departe Politica economică a Statelor- „Unite Americane”.

„Ideia primordială a *liberei concurențe a luat*
„în ochii poporului American caracterul unui *sfânt*
„și *vecinic adevăr*, pe care nu-l pot atinge nici influența
„timpului, nici considerațiunile economice, care s'ar
„schimbă prin vreo împrejurare oarecare. Oricine n'ar
„ține seamă de aceasta *dogmă*, ar comite—„eo ipso”—
„o faptă reprobabilă, și oricare lucrare a lui de acest
„fel, ar fi *împotriva interesului public* 1)”.
Până la jumătatea a doua a Secolului al XIX-lea

această *deplină libertate* în toate mișcările fiecărui om,
face din Statele-Unite un fel de „Țară a făgăduinței”,
spre care se îndreptează toate puterile prisositoare din
toată „lumea veche” și tot deasemenea și energiile de
cugetare din lumea întreagă — căutând, și sperând să
găsească acolo, câmp deschis pentru aplicarea lor.

Din an în an numărul populației se sporește
în proporțiuni nemaipomenite, și tot astfel și
bogățiile și buna stare generală.

Rezultatele sunt cu adevărat uimitoare.

Intervine Războiul civil din 1860—1863 între Statele
de Nord și cele de Sud pentru *Emanciparea Sclavilor*.

„Războiul civil a încheiat prima perioadă a
„Istoriei Statelor-Unite, Rezultatul lui a fost asigurarea
Uniunii Politice și Egalitatea Statului civil
„personal al fiecăruia din locuitorii Statelor-Unite.

„Intinderea rețelei Drumurilor de fer, în
„cursul celor 20 de ani următori a avut ca rezultat
„o mai strânsă legare a *întregii uniuni economice*, care
„singură ea, *face dintr'o Țară un Stat* — adăogând la
„libertatea comerțului, pe care o hărăzește Legea și
„*putința de a o traduce în faptă* 1).

1) E. von. Halle, pag. 2.

1) E. von Halle, pag. 9.

— Epoca II-a. — Imediat după terminarea Războiului civil, începe o mare desfășurare a tuturor puterilor de producție, care cuprinde acum Zone imens de întinse, geograficește, bogat și variat în strategii de natură, unindu-le *pe toate într'o imensă Gospodărie Națională*.

Drumurile de fer, concepute în mod larg și grabnic executate prin puterea bogatelor mijloace, precum și prin harnica lor exploatare, Navigații multiple și perfecționate, Telegrafe întinse în toate direcțiile, — toate acestea au sporit *iușeala tuturor mișcărilor și au suprimat, aproape cu totul, distanțele dintre producători și consumatori*.

Mai intervine și un alt factor nou, de o nemăsurată însemnătate, pentru oricare producție a omului : *Mașinismul*.

Ușor se poate înțelege atunci avântul, nemai-pomenit, pe care l'au luat toate felurile de activitate economică în Statele-Unite și nemărginitele speranțe, la cari au trebuit să dea naștere pentru viitor.

Dar această Epocă de *înflorire economică* cum nu s'a mai văzut alta în istoria lumii întregi, *purta în sine chiar germenul răului, care trebuia s'o distrugă*.

„Fiecare producător și-a mărit producțiunea „sa *fără să se țină seamă de trebuințele reale ale consumului, nici de ceilalți producători*—și pe când el „înfrângea hotarele unei zone depărtate—un alt con- „curent, *strein*, îl atacă, pe dânsul, în chiar vatra a- „șezărei sale.

„Crizele generale care au pornit acum din „America, și cari au bântuit lumea întreagă dela 1873 „până la 1877, au învederat cât de greșite și cât de „păgubitoare prin efectele lor, erau metodele urmate „de *Industria modernă*.

Industrii în suferință, plângerii de *supra-producție* și de neîndeajunsă consumație ¹⁾”.

— Epoca III-a. — Speriați de aceste fenomene neașteptate, și simțind marea primejdie, care îi amenință, pe toți deopotrivă, producătorii Americani au început o *luptă crâncenă de apărare*.

Lupta lor a fost cu două *fronturi*.

Un front era lupta contra concurenței din *afară*, și altă luptă, tot atât de aprigă, s'a încins *în-lăuntru* Țării.

S'a început aci un *război de distrugere* contra tuturor *producătorilor mai șubrezi*, cari făceau concurență necomodă pentru cei mari.

Formele, pe care le-au luat aceste lupte au fost : a) față cu cei din afară un *Tarif vamal peste măsură de urcat* — iar b) pentru lupta *dinlăuntru* deviza potrivită cu caracterul American, *lipsit de orice milă în afaceri*, au fost : mai întâi „*the longer purse*” — adică : să lucrăm, dacă trebuiește, cu toții, în pagubă și să rămâie *biruilor acela, care are „punga cea mai lungă”*.

Constatându-se curând însă, că nici această deviză nu era suficient de hotărâtoare pentru luptele încinse, s'a început apoi celebra „*Cut throat competition*”, adică „*Concurență până la tăierea beregatei*”.

Spre a da o pildă, până unde a putut să fie împinsă o luptă *sălbatecă* între concurenții cu asemenea lozincă, vom cită cazul, pe care ni-l arată Von Halle, — *cas oficial constatat printr'un Raport către Congres* :

„*Destilling and Cattle Feeding Company* a încercat prin *secretarul* său chiar, să mituească pe

1) E. von Halle, pag. 9.

„un *Agent Fiscal*, și să-l înduplece, ca pe timpul, când
„își îndeplinea funcțiunea sa de control, să așeze o
„bombă supt unul din rezervoarele cu alcool ale
„*Destilăriei din Chicago*, concurența ei cea mai pe-
„riculoasă, (Vide : *Claus Spreckles testimony—United*
„*States House Report—50-th Congress 3112*).

„N'a rămas cea mai mică îndoială asupra
„acestui fapt. S'a dovedit chiar că pentru cazul, când
„acel *Agent Fiscal* s'ar fi hotărît să săvârșească fapta,
„care i se cerea, mașina era astfel construită, încât
„l'ar fi spulberat și pe el împreună cu rezervoriul —
„și prin aceasta ar fi asigurat tăcerea lui (1).

„S'a mai dovedit deasemenea că erau făcute
„pregătirile foarte bine : ca, în vederea acestui accident,
„să se angajeze groase *Speculațiuni de Bursă*, bazate
„pe o mișcare, croită lată de tot, după ce ar fi fost
„nimicit concurentul cel mai mare”¹⁾.

Ce privește frontul al doilea, lupta cu *Strein-*
nălitatea, aceasta a găsit un neprețuit de puternic
sprijin în opinia publică—„*America să fie a Ameri-*
canilor”—și ei, cu toții, să dea lupta cea mai aprigă
împotriva tuturor *Streinilor*.

„Fără îndoială”—ne spune *Jenks*—„multe din
„combinațiile noastre cele mai mari, s'au format în
„acele *Industrii*, care erau protiguite puternic prin
„*Tariful Vamal* urcat în contra oricărei concurențe
„din afară.

„Chiar *Mr. Havemayer*, Președintele lui *Sugar*
„*Refining Company*”, în declarația sa dinaintea lui
„*United States Industrial Commission*, a recunoscut
„că, dacă atunci, când s'a format *Trustul* său, *Industria*
„*zăhărului*, n'ar fi fost atât de protiguită, încât să

1) *E. von Halle*, pag. 75.

„se poată aştepta la câştiguri mari, prin excluderea concurenţei streine, atunci el nu şi-ar fi pus în risc proprietatea sa într'acea combinaţie, care neapărat trebuie să cuprindă şi multe stabilimente, cari erau situate foarte puţin favorabile pentru a putea produce eftin” ¹⁾).

„Faptul în sine chiar” — ne explică M. de Rousier — „de a izola piaţa naţională de celelalte pieţe ale lumii, şi de a desfiinţa prin urmare concurenţa streină, înlesneşte stăpânirea pieţei naţionale, şi, prin aceasta chiar, înlesneşte ruina concurenţei interne, însăşi. Trustul Zahărului, acela al Oţelului, al Whisky-ului şi o mulţime altele au fost ajutate în mod pu-ternic prin protecţionismul American” ²⁾).

„In faţa Comisiunii Industriale”, ne mai spune P. de Rousier — pag. 69 — „D-l Gates, Preşedintele lui American Steel and Wire Company” „a declarat că Tarifele vamale sunt necesare pentru Trusturi, fiindcă ele fac cu putinţă un export în dimensi mari în Europa.

„Foarte adesea, afirmă D-l Gates, preţurile pentru export sunt mai scăzute chiar, decât preţurile pentru vânzarea din lăuntru Ţării. Profitul, care se realizează dela cumpărătorii Americani multămită Taxei de $\frac{6}{10}$ Cent la libra de maşini (aproape 66 Franci la tonă) echilibrează aceste sacrificii.

Trustul American este pus în poziţie să vândă în Anglia 60% din toată sârma, care se consumă acolo.

„Destul de ciudat lucru a vedea astfel o Industrie, care este în stare să facă un export în asemenea proporţiuni, să mai ceară încă o protecţie vamală

1) I. W. Ienks, pag. 45.

2) P. de Rousier, pag. 97.

„lovind produsele streine cu o taxă, care trec uneori „peste 60% din valoarea acelor mărfuri, și care nicio- „dată nu este mai mică de 25%.

„In realitate aci nu mai este vorba de o „protecțiune, nu se mai caută *garanțarea existenței* „pentru Industria sârării de fer în America, ci țelul „care se urmărește este: *înlesnirea biruinței acelei „sârme pe piețele streine.*

„Elementul *meșteșugit și abuziv, care se pune „astfel la dispoziția Trustului, înlesnește întemeierea „Monopolului acestuia prin izolarea pieței Americane „și prin abandonarea acestei piețe, fără nici un fel „de apărare, la exploatarea Trustului*¹⁾.

Pornirea odată începută de a se urcă Tarifele Vamale, după imboldul celor interesați, n'a mai avut oprire.

În zadar s'au ridicat, din când în când, unele voci cinstite, care au încercat să deștepte Opinia publică și Parlamentul, și să se denunțe nerușinata, lăcomie de câștig, care se ascundea sub *Sforăitoarele vorbe patriotice de încurajarea Industriilor naționale.*

Nu s'a ținut seamă de ele, și abia, mult mai pe urmă, s'a înțeles cuvintele isvorâte dintr'un cuget curat și luminat ca acela al lui W. Collier.

„*Dacă Tariful se folosește de către fabricanți „ca să încarce prețul produsului lor măcar cu un Cent „peste ceea ce ar fi câștigul lor cuviincios socolit, după ce „s'a acoperit lejurile muncitorilor, așa cum sunt obici- „nuitele la noi, în America, — atunci acest cent nu este în- „trebuițat spre a desvoltă Industria Americană, ci „spre a înbuibă un Monopol.*

„*Efectul lui nu este să ajute pe muncitorul*

1) P. de Rousiers, pag. 69.

„American, ci să jefuiască cu alăta pe tot poporul din „America”.

„Un asemenea Tarif este o tâlhărie monstruoasă și acei cari se vor grăbi să-l scază sau să-l desființeze, chiar, vor fi tocmat aceia, cari în curs de mulți ani, de zile au votat pentru Tarifurile, care aveau scopul să fie o protecțiune pentru Industriașii noștri, și să fie un scut de apărare pentru muncitorii Americani, slujind astfel ca mijloc spre a mări prosperitatea „întregului popor American” ¹⁾.

„Cu orice mijloc trebuiește să facem să încheze aceste risipitoare hărăziri de privilegii speciale, aceste abandonări ale liberei mișcări, aceste robiri ale trebuințelor publice, aceste răsfățări de acum și de altă dată—ale Industriilor suprahânite prin tarifuluri mai mult excesive, decât protiguitoare...

Să punem opreliște acestor afaceri de favoritism ²⁾”.

Vocea Casandrei a răsunat însă în pustiu.

Cei interesați pusese deplină stăpânire pe viața publică și pe Aparatul Legiuitor.

Sântem astfel în plină Epocă de Înflorire a Trusturilor.

Această formă, specifică Americană, a trebuit să se desvolte pe deplin spre a învedera complet bunele și relele sale urmări.

Să le studiem puțin mai de aproape.

„Înainte de a fi cunoscute combinațiunile compacte de astăzi, erau obicinuite diferite forme, de înțelegeri specifice între Societăți independente, și între particulari, luând numele de „Pools”, deși

1) W. M. Collier, pag. 196.

2) W. M. Collier, pag. 203.

„câştigurile diferitelor Companii nu se vărsau într'o singură *casă comună*, cum indică numele Pool, din care să se fi împărţit apoi între părtaşi.

„In curs de mai mulţi ani”, spre exemplu, înainte de a se fi organizat „Whisky-Trustul”, curenţa dintre diferiţi destilatori a fost foarte în-dârjită şi se obicinuiau numai, din an-în-an, un fel „de înţelegeri, prin care se fixă *cantitatea*, pe care tre-buiă s'o producă fiecare destilator în parte în cursul „acelui an. Alte dăţi, tot prin înţelegere, s'a fixat o „taxă, pe care trebuia s'o plătească fiecare destilator „pentru oricare Bushel de porumb *fermentat*, această „taxă având să înlesnească *exportarea* produselor „tuturilor celor însoţiţi, *cu o pagubă oarecare*, şi prin „acest export să *uşureze piaţa internă* de prisosul „de marfă, asigurând astfel desfacerea *internă* cu „*preţuri mai urcate* ¹⁾”.

„Poolurile de acest fel, n'au fost însă trainice. De obicei se descoperia în cursul anului, că unii din „părtaşi *destilau mai mult*, decât eră proporţia atri-buită lor din totala producţie a tuturilor. Rezultatul „a trebuit să fie prin urmare desfiinţarea acestor „Pool-uri”.

Mai intervenia şi împrejurarea că ele erau contrare lui *Common Law*.

„Înţelegerile cu scopul *numai de a restrânge* „*un anumit comerţ*, deşi nu erau pedepsite de-a drep-tul ca *şapte penale*, cum erau pedepsite Monopo-lurile, erau totuşi *lipsite de execuţie pe calea Legii* „în cazul, când vreuna din părţi ar fi preferit să nu „fie următoare angajamentului ²⁾”.

1) I. W. Jenks, pag. 108.

2) G. H. Montague, pag. 129.

„În fața acestei stări de lucruri, *M. I. Rockefeller*, cu *advocații săi*, au *inventat*, la 1882, o nouă *formă de concentrare: Trustul*.

„Cu această formă se puteau ocoli *piețele legale existente*—și fiind un fel de organizație „cu mult *mai strânsă*, ea netezea în același timp *drumul* și la „*Monopolul particular*”, la care era *răvna să se ajungă*.

„*Standard Oil Trust*” al lui *Rockefeller* a slujit *apoi drept model* și pentru așa numitul „*Whisky Trust*” și de asemenea pentru *Trustul Zaharului* („*Suga Trust*”¹⁾).

„*Tot el a mai fost imitat*, pe urmă, și de *Trustul Oțelului*, al *Alcoholului*, al *Plumbului*, al *Uleioaselor*, al *Scrobelelor*, al *Frânghielor*, *Țigaretelor*, etc.”²⁾.

Din cauza *uriașelor desvoltări*, la care au ajuns foarte repede multe din *Trusturi*, și pentru *înfrâurirea*, pe care au avut-o ele asupra întregii vieți economice din *Statele-Unite*, credem folositor să *insistăm ceva mai mult asupra acestei forme speciale de concentrare*.

Prima autoritate în materie, învățatul, *agerul* și *nepărtinitorul Profesor Jeremiah W. Ienks*, *dela Cornell University din New-York*, care a *funcționat ca Secretar general al marelui „Industrial Commission”* (1899—1904), *ne luminează în felul următor asupra originii, asupra alcătuirilor, a funcționării și asupra efectelor bune și a celor rele, pe cari le-au produs Trusturile Americane:*

1) I. W. Ienks, pag. 111.

2) T. Steiger, pag. 8.

„Suntem dispuși să recunoaștem drept însușiri „bune ale Trustului : 1) că se face economie de toate „acele pierderi, pe care le pricinuește orice concurență „dintre fabricanți, aceste pierderi sunt de multe feluri „și adesea însemnate. 2) Combinația poate face *economie de capitaluri* prin chiar faptul, că poate să abandoneze imediat acele stabilimente, care sunt rău „înzestrate, sau prost situate, și poate să *concentreze „toate energiile în stabilimentele cele bune*, — ca acestea să „poată apoi lucra cu *întreaga* lor capacitate și fără „îtrerupere *tot timpul*. 3) Combinațiile pot face buna „întrebuințare de tot materialul, care astfel ar fi pierdut, prelucrându-l în produse *secundare*. 4) Combinațiile pot să câștige debușeuri nouă, făcând adesea „cheltueli însemnate spre acest scop, atât înlăuntrul „Țării, cât și peste hotare și 5) pot să întrebuințeze spre „acest sfârșit oamenii cei mai abili și să se slujească de „cele mai bune mijloace de reclamă — așa cum nu „pot face Întreprinderile mai mici. 6) Se poate face „o mare economie prin eliminarea cheltuelilor de *transport* și chiar 7) o mare economie prin divisiunea cea „mai bună a muncii, precum și 8) prin organizarea „producțiilor, care sunt corelative, spre cel mai mare „folos pentru fiecare din ele. 9) Se face mare economie „încredințând conducerea acelor persoane, care sunt „mai abile și dând fiecăruia acel lucru, pentru care el „este mai apt, oferind astfel *fiecăruia* ocaziune să-și „găsească aplicația pentru cea mai mare capacitate, „pe care ar avea-o de a conduce, pe oricare teren ar fi, „afacerile, ocaziune care i se poate oferi numai prin „enorma putere, care rezultă din marea *concentrare „a capitalurilor*” ¹⁾.

1) I. W. Jenks, pag. 212.

„Ori cât de mari ar fi însă foloasele de acest fel, care ar putea să rezulte pentru întreaga Societate, dintr'o asemenea organizație mai bună a capitalului, nu sunt mai puțin pronunțate totuși relele, care au urmat din noul regim de acest fel.

1. „Investitorii de capital (acționari) sunt adesea nedreptățiți într'un mod foarte simțitor prin ascunderea multor fapte și prin amăgirile practicate de Promoteri (pornitorii afacerii), precum și de Consiliile de Administrație, atât atunci, când se organizează Intreprinderea Industrială, cât și mai pe urmă, prin înfățișarea neadevărată a condițiilor, în care se află afacerea și a metoadelor, după care se conduc afacerile. Cel mai mare rău, din timpul, chiar când se organizează, sau se mai desvoltează, și mai mult afacerea, rezultă din diluarea („Watering, subțierea cu apă) a Acțiunilor, — o procedare, care nu s'ar putea opera cu folos, dacă nu s'ar face într'un mod ascuns.

2. „O altă clasă de persoane păgubite sunt acționarii. Administratori adese ori conduc afacerea spre ale lor în parte-le, și foloase, — neținând seamă de interesele acționarilor. De multe ori afacerile sunt conduse în așa fel, încât în realitate să fie mai puțin profitabile, sau să se înfățișeze ca mai puțin profitabile, cu scopul anume de a produce o scădere a acțiunilor pe piață și spre a oferi puțința Administratorilor să realizeze, ei, mari câștiguri prin jocuri de speculațiuni, asupra acelor acțiuni. Alte ori, iarăși, dacă afacerea însăși este bine condusă, metodele conducerii, fiind ținute secret, și având numai administratorii cunoștință deplină de ele, prin această exclusivă cunoștință sunt puși în poziție a recolta câștiguri mari, vânzând sau cumpărând în paguba acționarilor, cari, firește,

„nu pot fi așa de bine informați despre mersul afacerilor.

3. „Orice persoană, care nu face parte din Combinație, poate să fie păgubită, ca consumator prin prețuri urcate, și prețurile pot să fie finule urcate, întrucât Combinația și poate asigura o putere de Monopol. Ispita de a păstra prețuri mai urcate, de cum erau mai înainte, când există concurență, este firește și mai mare încă în cazul, când Societatea a emis un număr mare de acțiuni subțiate (watered).

4. „Producătorii materiei prime pot să fie așupriți prin prețurile scăzute, pe care Combinația, fiind dânsa cel mai mare, dacă nu singurul cumpărător, poate să le impună tutulor producătorilor.

5. „Combinația mai poate să-și sporească puterea sa până a obijdui și pe muncitori, silindu-i să se mulțumească cu lefuri mai mici, sau să lucreze în condițiuni mai puțin favorabile, de cum ar fi acelea, care le-ar acorda organizațiile, când s'ar afla în concurență. Pe de-asupra încă mai este foarte primejdioasă și puterea, pe care o au, vădit arbitrară, uneori Combinațiile de a închide o parte din stabilimentele lor spre a intimidă o grevă, sau poate spre a atinge piața acțiunilor.

6. „Se mai poate întâmpla iarăși, uneori, că organizațiile excesiv de mari să exerciteze o influență atât de puternică asupra organizațiilor noastre Politice, chiar încât voința Statului să primească o direcție, abătută dela direcția bunei stări generale.

7. „Nivelul însuși al mentalității în comunitatea afacerilor, ar putea să ajungă a fi scoborât prin despoierea particularilor de privilegiul și de puterea de a-și începe, cu totul independenți, afacerile, așa cum ar putea să facă dânsii, dacă capitalul ar fi

„mai puțin concentrat. Trebuiește reținut în minte „că acest rău, *contrabalanțează o parte din avantajele, pe cari le-am menționat mai sus.*

8. „Și iarăși *diapazonul moral al afacerilor, va putea fi înjosit, dacă organizațiile cele mari se folosesc de metode nescrupuloase în afacerile lor, față cu concurenții săi, sau față cu clienții lor, sau cu lucrătorii lor. In asemenea caz puterea lor cea mare, va constitui un parțial sau un complet Monopol, pentru un timp oarecare, și aceasta va avea o influință, cu mult mai rău-făcătoare, decât dacă aceleași acte, ar fi fost săvârșite de un individ oarecare. Această, înrîurire nefastă va urma din cauza dimensiunilor, mari, în care se săvârșește și prin influința mai puternică a exemplului, pe care-l dau aceste mari organizații.*

Ceeace constituie însă o notă specifică a Combinațiilor celor mai mari Americane, mai este, că aceste Organizații au fost „combinate” și au fost conduse totdeauna de un om de o putere de muncă imensă, și care era frământat de o nemărginită ambiție—un fel de despot, convins că el are toate drepturile să pretindă, ca înaintea lui să se încovoie toți și toate (!).

Dacă mijloacele întrebuintate de acești ambițioși, nesăbuiți, ar fi fost curate, n'am putea formula din punct de vedere al moralei nici o acuzație în contra lor, dar mijloacele de care s'au slujit ei, aproape totdeauna, spre atingerea scopului lor au fost *frauda, corupția, și o nemiloasă îndrăzneală.*

Asemenea mijloace ajută uneori la ajungerea unor rezultate uimitoare.

Astfel de rezultate însă, în scurtă vreme se năruiesc sub povara disprețului și a indignației publice.

„Mândria unei puteri ne mai spune Ienks,

„și acea plăcere, care rezultă din exercitarea unei mari stăpâniri sunt, prin ele înșile, peste seamă de atractive pentru oamenii *strașnici*. — Precum un om cu aspirațiuni politice va face mari sacrificii, și va lua asuprași multe riscuri în vederea de a ajunge la superioritatea politică, râvnind să guverneze pe semenii săi, tot astfel izvorăște o mare mulțumire pentru organizatorul unei *Intreprinderi* din simțul, că el conduce în realitate, el singur, destinele unui mare popor, întrucât privește afacerile, pe care le stăpânește el.

„D-l Havemeyer zice că ambiția lui este să rafineze, el, zahărul pentru întreg poporul American.

„D-l Gâtes declară că ambiția organizatorilor lui American Steel and Wire Company a fost să ajungă, ei, stăpâni pe producția sârmei din lumea întreagă.

„Nimeni nu poate spune că acele ambiții n'ar fi tot atât de respectabile, ca acele ale oamenilor politici, și tot atât de firești...

„Napoleon n'a fost mulțumit să fie numai capul unui mare Stat. Ambiția lui nu putea suferi măcar ca el să aibă un rival.

„N'ar putea fi oare ambiția unui rege al Zahărului, sau al unui magnat al Petrolului, tot de o astfel de Imperială natură, concepută într'un câmp mai mărginit?" ¹⁾

Dar unde trebuie să facem cele mai hotărâte și mai depline rezerve este : asupra mijloacelor, de cari s'au slujit Despoții Americani spre a ajunge la acest „Imperiu în afaceri”.

S'a făcut o apologie, interesată, a Trusturilor.

1) I. W. Jenks, pag. 73.

S'a afirmat că ele reprezintă ultima formă a dezvoltării economice mondiale.

Dar, cum a zis cu mult spirit „Generalul „Francisc A. Walker, „Sunt o seamă de evoluționiști, „cari merită să fie spânzurați!” și precizând ideia „sa mai bine: Ei sunt întocmai ca făcătorii de rele, „cari opresc acum trenurile în pustietățile Americii „de West. Sunt și aceștia produsul unei evoluțiuni, ei „reprezintă un progres față cu tâlharii cei vechi, cari „țineau drumul mare—dar aceasta nu justifică existența lor” ¹⁾.

„Comparația este negreșit aspră, dar este bazată pe o adevărată analogie, fiindcă Trusturile, „cum s'a văzut, au jucat de obicei rolul de tâlhari „cari au ținut drumul concurenților.

„Asigurându-și complicitatea Drumurilor de fer „pentru transport, și făcând să li se voteze de Parlamentarii, corupți de ei, acele Tarifyuri vamale, de care „aveau trebuință—au depărtat prin aceste mijloace pe „toți rivalii lor, într'un mod neleal și abuziv, și au „atentat la libertatea Industriei.

„Aceasta este: o pozitivă faptă rea, de care „au avut să sufere greu toți Industriașii și Negustorii ceilalți.

„A fost o concurență neleală întemeiată pe „manopere întrebuițate din partea Trusturilor” ²⁾.

Ce privește în deosebi Tarifyurile de favor, pe care le-au obținut Trusturile dela Drumurile de fer, adesea ori, făcând pe funcționarii acelor Companii să participe direct, și personal, la foloasele, care rezul-

1) Ienks, pag. 8.

2) P. de Rousiers, pag. 96.

tau din acele „Discriminations” — acest fapt constituie, prin sine însuși chiar o jefuire a publicului.

Nu este permis, și ne se poate tolera, sub niciun cuvânt, ca să fie acordate favoruri numai unor persoane sau Companii și ele să fie refuzate altor, de cătră Intreprinderi, care sunt chemate să îndeplinească un serviciu public, sau să exerciteze un Drept Regalian.

Asemenea Intreprinderi trebuiesc să servească și să tracteze pe toți cetățenii absolut deopotrivă. O societate de Drum de fer sau de Navigație, care ar acorda favoruri numai unora din clienții săi, punând astfel pe toți ceilalți în condițiuni de inferioritate față cu ei, ar comite o nedreptate, tot așa de revoltătoare, ca o Bancă de Emisiune, sau un Credit public, investit cu autoritatea Statutului, care ar uita menirea și datoria sa până într'alăta, — încât ar clasa pe prezentatori și clienții săi în „favoriți” și „nefavoriți”.

„Un Tarif de favor (Discrimination), zice Collier acordat de un Drum de fer în folosul unei persoane și împotriva unei alteia, este o faptă, care nu poate să fie înfierată prin cuvinte destul de aspre.

„Punerea de foc, dacă nu primejduiește o viață de om, distruge numai o proprietate oarecare, incendiarea se sfârșește în scurt timp, și contra pagubelor, ce ar putea produce, orice om prevăzător se poate asigura.

„Spărgătorul și hoțul fură din averea noastră, atât cât poate — și la urmă puțin lucru.

„Dar drumul de fer, care acordă Tarifuri de favor unui singur transportator, le ia, deși (cu încetul) la toți ceilalți câștigurile, pe care ar trebui să le realizeze din afacerile lor și din proprietățile, pe care le au ei. Oricare Tarif de favor nu numai că ajută la furarea proprietății, dar cu o răutate, care nu merită

„să găsească nici o cruțare, mistifică pe victimele sale, le îndeamnă să agonisească cât mai multe proprietăți și să-și desvolte afacerile lor, ca să învingă avantajul nevăzului, pe care-l are concurentul său în mersul afacerilor—și prin aceasta Tariful de favor fine în lupți victimele, care sperează și se trudesă împotriva unei inevitabile fatalități.

„Orice Tarif de favor care a fost acordat de un Drum de fer este : o crimă condamnată—fiindcă este o jefuire chiar a acelor cari le-au dat, fiindcă acele Drumuri de fer le-au dat puterea lor enormă și dreptul chiar de a există.

„Oricine, este împiedecat de a ajunge la piață în condițiuni egale, este jefuit într'un mod satornic.

„Și oricine trage foloase din această faptă, se folosește de o înșelătorie și de o crimă.

„Desființați Tarifele de favor dela Drumurile de fier, și veți tăia crăcile la multe Trusturi și oricare desființare a unui Trust de acest fel este o curățire de o murdărie”.

IV-a Epocă.—La 1887 se pornește o luptă din toate părțile, hotărâtă și foarte îndârjită împotriva Trusturilor și a tuturilor felurilor de Combinații, care amenință întreaga producție națională.

Dându-se în vileag o seamă de abuzuri, pe care le săvârșiau Trusturile în ocultă complicitate cu Drumurile de fer, opinia publică, revoltată, a cerut, să iea cât mai strașnice și mai grabnice măsuri împotriva lor.

Se începe cu Drumurile fer.

Fiindcă aceste Companii sânt constituite și

funcționează în baza unor „*Concesiuni acordate lor de diferite State în vederea Serviciilor publice, pe care sânt obligate să le îndeplinească în folosul tuturilor*— cele mai multe din Statele Confederate s'au decis să impună *Tarife uniforme*, cerând ca aceste tarife să fie *publicale* în acele State, și în așa fel, încât toți să le cunoască — atât cu privire la transporturile din lăuntru, cât și cu privire la cele din afară.

„Contra acestor Reglementări însă Compa-
„niile s'au apărat cu mare energie înaintea Tribuna-
„lelor și lupta s'a sfârșit, după mai multe peripecii, prin
„o *Decisie a Curții Supreme*, care a stabilit că : „*Con-*
„*form Constituțiunei singur numai Congresul are că-*
„*dere să reglementeze comerțul dintre diferitele State.*

„De mai mult timp se lucră încă la un Proiect
„de *Lege Federală* dar abia după doi ani de lungi
„discuțiuni și de multe negocieri între cele două Ca-
„mere, a prezintat un *Comitet de Conferință*, sub
„Preșidenția *Mr. Cullom* un *Proiect de Lege*, din care
„a ieșit apoi *Legea din 4 Februarie 1887*, cunoscută
„sub numele *Interstate Commerce Law*"¹⁾.

„Această *Lege*, în vigoare și astăzi încă, se
„aplică la toți *Intreprinzătorii de Transporturi*, cari
„se însoțesc între dânsii, *fie pentru a face transporturi*
„*prin Drumuri de fer, fie pe apă, și fără deosebire*
„*dacă asemenea Transporturi se întreprind între două*
„*State ale Uniunei, sau între un Stat al Uniunei și o*
„*Țară străină, megieșe cu el.*

„*Legea dictează că toate Tarifurile de Trans-*
„*port pentru mărfuri, precum și pentru Călători, tre-*
„*buie să fie raționabile și că orice Tarif nerațional*
„*este oprit și considerat ca nelegal. (Art. 1).*

1) Colliez, pag. 443.

„Ea oprește și declară *nelegal* orice fel de
„*favor*, orice fel de deosebire (Discrimination), care
„ar avea de scop să *favorizeze* vreo persoană față de
„alta. (Art. 2).

„Ea oprește să se ia o plată mai mare pentru
„Transportul între *două puncte intermediare* dintr'o
„distanță de parcurs, care să fie mai mare ca pentru
„întregul parcurs. (Art. 4).

„Ea declară, *nelegal* faptul, când s'ar coa-
„liza Companiile spre a forma un Sindicat, *adunând la*
„*un loc toate încasările lor*, spre a le împărți pe urmă
„între dânsle (Pools). (Art. 5).

„Ea mai prescrie că *trebuesc să fie tipărite și*
„puse la dispoziția publicului *Tablouri complete*, a-
„rătând toate taxele Tarifurilor de Transport.

„Legea dispune în fine : să fie înființată o
„*Comisie de 5 Membri*, numiți de Președintele Uniunii,
„cu consimțământul Senatului, spre a asigura *adu-*
„*cerea la îndeplinire a acestei Legi*.

„Această Comisie să fie împuternicită să *ve-*
„*rifice gestiunea comercială a oricărei persoane, su-*
„*puse dispozițiilor acestei Legi*.

„Orice *infracțiune la această lege* să fie pedep-
„*sită cu amendă de 5.000 Dolari (25.000 Lei)*.

„Dispozițiile acestei Legi au fost în urmă
„întinse prin Legea din 7 August 1888, și asupra Li-
„niilor Telegrafice—însă numai asupra celor, care pri-
„mesc o subvențiune dela Stat”¹⁾.

„Interstate Commerce Law a produs, se pare,
„destul de bune efecte în anii cei dintâiu după pro-
„mulgarea ei.

„Mai în urmă însă Companiile de Drum de

1) Collicz, pag. 443.

„fer s'au întrecut între dânsule în agerimea, cum „să violeze mai bine dispozițiile acestei Legi.

„In primul rând „Pool-urile, pe care le-au „alcătuit, n'au fost mai puțin de numeroase, ca cele „de mai înainte. Singura deosebire, care există între „starea de lucruri cea nouă și cea de mai 'nainte, în „acest punct de privire, a fost că *beneficiile n'au mai fost împărțile pe față.*

„Deasemenea n'au dispărut de loc *Tarifele „diferențiale (Discriminations)*, dar Companiile și-au „dat osteneala să *le ascunză, să le mascheze*—restituind „beneficiarului printr'un *Check*, după un timp ho- „tărît, *diferența dintre prețul admis pentru public „și între prețul, care i-a fost acordat numai lui în parte, „uneori făcând chiar să figureze comercianții, cari „erau să fie favorizați, în Statele de leșuri ale impie- „gaților acelor Companii.*

„După Charles Adams, președintele Uniunei „Pacific Railways, s'a văzut chiar, faptul „că s'au „vândut bilete de călători unor *Intermediari* cu 50% „sub prețul nominal, că *acești intermediari să poată „apoi, la rândul lor, să acorde un beneficiu de 25% cum- „părătorilor*

„Curând s'a înțeles însă că numai măsuri reslețe și paliative nu mai pot folosi serios, și s'a ajuns la concluzia că numai o *Lege Generală, votată de Congres și aplicabilă deopotrivă în toate Statele Confederales, și la fel de toate Curțile și Tribunalele,* poate să aducă îndreptarea dorită.

Spre acest scop a prezintat la 23 Iulie 1890 distinsul fost ministru de finanțe John Sherman Con-

gresului celebrul său Psoiect care s'a numit apoi „*Lex Sherman*”.

Acest Proiect se intitulează o „*Lege spre a protegeuî Industria şi comerţul*” în *contra restrângerilor*, „*nelegale şi în contra Monopolurilor*.”

Legea Sherman cuprinde următoarele dispoziţii foarte importante.

„Art. 1. — Orice convenţiune, sau combinaţie în forma unui Trust, sau altă formă, precum şi „orice Conspiraţie, care ar avea de scop să *restrângă comerţul sau mişcarea afacerilor dintre deosebitele State* „sau cu *Statele streine*, se declară *prin aceasta contrară „Legei.*

„Oricare persoană sau Corporaţie, care ar încheia o asemenea convenţie, sau ar participa la o „însoţire de acest fel, sau la o asemenea conspiraţie, „comite un delict (misdemeanor) şi va fi pedepsită, „în caz de se va dovedi, cu o *amendă până la 5.000 „Dolari sau cu închisoare până la un an*, sau cu ambele aceste pedepse, după socotinţa Tribunalului— „mai trebuind încă să *despăgubească cu suma întreită „pe acela care a suferit vreo vătămare din aceasta.*

„Art. 2. — Fiecare persoană, care va exercită un Monopol sau va încercă ¹⁾ să înfiinţeze un Monopol, sau care se va asocia cu una sau mai multe persoane, sau va *conspira cu ele spre a monopoliza „vreo parte din comerţ sau a mişcării afacerilor dintre deosebitele State*, sau cu alte Ţări străine, comite „un delict, care dovedindu-se, va fi pedepsit cu a-

1) Această lege federală pedepsiă, prin urmare, chiar şi încercarea unui individ de a monopoliza o ramură de Comerţ sau de Industrie.

„mendă până la 5.000 Dolari sau cu închisoare până la un an, sau cu amândouă aceste pedepse după chibzuința Tribunalului.

„Art. 4. — Toate Tribunalele de Circumscripțiuni ale Statelor-Unite se investesc prin această Lege cu puterea de jurisdicțiune spre a împiedecă călcările acestei Legi și a le pedepsi, și vor fi datori toți Procurorii circumscripțiunilor din Statele-Unite să înceapă urmărirea în districtele lor respective, sub direcțiunea Procurorului general (*Attorney General*). Urmărirea se va începe în temeiul unei petițiuni, în care se vor expune faptele și prin care se va face rugare, să fie împedecată sau îndreptată această călcare a Legii. După ce se vor fi înștiințat, în modul convenit, acușații de cuprinsul reclamațiunii, Tribunalul va cercetă și va decide cât mai grabnic asupra cazului, și chiar în cursul cercetării, și înainte de darea hotărîrii, Tribunalul va putea să dea ordinele restrictiv provizorii, pe care le-ar crede justificate.

„Art. 7. — Oricine va fi suferit vreo pagubă în afacerile sale sau în proprietatea sa, dela o altă persoană sau Societate, prin un fapt, care este oprit, sau declarat nelegal prin Legea de față, va putea face reclamație la oricare Tribunal de circumscripție al Statelor-Unite, în districtul, în care este reședința pârîtului, sau ori unde se va găsi, fără privire la suma în cestiune și să ceară întreprindă despăgubire pentru pagubele suferite și cheltuielile urmării, cerând și potrivite cheltuieli de procurator¹⁾”.

Promulgarea Legii Federale „*Inter-State Commerce Act* din 1887 a dat semnalul ca să se voteze apoi aproape în toate Statele Confederate Legi—

1) E. von Halle, pag. 190.

Statutes în contra Trusturilor și a Combinațiilor de orice fel—dintre care unele foarte aspre.

„In anul 1889 Kansas, Maine, Michigan, Mis-
„suri, Nebraska, Carolina de Nord, Tennessee, Texas
„și Teritoriile Idaho, Montana și Dakota de Nord au
„votat legi antitruste; iar Statele cele nouă Wa-
„shington și Wyoming au introdus asemenea dispo-
„ziții chiar în *Constituțiile lor*. In anul 1890 Iowa,
„Kentucky Luisiana și Missouri au votat Lege anti-
„Truste. In 1891 Kentucky, Missouri au introdus
„dispoziții Anti-Trus *în constituțiile lor* și Ala-
„bama, Illinois, Dakota de Sud Minnesota și Teri-
„toriului Noului-Mexico au votat și ele asemenea legi.
„New-York și Wisconsin au urmat în 1892; și în
„1893 California a prohibit orice fel de *combinațiuni*
„în cărbuni și lemn de construcție.

„Treizeci de state și două Teritorii au votat,
„unul după altul, asemenea Legi și în *șaptesprezece*
„State au fost înscrise, chiar în *Constituțiile lor*, pre-
„*visiuni antitruste*”.

„In 17 state era *conspirație criminală*, dacă
„două sau mai multe persoane stabiliau vreo înțele-
„gere între ele—fără considerație dacă era rațională
„sau nu, — prin care s’ar fi împiedecat *libera con-*
„*curență în producțiune, sau în vânzare*. In 19 state
„era „*criminală conspirație*” dacă două sau mai multe
„persoane se înțelegeau între dânsule spre a regulă
„*cantitatea sau prețul vreunui articol, care trebuia să*
„*fie fabricat, extras din mine, produs sau vândut—*
„*fără deosebire dacă prin această înțelegere s’ar fi*
„*urcat prețurile, sau s’ar fi scăzut*. In 16 state era
„*criminal* dacă două sau mai multe persoane se în-
„*cercau măcar, să monopolizeze vreo marfă de trebuință*
„*generală*. In Missouri era „conspirație criminală” *chiar*

„a susține un Trust, un Pool, o Combinație, o Înțelegere, Confederație sau un Acord măcar, spre a regula prețurile sau a fixa cantitatea, care trebuia să fie produsă sau vândută, sau a fixa primele de Asigurare „contra focului” 1).

„Sub regimul Legii antitruste din Missouri li s'a retras dreptul la 73 Societăți de Asigurare de a mai face vreo afacere în acel Stat din cauză că agenții lor, printr'un acord între dânzii, au urcat într'un mod uniform primele (State U. S. Firemen's Fund Insurance Co. 182 Illinois).

„In baza aceleiași legi „The National Lead Co.”, o Combinație, care stăpâniă producțiunea plumbului alb (White Lead) până la 75 la sută în tot cu-prinsul Statelor-Unite, a fost oprită să-și încaseze prețurile mărfurilor, cu care le cumpărase mușterii dela ea”.

„Pe când însă Statele celelalte votau Legi contra Trusturilor, Statele New Jersey, Delaware și West-Virginia ușurau încă și mai mult condițiunile pri-vitoare la înregistrarea Societăților, determinând prin aceste înlesniri Trusturile : să se înscrie sub scutul „acestor State.

„A isvorit de aci un potop de Combinații, cum nu se mai văzuse mai înainte.

„Pedeapsa unei Societăți „înregistrate” se poate aduce la îndeplinire numai în acel Stat, unde Com-pania a fost înregistrată, și numai în cazul, când „Legile acestui Stat au fost violate.

„Nouăzeci și cinci la sută din Trusturi s'au „încorporat” în New-Jersey, Delaware și West-Virginia, fiindcă în aceste State nu există de loc, „Statutes Anti-Trusts”.

1) G. H. Montagne, pag. 130.

„In baza unității comerciale dintre toate, Statele-Unite, garantată prin Constituția federală, ori-
„care Societate, care a fost constituită, în mod legal, —
„într'unul din State, are dreptul să-și exerciteze co-
„merțul său, nesupărată, în toate celelalte State confe-
„derale.

„Trusturile, declarate nelegale prin dispozițiile
„Legilor ale vreunui din State, s'au reorganizat ime-
„diat în New-Jersey, Delaware sau West-Virginia,
„unde nu le stânjeniau Anti-Trust-Statutes, —și apoi
„și-au continuat afacerile lor, nesupărate, în toate cele-
„lalte State”.

Una din cele mai strașnice Legi antitruste
a fost însă, Legea din Kentucky, 20 Mai 1890, care
glăsuește astfel :

„§ 3915. Se definește și se declară prohibită
„orice fel de Societate formată, fie sub Legile Statului
„Kentucky, fie sub Legile vreunui alt Stat, sau în
„vreo altă Țară, cu scopul de a înființa sau de a con-
„duce vreun fel de afacere în Statul acesta, precum
„și orice fel de tovărășie, companie, având o firmă,
„fie individuală, fie de orice altfel, fie asociație de
„persoane, care va crea, va înființa, va organiza sau
„va intra în vreo organizație de acest fel, sau care
„va deveni membră unei asemenea asociațiuni, sau
„părtașă sau interesată în vreun fel oarecare la un
„Pool, la un Trust, la o Combinație, o Convenție, la
„o Confederație sau la vreo Înțelegeră cu vreo altă
„Corporație, Tovărășie, fie individuală, sau ca aso-
„ciație de persoane, având drept scop a regulă sau a
„controlă sau a fixa prețul vreunei „mărți, al unui
„articol fabricat, sau al unei proprietăți, de orice fel

1) G. H. Montague, pag. 136.

„ar fi ea, sau va deveni membră, sau părtaşă, sau în-
„tereseată în orice mod, la un Pool, la o Convenție,
„la o Înțelegere, Combinație sau confederație, având
„drept fel de a fixa sau a limita, în vreun fel oarecare,
„suma sau cantitatea vreunui articol de proprietate de
„îndestulare, sau oricărui fel de marfă, care ar trebui
„să fie produsă sau să fie fabricată, extrasă din mine,
„cumpărată sau vândută.

„Vinovatul de asemenea fapt să fie declarat
„culpabil de crima de Conspirație și să fie pedepsit
„cum se prevede în articolele următoare ale acestei
„legi.

„§ 3917. În cazul când se constată vinovată
„de către o Curte competentă, vreo Corporație, Com-
„panie, ori vreo Firmă, Tovărășie, sau vreo persoană,
„sau vreo Asociație de persoane, că ar fi violat vreuna
„din prescripțiunile acestei Legi, atunci partea vi-
„novată va fi pedepsită cu amendă nu mai mică de
„500 dolari și nu mai mare de 5000 dolari.

„Orice Președinte, Membru în consiliu sau alt
„funcționar, sau agent, sau casier al vreunei Corporații,
„Companii, firme, părtaş la vreo Corporație, Companie,
„Firmă sau Asociație, sau membru al vreunei corpo-
„rații, firme sau asociație, sau orice membru al unei
„Companii, firme sau altfel de Asociație, precum și
„orice individ, constatat vinovat de o Curte competentă
„că a violat în ceva această Lege, va fi pedepsit cu
„amendă, nu mai puțin de 500 Dolari, și nu mai mare
„de 5000 Dolari, sau va fi închis în arestul Inchisorii
„Districtului pe timp, nu mai puțin de 6 luni, și nu
„mai mult de 12 luni, sau va fi amendat și închis deo-
„potrivă, după chibzuința Curții sau a Jurilor, care
„vor judeca acel caz.

„§ 3919. Dacă vreo Corporație, care a fost

„creată sau organizată în baza Legilor, sau sub
„scutul Legilor acestui Stat, va fi dată în judecată
„și condamnată pentru că a violat vreuna din dis-
„pozițiile Legii, atunci chiar darea ei în judecată,
„prin urmărirea și condamnarea de acest fel, pro-
„nunțate de orice Judecători competenți, va avea
„drept urmare pierderea autorizației, pe care ar fi
„avut-o această Corporație, nemai fiind trebuință de
„pre-o altă urmare de judecată, cu privire la pierde-
„rea acelei autorizații.

„*Motu proprio*” — cum s’ar zice — însă tot
sub imboldul opiniei publice răsvrătite, s’au pus în
mișcare, accentuată, și întregul *Aparat al Justiției*
Americane de toate gradele împotriva Trusturilor mo-
nopolizatoare și a Combinațiilor de Acaparări — întem-
meindu-se îndeosebi pe *Common Law* și aplicând,
cu stăruință toate Statutele anti-truste.

„In tot cursul anilor 1890—1900 Curțile au
„fost foarte ocupate cu aplicarea Legilor Anti-Truste.

„Sub regimul lui *Common Law* de mai înainte
„Monopolul era un fapt penal numai atunci, când
„punea stăpânire pe o parte atât de mare din oferta
„unei mărfi de generală trebuință, încât să ajungă
„astfel primejdios, iar restrângerea unui comerț era
„nelegală numai atunci, când era neraționabilă.

„Cu știință, sau fără să-și fi dat seamă, Le-
„giuiriile Statutes au lărgit aceste definiții...

„Sub regimul lui *Common Law* convențiile în-
„cheiate spre a restrânge în parte un comerț, dacă erau
„raționabile, se respectau. Sub *Anti-Trust Statutes* ase-
„menea convențiuni, deși ar fi fost raționabile, nu nu-
„mai că erau neexecutabile, dar părțile contractante

„erau supuse chiar la pedeapsă pentru conspirație criminală...”

Sub Anti-Trust Act din Illinois „The American Glucose Company of New Jersey,—un mădular constituent al lui Glucose Sugar Refining Company, care stăpânește 95 la sută din producția Tărei întregi — a fost oprită să cumpere proprietățile unui complex de șase Companii din Illinois. „Cetățenii din Illinois”, zise Curtea, „nu pot să oculească Legile Statului Illinois, decretate împotriva Trusturilor și Combinațiilor, și să desfidă politica generală, urmată de acest Stat înregistrându-se într'un Stat, strein ca Corporație, spre a face apoi afaceri în acest Stat, cu violarea Legilor lui” (1).

„Oricare combinație între Societăți concurente, cu scopul de a stăpâni prețurile, sau de a restrânge producțiunea, sau de a suprima concurența, este contrară politicii generale, și nulă de drept. Nu face deosebire dacă o asemenea Combinație este făcută prin mijlocirea unor Trustees și prin Trust-Certificates, sau dacă este efectuată prin înființarea unei Corporații nouă, și că se trec asupra acesteia proprietățile Corporațiilor, până acuma concurente, — (Harding V. 5. American Glucose Co. Illinois 551)”¹⁾.

„In primele zile ale anului 1902 Interstate Commerce Commission a făcut un Raport, arătând că unele Drumuri de fier din Vestul de mijloc, au acordat încă de mulți ani, contrar Legii, Tarifuri de favor unor anumiți cumpărători de cereale, favorizați de ele, tarifuri mai mici, decât cele pe cari trebuiau să le plătească negustorii mai modești, așa încât acum, de fapt, există numai un singur

1) G. H. Montague, pag. 134. —

„cumpărător, care dominează orice altă concurență și fixează, el singur, prețurile pentru producătorii de grâne.

„In acelaș timp Comisiunea raportează și despre abuzurile de acelaș fel, care se fac în transporturile Cărnurilor conservate și ale Bumbacurilor.

„Imediat Procurorul General a cerut să fie autorizat să intervină spre a se pune mărginire practicelor de acest fel, ele fiind violațiuni ale Legii Federale antitruste și ale Inter-State Commerce Actului.

„Neobicinuitele și nejustificatele variațiuni în prețurile Cărnurilor în general au mai atras atenția asupra celor șase mari Fabricanți de conserve de cărnuri, cunoscuți sub denumirea de „Trustul Cărnii”.

„La cererea Procurorului General aceste Conșernuri au fost oprite să mai urce în mod conspirator, prețurile, sau să le scadă prin agenții lor.

„In anul 1901 „The Northern Pacific” și „The Great Northern Railways”, singurele concurente pentru întregul trafic al celei mai mari părți din Statele, pe cari le traversau, au cumpărat și rețeaua Chicago, Burlington et Quincy—și imediat pe urmă acționarii principali ai acestor mari Drumuri de fer au organizat „The Northern Securities Company”, ale cărei 400.000.000 dolari (2 miliarde Fr.), trebuiau să fie întrebuințați la cumpărarea acțiunilor drumurilor de fer „Northern Pacific” și „Great Northern”.

„Bazat pe Anti-Trust Act, Procurorul General a început urmărirea și contra lui „Northern Securities Company”, contra celor două Societăți de Drum de fer, precum și în contra principalilor acționari, și a cerut autorizarea să restrângă această

„*Corporație*, așa încât ea să nu mai poată avea stă-
pânirea peste celelalte Companii de Drum de fer.

„In câteși—trele aceste atacuri contra acestor
„diferite Combinații, *Procurorul General a întâmpinat*
„*mari și nouă piedeci în aplicarea Legilor antitruste.*

„Cerând să restrângă *Tarifurile de favor* în
„traficul cerealelor, al cărnurilor și al bumbacului,
„el a descoperit că *Legea* cuprindea pedepse pentru
„*Drumurile de fer*, cari acordau *Tarifuri de favor*,
„dar nu cuprinde nici o *dispoziție contra navigatorilor*
„*favorizați*, cari erau puși astfel în stare, să depăr-
„teze pe toți concurenții lor și să ajungă a formă,
„ei, *Trusturi.*

„Zorind urmările contra *Fabricanților de con-*
„*serve de carne* și a lui *Northern Securities Company*”,
„*Procurorul General a constatat, că procedarea or-*
„*dinară a Curților eră cu mult prea întârziătoare, de*
„cât să poată satisface interesele publicului ¹⁾”.

„Intervine însă o *Decisiune a Curții de Apel*
„din New-York contra *Trustului Zaharului* (*The*
„*people of the State of New-York v. s. The North*
„*River Sugar Refining Co. 121 N. G. 582*), care de-
„clară că *toate organizațiile în felul, care se numește*
„*Trust, sunt în contra Legii („Ultra vires”)*, că este
„nelegal *actul unei Societăți, prin care se pun toate ac-*
„*țiunile în mâna numai a câtorva Trustees, abdicând*
„*loți ceilalți societari la dreptul lor de a se conduce*
„ei înșiși”.

„Această *Decisie*, dimpreună cu *Legiuirile ostile*
„din celelalte State, și cu neascunsa vrăjmăsie a opi-
„niei publice împotriva lor, au determinat pe *Trustu-*

1) G. H. Montague, pag. 749.

„rile cele vechi să părăsească forma de organizație de
„până atunci, — și să se reorganizeze într'altfel.

„Trustul Zaharului și Trustul de Whisky s'au
„organizat ca simple Societăți. Posesorii de Certificates
„au devenit acționari ai Societății celei nouă, iar
„Societatea cea nouă a devenit proprietară, singură,
„a tututor stabilimentelor, pe care le posedase dife-
„ritele Societăți, înainte de a se fi format Trustul. —

„In amândouă aceste cazuri nu s'a făcut vreo
„schimbare esențială în conducere: Trustees de mai
„înainte au devenit membrii ai Consiliului de admi-
„nistrație al Societății celei nouă, și funcționarii So-
„cietății celei nouă au rămas, în fapt aceiași, cari fu-
„sese impegații Trustului.

„S'a operat o schimbare de nume, o schimbare
„în forma tehnică legală—dar nu o schimbare în pri-
„vința efectivei conduceri a organizației.

„Cameleon și-a schimbat numai culoarea păru-
„lui său.

„Fiindcă cei 9 Trustees ai lui posedau o mare
„majoritate din Trustcertificates, Trustul s'a descom-
„pus acum iarăși în deosebitele Societăți de mai înainte,
„dându-se posesorilor de Trustcertificates Acțiuni, pro
„rata, în fiecare din cele 20 de Societăți deosebite,
„în care s'a descompus acum Trustul.

„Intrucât Trustees de mai înainte posedau
„acum o majoritate de Acțiuni în fiecare din aceste
„20 Societăți, ei erau în poziție, fără nici o altă formală
„organizație între dânsii, să conducă afacerile tuturor
„acestor Societăți în perfectă armonie, înlocmai cum
„făcuse, când lucrau ca Trustees și ca posesorii majo-
„rității de Trustcertificates.

„Și aci s'a operat iarăși numai o schimbare în
„formă, dar în acest cas Trustul, în loc să devină o

„singură Societate, s'a prefăcut în 20 de Societăți, „ale căror Acțiuni în majoritate sunt în mâinile numai „ale acestor câtorva persoane ¹⁾”.

„Acel Trust, care s'a slujit de corupție în modul cel mai scandalos este *Trustul Zahărului*.

Enorme beneficii, realizate de el au fost întemeiate numai pe *Tariful vamal urcat*, care proteguia piața Americană în contra importului de zahăr din afară.

De trei ori dela 1887, când s'a constituit această Companie, Taxele Vamale au fost schimbate și de trei ori votarea lor a dat loc la cele mai scandaloase tocmeli.

La 1894 în deosebire *Democrației*, cari fusese aleși ca *liber-schimbiști*, au trădat principiile lor în *profilul acestei Trust*, și această purtare a lor a indignat așa de mult opinia publică, încât votarea *Tarifului Wilson* a fost una din cauzele dezorganizării partidului Democrat sub a doua Președinție a lui Cleveland.

La 1897 *Tariful Dingley*, „așa cum l'a votat Camera Reprezentanților”, — zice P. de Rousiers — „asigură mari avantaje rafineriilor de zahăr. Dar „Trustul nu s'a declarat mulțumit cu atâta. A trebuit „ca Senatul să închidă piața Americană la Zaharurile „Germane și Austriace decizând : că toate mărfurile „străine, care *beneficiază* în Țara lor de o primă, să „fie lovite cu o taxă în plus, echivalentă cu acea primă.

„Se zice că financiarul Trustului, angajat la „Hawai în producția zahărului brut, s'au înțeles cu „alți financieri, interesați la *Canalul de Nicaragua*, „ca să le ajute la atingerea acestui scop, făgăduin-

1) Ienks, pag. 112, 113.

„du-le compensație prin „*contra-servicii*”. Se poate „înțelege cât de mare a trebuit să fie zorul *lârguielilor* „în pridvoarele Senatului, dacă ne gândim că acest „articol a fost *votat numai cu o majoritate de 14 glasuri*”.

„M. Paul Louis Debois crede că Trustul a trebuit, spre a obține aceste *favoruri dela Legislatori*, să „dea *intermediarilor*, cari i le-a procurat: 1% din „enormele beneficiile, ce se vor realiza¹⁾).

Terminăm acest capitol, reproducând revolta suflătoare, Mr. W. M. Collier, care ni se pare deplin justificată.

„Dacă am fi în stare să eliminăm cu desăvârșire elementul de „Monopol” din Trusturi, atunci „ele ar ajunge să fie una din *cele mai mari binefaceri* „pentru *Industrie* din câte au fost cunoscute în toată „istoria lumii — iar dacă, în practică, Trusturile devin „Monopoluri,—cum n’ar trebui să fie—, atunci ele „sunt blestemul cel mai mare, care a căzut pe capul „omenirii, de când aceasta a fost osândită, sărmana, „să-și câștige pâinea în sudoarea frunței sale.

„Dacă nu este cu puțință să avem Trusturi, fără „ca să fie Monopoluri, — atunci ele trebuiesc să fie „zdrobite, căci altminterlea *Industria noastră* va fi rui- „nată, iar *Libertatea noastră*, însăși ea, va fi desființată.

„Din chiar firea sa, omul, când are o putere ne- „fărmurită, nu mai este în stare s’o întrebuințeze cu „cumpănare. De oricare asemenea putere, nemărginită „abuz, se va face Ea va fi întrebuințată tiranicește.

„Și în deosebi acea putere, care a pus stăpâ- „nire pe o *Industrie* oarecare, este cea mai strașnică „din toate puterile.

„Dacă ai ajuns să fii stăpân pe condițiunile

1) Collier, pag. 285.

„de existență ale unui om, atunci ești stăpân pe toate energiile lui, și chiar pe toate facultățile lui sufletești.

„Dacă ești stăpân pe toate aceste lucruri, atunci ești stăpân și pe toate libertățile lui.

„El nu va mai fi în stare să-și păstreze, multă, vreme, libertatea cugetărei, nici libertatea conștiinței sale.

„Dacă Trusturile de astăzi au ajuns să fie Monopoluri — dacă sunt în fapt Monopoluri, — atunci noi ne-am pierdut toate Libertățile noastre — atunci în locul celor 4 milioane de Sclavi Colorați de odinioară, suntem astăzi 80 milioane de Sclavi.

„Ajunge-vom oare să fim o Națiune de Sclavi „albi?”¹⁾.

Două vorbe numai încă, înainte de a încheia acest Capitol trist și mohorât din Istoria desvoltării economice a Statelor-Unite.

Fără 'ndoială cea mai mare nenorocire, care poate cădea pe o Țară, nu este să fie învinsă într'un războiu — ea să poate încă reculege și s'ajungă, ea, învingătoare la rândul său — adevărata nenorocire și inevitabila ei distrugere urmează numai în cazul, când a ajuns să fie stăpânită de o Tagmă de oameni *răvnitori de câștiguri bănești*, care o exploatează și îi istovesc toată vloga ei materială și morală.

„Efectele politice ale unui Monopol sunt și mai primejdioase chiar, decât urmările lui economice, cum ne-a dovedit într'un mod convingător, răposatul Magistrat Iudge David Davis. Corporations cele mari și toate Monopolurile, odată ce s'au consolidat, sunt hotărât pornite să pună mâna pe acea putere, care duce la Dominația asupra Guvernului.

1) W. M. Collier, pag. 98.

„Este un secret public că ele stăpânesc unele
„din Statele Federate prin cumpărarea Parlamentelor
„și prin corupția Curților de acolo, că ele sunt puter-
„nice chiar în Congres, și că n'au nici un fel de scrupule
„la întrebuițarea oricăror mijloace spre a înfrânge orice
„potriviri în contra lor, și spre a câștiga influență ho-
„tărâtoare.

„Această stare de lucruri este cu adevărat în-
„spăimântătoare, căci dacă nu se va schimba curând,
„și cu desăvârșire, atunci Instituțiunile noastre liberale
„sunt amenințate, să fie subminate printr'o Oligarhie
„întemeiată pe bani ¹⁾.

„Politica” — ne spune P. de Rousiers — „este
„adesea în Statele-Unite în mâna unor oameni acce-
„sibili la corupție, și Trusturile sunt gata să-i corupă ²⁾.

„Dar chiar și unele Tribunale” — ne spune
„Colliez — „se pare că nu sunt mai independente, decât
„Parlamentele și uneori a fost acuzată chiar și Curtea
„Supremă, că sa'r fi lăsat să fie mișcată de argumentele
„Trusturilor. Faptul nu pare de necrezut, de oarece
„la 4 Martie 1899 Procurorul General (Attorney Ge-
„neral) Money a declarat în public : că a primit din
„partea lui Standard Oil o ofertă de 2.000.000 Franci
„spre a-și modifica concluziunile sale” ³⁾.

Iată și modul cum procedează aceste hrapa-
rețe Combinații.

„Trustul ascunde, cu șirelenie, sub perdeaua
„unei dispoziții generale, acea măsură legislativă, care-i
„asigurează, lui, un avantaj particular în detrimentul
„acelora, pe cari dânsul vrea să-i doboare.

1) E. von Halle, pag. 116.

2) P. de Rousiers, pag. 104.

3) Colliez, pag. 386.

„Spre atingerea acestui *fel* Trustul are oamenii „săi de Legi, cari să-i redacteze texturile Legilor, așa „cum el are trebuință de dânsule, — și mai are, în același „timp, și Legiuitorii săi, cari să i le voteze” ¹⁾.

„Unul din conducătorii celor mai mari combi- „nații” — ne spune M. Ienks — „mi-a răspuns, sunt „acum vreo șase luni (1909) : „Noi suntem stăpâni „și pe condițiile generale” (adică pe Legile, care se fac „cu privire la Trusturi)” ²⁾.

„O putere de acest fel trebuiește negreșit să „fie supusă, în fine, la un control din partea celor „cari reprezintă societatea și căroră le este încredințată „apărarea ei.

„Trebuiește” — cum a fost concluzia rapor- „tului lui Mr. William Wirt Howe, Președintele Per- „manent a lui Chicago Conference on Trusts — „ca „ele să fie supuse unui control — cum controlăm „puterile de aburi și de electricitate, care sunt de ase- „menea primejdioase, dacă nu sunt conduse cu îngri- „jire, dar care sunt admirabil de folositoare, dacă sunt „bine înhămate la carul progresului” ³⁾.

O ridicare a Țărei întregi, și un pas hotărîtor înainte spre deslegarea marelui probleme a Concentrărilor se face prin înființarea marelui „United States Industrial Commission”, instituită prin Legea Congresului din 2 Iulie 1898.

„Această Comisie a fost compusă din 5 Membri „ai Camerei Deputaților, din 5 Senatori și din 9 Experți.

„Funcțiunea ei a fost fixată mai întâiu pentru

1) P. de Rousiers, pag. 122.

2) Ienks, pag. 211.

3) Ienks, pag. 260.

„un timp de 2 ani, dar a fost prelungită pe urmă
„până la 15 Fevr. 1902.

„Chemarea Comisiei a fost să studieze mai
„multe probleme de însemnătate pentru întreaga viață
„economică a Statelor-Unite precum : *Imigrația, Munca,*
„*Agricultura, Industriile și Comerțul* — și să rapor-
„teze Congresului rezultatele constatărilor sale, pro-
„punând și deslegarea acestor probleme prin *Legiuri*
„*corespunzătoare*.

„Comisia a fost împuternicită, prin însăși Le-
„gea ei de constituire, să asculte *martori sub prestare*
„*de jurământ* ¹⁾.

„Între altele, Comisia Industrială s'a slujit
„de Anchetele, făcute de Comisia Senatului din Statul
„*New-York și din Pensilvania*, precum și de Proto-
„coalele *Conferințelor privitoare la Trusturi, din Chi-*
„*cago* (13—16 Sept. 1899). La aceste Conferințe fusese
„chemați Guvernatorii tuturor Statelor, reprezentan-
„ții Sindicatelor de Comercianți, de Industriași și
„de Lucrători, precum și unii Economști distinși
„dela Universități.

„Comisia a adunat și a prezintat apoi un vo-
„luminos material de mare valoare” ²⁾.

„Raportul ei final este o lucrare, cuprinzând
„19 volume mari, dintre cari I, II, XIII și XIX conțin
„materialul privitor la Trusturi și la Combinațiile In-
„dustriale.

„Volumul I (*Trusts an Industrial Combina-*
„*tions preliminary Report*) se ocupă cu *organizația*
„și cu *istoria* celor 12 *Trusturi mari*, și arată decla-
„rațiile martorilor cu privire la dănsese, — mai în

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 305.

2) Baumgarten und Meszlény, pag. 306.

„vederând încă, prin tablouri speciale, raporturile între
„formarea Combinaţiunilor şi *oscilările preţurilor con-*
„statate.

„Raportul rezumează în fine rezultatele cer-
„cetărilor făcute de Comisie (review of evidence pag.
„1—39) şi *prezintă proiecte positive de Legiuri, pe*
„care le propune.

„Volumul II cuprinde extrase din toate Le-
„gile privitoare la Trusturi—şi volumul XIII cu-
„prinde materialul privitor în deosebi la *Trusturile*
„*Industriale*.

„Volumul XIX, în fine, este un rezumat al
„tuturor rezultatelor obţinute *prin întreaga activitate*
„*a Comisiei Industriale*.

„In general, lucrarea Comisiunei este consi-
„derată ca o lucrare *obiectivă* şi ca una fiind serios în-
„temeiată. Singura obiecţiune, care i se poate face
„cu drept, este: *prejudecata, de care a fost stăpânită*
„*Comisia în privinţa Tarifului Protecător*.

„Dela început ea a exclus din cercul cerce-
„tărilor sale tot ce ar fi putut avea drept urmare, ce-
„reri de vreo *scădere oarecare a marilor Taxe pro-*
„*tectoare de astăzi*.

„Altmintrea, concluziunile Comisiei sunt în
„general *justificate, şi ele se întemeiază pe documente*
„*urednice de crezare*, precum şi pe declaraţiuni de mar-
„tori, reproduse din cuvânt în cuvânt.

„Comisia a formulat ca rezultat al lucrării
„sale următoarele postulate :

1. „Fundatorii oricăror Trusturi şi Carteluri,
„cari se adresează la public în formă de a emite
„acţii, să fie obligaţi să dea *amănunţite desluşiri în*
„*privinţa organizaţiei acelei Intreprinderi, în pri-*
„*virea valorii capitalurilor aduse şi asupra serviciilor*

„*făcute, în baza cărora se face emisiunea de acțiuni.*
„Orice prospect, care n'ar cuprinde aceste date, să
„*fie considerat ca o înșelătorie (escrocherie) și să aibă*
„*ca urmare tragerea la răspundere a Fundatorilor și*
„*a acelor cari s'au însoțit cu ei*”.

2. „In actul de înregistrare, care trebuiește să
„fie public și la dispoziția oricui, trebuie să fie ară-
„tate *toate felurile de afaceri ale întreprinderi, precum*
„*și drepturile și datorințele, pe care le are consiliul*
„*de administrație.*

3. „Directors (Cons. de Adm.), sau Trustees,
„să fie obligați să publice cel puțin odată pe an un
„*Raport verificat de un Expert-socotilor public, asupra*
„*averilor, pe care le are Societatea.*

4. „Membrii Societății să aibă dreptul de a lua
cunoștință *oricând de prescripțiile verbale ale ședin-*
„*țelor Consiliului de administrație, spre a-și putea a-*
„*păra averea lor în contra abuzurilor Consilierilor și*
„*ale Trustee-lor.*

5. „*Înainte de a avea loc Adunarea Generală*
„*anuală va trebui să fie pus la dispoziția Societarilor*
„*un Tablou al tuturor Acționarilor, arătând adresele*
„*lor și părțile (Acțiuni), cu care ei participă în Societate.*

6. „Trustees să fie obligați să publice în fiecare
„an un Raport, *sub prestare de jurământ, care să în-*
„*vedereze întocmai adevăratul Activ și Pasiv. Câș-*
„*tigul și Pierderile Societății.*

„Această largă publicitate va trebui să aibă,
„după părerea Comisiei drept urmare, între altele, și
„*deșteptarea concurenței — în cazul unui câștig exa-*
„*gerat de mare — și prin aceasta chiar, să garanteze*
„*pe consumatori împotriva unor prețuri nesăbuit de*
„*ridicale.*

7. Comisia mai crede de dorit o Legislație

uniformă în privința Trusturilor și promulgarea unei Legi generale pentru întregul cuprins al Uniunii, așa ca toate Societățile, care fac afaceri între State, să fie obligate a se reorganiza pe baza acestei Legi nouă.

8. Comisia indică și ideia unui *Impozit uniform* și a unei *Supravegheri unitare*, și propune, atât Congresului, cât și Parlamentelor din diferitele State, să oprească, prin Legi, orice *supracapitalizare* nemăsurată.

9. În fine Comisia exprimă dorința, ca să fie declarate *fapte penale toate machinațiunile Trusturilor*, care au scopul să *suprime concurența*, și în deosebi așa numitele „*factors agreements*”, (concesiile speciale acordate la prăvăliași) și *scăderile de prețuri însemnate cu asemănare, de o boycolare față de ceilalți.*

— Epoca V. — „După marele zor din anii 1898—1903 de a găsi o cheie pentru deslegarea problemei Trusturilor, urmează — deodată — în 1904 o neașteptată oprire ¹⁾).

Cauza acestui fenomen ciudat sânt pregătirile pentru Alegerile de Președinte al Statelor-Unite.

Atât Partidul Republican, cât și cel Democrat, se găsesc în strânse legături cu multe din puternicele Trusturi, chiar fundurile lor electorale sânt alimentate în proporțiuni însemnate de dânsule.

„Democrații” ne spune Collier „sânt tot așa de cufundați în noroiu, cum sânt de potmoliți și Republicanii în morcirlă ²⁾).

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 307.

2) W. M. Collier, pag. 234.

„Procurorul General al Uniunii Knox, care
„încă în Martie 1904 a susținut cu mult succes urmă-
rirea contra lui Northern Securities Company”, di-
„misionează în luna lui *Iunie* al aceluiaș an, fiind
„că a fost ales Senator, și transmite funcția sa fos-
„tului Ministru de Marină Moody.

„Opinia publică s'a crezut îndreptățită a vedeă
„în acest fapt o schimbare în direcția generală a po-
liticei față cu Trusturile.

„Cu toate acestea însă Chestiunea Trusturilor
„n'a dispărut, nici un moment măcar, cu totul de pe
„tapet”¹⁾.

Toate Grupurile politice, economiștii și zia-
rele se ocupă de această mare chestiune și fac propu-
puneri pentru deslegarea ei — așa cum îi povățuiesc
pe fiecare interesele sale.

Cât privește în deosebi Guvernul Central al
Federațiunii, acesta s'a oprit până în ajunul ulti-
melor Alegeri din 1912/13 la Enuncierile cuprinse în
Mesagiul fostului Președinte Roosevelt din Noem-
vrie 1905.

În acest Mesagiu Roosevelt declară: că el
nu este un adversar din principiu al Trusturilor, dar
că cere să i se dea puterea de a aduce îndreptare
în acele cazuri, când rezultă pericole învederate prin
creșterea peste măsură a puterii Capitalurilor din în-
soțirea la oaltă a organizațiilor existente. În ase-
menea cazuri să-i fie dată putința de a suprima acele
organizații cu toată energia.

Roosevelt crede că spre acest sfârșit ar fi de ajuns
promulgarea unei Legi, votată de Congres, prin care
s'ar înființa un Control regulator din partea Statului.

2) Baumgarten u. Meszlény, pag. 307.

„Aceace ne trebuie ne trebuie nu este o prohibiție a oricărui fel de Înțelegeri, fie bună, fie rea, — ci avem *trebuință de o supraveghere potrivită și de o regulare în așa fel, încât să se împiedice asemenea însoțiri de a ajunge vătămătoare pentru interesele publice*, și să se împiedice acele abuzuri, care nu rezultă tocmai cu necesitate din oricare Înțelegeri, stabilită între o seamă de concurenți.

„In acelaș timp însă Mesagiul conține și o indicație că poate Congresul de astăzi n'ar fi competent să voteze o asemenea Lege, și că spre acest sfârșit va fi poate necesar să se aducă o modificare chiar *la Constituția actuală*”.

„Dacă ne dăm seamă însă de dificultățile, care trebuiesc să fie învinse spre a se ajunge la o modificare a Constituției Americane, atunci această reformă propusă însemnează o *amânare a oricărui fel de acțiune pentru un timp necunoscut de lung*” ¹⁾.

Altă propunere care s'a făcut și susținut de mulți este propunerea, pe care ne-o schițează G. H. Montague în felul următor, arătându-ne și întâmpinările, care i-au fost opuse :

„Spre a ieși din starea încurcată a controlurilor *răslefe*, pe care le exercitează astăzi pe deoparte diferitele State particulare și pe de altă parte Guvernul Federal, s'a propus să se introducă și *Amenagement la Constituție, care să dea Congresului singur, deplină putere de a supraveghia, el, întregul Comerț din Statele-Unite*.

„Această propunere se făcuse la 1897 de Comisia Trusturilor din Statul New-York (The New-York Trust Comitee) și a fost bine susținută de Mr.

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 308.

„Ienkins, Președintele *Comisiei Judiciare din Camera Deputaților*.

„Însă, după părerea *Comisiei Industriale a Parlamentului*, această reformă ar însemna o centralizare a puterii până la un grad, pe care majoritatea poporului nostru n'ar crede-o compatibilă cu forma de Guvernământ, pe care o avem.

„Întregul comerț din toată Țara ar fi scos, într'un asemenea caz, de sub controlul autorităților legislative, executive și judecătorești ale deosebitelor State, și ar fi pus exclusiv numai sub controlul *autorităților federale*¹⁾.

S'a mai propus în fine și un alt mod spre deslegarea problemei. Magistratul *William Wist Howe*, Președintele permanent Conferinței „Chicago Conference on Trusts” — resumează discuțiile urmate în această mare conferință în modul următor:

„Combinațiile și *Conspirațiile* în formă de Trusturi, sau având oricare altă formă, al căror scop este să restrângă Comerțul sau Industriile, și care după unanimitate a Justiției noastre sânt contrare Legii (Dreptului)—trebuie să fie declarate tot astfel și prin voturile exprese ale *Corpurilor Legiuitoare* din diferitele State—dictându-se pedepsele cuvenite pentru dănsle prin *Legi Statutes*, toate uniforme și aplicabile în toate Jurisdicțiile de o potrivă. Aceste *Legi-Statutes* să fie executabile peste tot, așa încât acei, cari le respectă, să nu fie desavantajați față de aceia, cari le calcă în picioare²⁾.

Aceste sânt propunerile cele mai definit caracterizate, și acele, care au fost susținute mai cu vi-

1) G. H. Montague, pag. 164.

2) I. W. Jenks, pag. 258.

goare în discuțiile publice, până la începutul ultimelor lupte aprige pentru Președinție din 1912/13.

Trebuiește notat că Alegerile de Președinte în Statele-Unite au un caracter cu totul special al lor. *Ele revoluționează întreaga viață, atât cea politică cât și cea economică din toată Confederațiunea.*

H. T. Urban, un cunoscător de aproape al acestor mari frământări, ni le descrie într'un mod plastic — așa încât ne sugerează folositoare asemănări cu unele stări de lucruri.... *și din alte părți.*

„Principiul că *prada se cuvine biruitorului se* „practică și astăzi în toată America, *cum se practică* „și înainte — vreme, și este obârșia urât repetatei co- „rupțiuni politice de acolo.

„Politicianul de profesie face Politică numai „spre a'și umplea buzunările.

„Chiar și omul de afaceri, care primește uneori „vreo funcție electivă; face aceasta, arareori numai „pentru onoare numai, mai ales că el nu rămâne în slujbă „decât patru ani.

„Deoarece în acest timp trebuiește să 'și negli- „jeze afacerile sale, este negreșit ispitit să caute a „se despăgubi pe socoteala lui „Bădiță-Satul-întreg” „(Uncle Sam).

„Să nu uităm nici *Nepotismul*, care este ajuns „la floarea cea mai splendidă în America.—Oricine „are vreo funcție publică, trebuiește mai 'nainte de „toate să-și *chivernisească rubedeniile sale și cunoș-* „tințele, dându-le slujbele acele, de care dispune el.

„Mai mult decât oriunde prin urmare, *politica* „se amestecă în America în viața *afacerilor* și chiar în „viața *particularilor*. Așa se explică pentruce Alege- „rea de Președinte, fiind generală în toată Re-

„publica, are pentru oricare American însemnătatea „unui *Eveniment al Evenimentelor*.”

„Intregul aparat al Alegerilor au ajuns atât „de complicat, încât numai cea mai perfectă organizație a unui partid, bazată pe *cunoștințe speciale* „în această materie, poate să ducă la rezultate dorite. „In deosebi se cer sume enorme dela Regii Dolarilor, „cari fac parte din aceste organizații. Politicianul „American numește aceasta, în zeflemea, *că trebuie să le stoarcă grăsimea*”. Nu credem trebuitor să mai „amintim că aranjamentele de așa fel conduc apoi „iarăși, neapărat, la corupție—fiindcă acei, cari „*au fost storși de grăsime*, prezintă și ei pe urmă, la rândul „lor, Socotelile „*poporului*” ca să fie despăgubiți 1).

„In aceste condițiuni încep Alegerile din 1912/13 Platforma, pe care se dau luptele cuprinde mai ales două mari *cesiuni economice*: *Trusturile* și *Tarifurile prohibitive*, cu fatalele lor urmări: *Scumpirea Traiului*.

La început sânt trei Candidați, cei doi foști Președinți Theodor Roosevelt și Taft, precum și un nou Candidat Woodrow Wilson.

Programele lor și angajamentele, pe care le ieau față de Alegători, le caracterizează ziarul „Mercur” pe scurt în acest fel:

1. „Taft promite continuarea politicii sale energice începute, *contra Trusturilor* și mai promite „încă și Legiuri, prin care să le lărgească puterea „lui „*Interstate Commission*”. — Amicii Trusturilor de „clară însă că o asemenea politică ar zdruncina din „*temelii întreaga viață economică a Americii*.

2. „Roosevelt iarăși e strașnic în vorbe, iubește

1) Hery F. Urban—Die Woche 29 Iun. 1912.

„cuvintele tari—dar cea ce dorește el este : un *regim absolut personal*. Dânsul vrea să facă apel la Tri-
„bunale numai *atunci, când dânsul va crede că este*
„*trebuilor*—și ultima hotărâre vrea s'o facă atârână-
„toare de *poporul în general*, adică de demagogie,
„dând „poporului” dreptul de a destitui și pe judecători.

„Cu un regim personal și cu o demagogie va
„fi ușor pentru *maiestrii Trusturilor să se aranjeze*.
„A mai capitulat și altădată Roosevelt (la 1907) îna-
„intea lor—și dispozițiile poporului se pot influența
„în America ușor, prin rostogolirea Dolarilor. Mag-
„nații Trusturilor sânt prin urmare de părere, că Roo-
„sevelt este *răul cel mai mic*—și de aceea sprijinesc
„alegerea lui.

3. „Democrații vorbesc în realitate puțin des-
„pre combaterea Trusturilor. Punctul principal din
„Programul lor însă este : *Chestiunea Tarifului*. Ei
„promit însemnate reduceri în Tariful protector. A-
„ceasta corespunde nu numai programului lor *istoric*,
„dar arată și vederile lor de astăzi întru combaterea
„Trusturilor. Ei cred că nu trebuie să fie combă-
„tute Concentrările Industriilor în sine, ci că *Trus-*
„*turile fac numai abuz* de monopolul de fapt intern,
„pe care l'a creat Taxele vamale prohibitoare.

„Dacă se va distruge acest *Monopol Intern*,
„atunci se vor fi scos *colții otrăviți* ai—Trusturilor
„și în acelaș timp *se va combate și scumpirea traiului*.

Pe neașteptate și pentru cuvinte, pe care pu-
blicul le-a aflat numai pe urmă, Taft s'a retras din
luptă, și au rămas față în față numai Roosevelt și
Wilson—susținut acum și de Democrați și de o parte
de Republicanii.

Pentru lupta între acești doi Candidați Dr.
Hugo Münsterberg dela Howard University în Cam-

bridge-Massachusetts, resumând opinia publică din Statele-Unite, stabilește următoarea paralelă judicioasă :

„Ce privește pe Roosevelt.

„Națiunea, care mai 'nainte se încrezuse necondiționat în sinceritatea lui, a trebuit să vadă zdruncinată încrederea sa în el și în cinstea lui, cu prilejul alegerilor din urmă.

„Prea adeseori a *condemnat aceeace lăudase mai 'nainte*, și prea adeseori a *lăudat ce condamnase altădată*, uitând promisiunile, pe care le-a dat, *tăgăduind afirmările sale și adunând de pretutindeni*, tot ce a putut, spre ademeni lumea și spre a o orbi.

„Prin urmare *patosul lui moral de acuma sună a frază goală, gestul lui eroic pare studiat*, — lumea numai crede, că *programul lui de astăzi va fi fața lui de mâne*, și se teme, că *dacă interesul momentului va cere vreo nouă învârtitură*, se vor aduce jertfe nouă pentru succesul lui personal, așa încât : cel tot-promițător se va dovedi pe urmă, a fi cel „nemic-împlinitor” (!).

„Ce privește pe Wilson se știe că în timpul din urmă el a fost Guvernatorul Statului New-Jersey, vecin cu Statul New-York, și cel mai însemnat din cele trei „*Porturi de furișare* (Snug Harbours), unde s'a înregistrat cea mai mare parte din Trustrile, isgonite din Statele celelalte”.

Această împrejurare a contribuit mult ca să se desvolte acolo relațiuni *nesănătoase* — și că el a fost acolo un Guvernator vrednic, care avea o sinceră credință în sanarea politică, și care iubia cu adevărat *cinstea în politică*, căutând să găsească acolo un bogat teren de activitate.

„Că Wilson este în realitate devotat, cu desă-

„vărșire, idealurilor sale politice, și că suferințele marelor
„selor asuprite îl ating în fundul sufletului său, așa
„încât el consideră intervenirea sa politică drept o
„datorie profund morală—de acest lucru nu se mai
„îndouiește acum nimine, care 'l cunoaște.

„Caracterul lui Wilson a trecut prin toate încercările. Când un admirator al lui entuziast, Har-
„vey a încercat, în taină, să 'i înlesnească mijloacele
„hotărâtoare pentru reușita lui în Campania electorală, printr'o înțelegere cu unul din cei mai bogăți
„Democrați din New-York—atunci Wilson (cum s'a
„aflat în urmă printr'o întâmplare) a întrerupt, imediat, într'un mod brusc, toate tratativele. El a preferat
„ferit să renunțe la victorie, decât să primească contribuțiunile dela oameni, a căror conduită în gospodăria
„națională, el o desaproabă.

Nădejile mari cari s'au pus în Woodrow Wilson, că el este omul, care va înfăptui deslegarea celei mai mari cestiuni a Sec. XX-lea (Speranțe pe care le împărtășim și noi), se întemeiază pe marele număr de enuncieri, făcute de dânsul în public, și pe formalele angajamente, pe care le-a luat față cu Țara sa.

El este un om cu trecut curat, și care și-a îndeplinit totdeauna, în mod cinstit, făgăduințele, pe care le-a făcut.

Vom reproduce câteva părți din cuvântările, pe care le-a ținut la diferite ocazii, și care au fost adunate acum, sub al său direct control, cu titlu „*The new Freedom*”—adică libertatea cea nouă, pe care vroim să ne-o cucerim.

Sânt lovituri hotărâte, luminos cugetate, și cu pricepere îndreptate contra hrăpăreței Tiranii a Ca-

1) Neuefr. Presse 13 Iulie 1912.

pitalului, atât de adânc înrădăcinat în Țara sa — Profetul „*Nouei Libertăți*”, cu înaltă inspirație și cu un desăvârșit Altruism, le aplică *lovituri puternice cu frânghia împletită* — nu numai *precepușilor de pasări din Capiște*, ci și *Anilor și Caiaselor, îmbrăcați în odăjdii de aur, și cu vorbe dulci și uncluoase în gura lor(!)*.

„*Tirania împotriva, căreia ne luptăm noi acum*” zice Wilson, „*este cea stăpânire, pe care au pus-o a-* „*supra Legilor, asupra Parlamentelor și asupra Jus-* „*tiției noastre o seamă de Grupuri, care nu reprezintă* „*poporul, și ale căror scopuri — sânt numai propriilor* „*lor foloase.*”

„*Noi dăm lupta în contra conducerii afacerilor* „*noastre publice și a unui fel de Legislație, care sânt* „*supuse astăzi unor anumite Coterii particulare de* „*Capitaliști. Noi ne ridicăm împotriva înlănțuirii A-* „*paratului Politic cu aceste scopuri particulare egoiste,* „*ne luptăm în contra exploatației poporului prin Instru-* „*mentele politice și ale Corpurilor Legiuitoare — fiindcă* „*am văzut adese ori până acum, că Guvernul nostru* „*sub presiunea acestor influențe, a încelat să mai fie* „*un Guvern reprezentativ, a încelat să fie un Guvern,* „*care să reprezinte poporul și s'a făcut un Guvern,* „*care represintă numai Interesele Particulare, stăpânit* „*fiind de câteva anumite Organizații Politice, asupra* „*căroră poporul nu poate avea nici o influență¹⁾.*”

„*Roate fi oare deslegată chestia Tarifului în* „*favorul poporului, dacă în Washington Sfetnicii prin-* „*cipali sânt partizanii Monopolurilor?*”

„*Este încă o mare chestiune, care se impune,* „*acea a cuceririlor din lăuntru — Mănele care se lun-*

1) W. Wilson, pag. 68.

„gesc spre a ne secuestră pădurile noastre, mânele,
 „care vor să ne împiedice în exploatarea rîurilor
 „noastre celor mari și împrumulătoare de energii, sau
 „care vor să le păstreze pe acestea numai pe seama
 „lor, brațele acele, care se întind spre inima pămân-
 „tului, căutând să pună stăpânire pe acele mari bo-
 „gății, care sînt încă ascunse în Alasca și în alle Te-
 „ritorii ale incomparabilelor noastre State—ori unde
 „veți aruncă privirile veți zări întinzând și ghiarele
 „cotropitoare de Monopolizare.

„Să mai stea oare și pe viitor acești oameni
 „cu umerii lor alături de numărul Guvernului și să
 „ne dea sfaturi cum să ne apărăm — să ne apărăm
 „tocmai în contra lor?

„Guvernul Statelor-Unitate are mari probleme
 „de rezolvat, probleme, care pot fi însă rezolvate
 „numai, dacă fiecare bătaie de puls a Guvernului va
 „fi în deplină potrivire cu ritmul nevoilor și al dorin-
 „țelor întregului popor American ¹⁾”.

„Acțiunea Capitalului celui mare trebuiește nea-
 „părat să fie supusă publicității, întocmai ca și condu-
 „cerea Politică. Aceia cari se folosesc de aglomerațiile
 „mari moderne de Capitaluri, adunate prin emiteri de
 „Acțiuni și de Obligațiuni, acei, cari beneficiind de a-
 „cestea, adună reserve pentru dînșii, — trebuie să fie
 „obligați să dea publicului Socoteală, trebuie să fie,
 „considerați respunzători, întru cât privește metodele,
 „de care se slujesc în Administrațiile lor și în exploata-
 „țiile, pe care le fac. Ei trebuie să fie răspunzători
 „față de marile Comunități, care, în fapt, sînt colabora-
 „torii lor — așa încât mâna publică regulatoare (a Sta-

1) W. Wilson, pag. 85.

„tului) să i poată ajunge cu ușurința oricând, și ca în-
„treaga alcătuire comercială a lor, să fie pătrunsă de
„sentimentul răspunderii, pe care o au. —

„Dacă nu este nimic de ascuns, atunci pentruce
„Ocultism? Dacă este o afacere publică, pentru care
„cuvânt să fie tractată în ascuns? Dacă este vorba
„de îngrijirea unor afaceri generale, atunci pentruce
„să nu se iasă cu ele la lumina zilei? ¹⁾).

„Oricine știe că Corupția prosperează numai
„în cuiburi secrete și că fuge de lumina soarelui.

„Trebuiește să se înțeleagă : că dela ascundere
„până comiterea unei fapte nepermise, nu este decât
„un pas.

„Și din această cauză sânt datori oameni
„politici, acei cari sânt cinstiți, precum și Conducă-
„torii Trusturilor noastre, să strămute activitatea a-
„cestora în plina lumină a zilei, și sânt datori să facă
„aceasta, chiar în interesul bunei lor reputații.

„Povestea Irlandezului—care a fost văzut că
„săpă la peretele unei case : Pat, ce faci tu acolo?
„Iacă fac loc întunericului să iasă din pivniță”.

„Aceasta este problema noastră, voim să fa-
„cem să iasă întunericimea din pivniță ²⁾).

Un cuvânt încă a lui Wilson cu privire la Cre-
dit. — Un cuvânt mare, și care a resunat puternic în
toate Statele-Unite, deșteptând lumea asupra marei
primejdii, care amenință pe toți prin covârșitoarea
putere a Trustului Băncilor.

„Monopolul cel mai mare în această Țară este
„Monopolul Creditelor celor mari”.

„Pe câtă vreme va exista acest Monopol nu

1) W. Wilson, pag. 109.

2) W. Wilson, pag. 112.

„poate fi nici vorbă măcar de libertatea noastră străveche
„și de dezvoltarea energiei individuale spre progres.

„La oricare Națiune, Industria mare primește
„un caracter deosebit prin sistemul, cum este organi-
„zat Creditul ei.

„Sistemul Creditului nostru este organizat în
„așa fel, încât el se concentrează numai în mânele câtorva
„oameni.

„De aci urmează că dezvoltarea Națiunii no-
„stre și toată activitatea noastră este pusă numai în
„mânele acestor pușini oameni, cari cu necesitate —
„oricât de cinstiți ar fi, și oricât de devotați binelui
„public—vor concentra toluși atențiunea și interesul
„lor mai ales asupra acelor mari Intreprinderi, în care
„și-au așezat, ei, bani lor, și ca urmare, vor trebui.—
„cu fatalitate — să îngusteze adevărata libertate eco-
„nomică și s'o nimicească.

„Aceasta este cea mai însemnată din toate ces-
„tiunile de astăzi și,— ei trebuiesc să i se devoteze toți
„bărbații de Stat, cari au serioasă voință să slujească
„Viitorul depărtat și adevărata libertate a omenirii”.

„Trustul Banilor, sau mai exact Trustul Cre-
„ditului, cu al cărui studiu au început și Congresul
„a se ocupa, nu este un basm, nu este o creațiune a
„fantaziei. El este un Trust ca oricare altul.

„Eu, însumi, am constatat, cum o seamă de oameni
„au fost sugrumați de acest Trust al Creditului.

„Eu singur am văzut, cum acei oameni au
„fost eliminați din viața afacerilor prin Wallstreet
„(Strada Băncilor în New-York), cum au numit ei
„Trustul—fiindcă acest Trust a găsit că acei oameni
„îl stânjenesc și prin urmare n'au vroït să îngăduia-
„ască concurența lor.

„Pericolul cel mare pentru Țara noastră nu

„este *existența* în sine a acestor mari Corporații, oricât „de mare ar fi acest pericol, — ci primejdia cea mare „este *constituirea într'o Corporație singură* a acestor „mari Corporații, *înlănțuirea între dânselle a tuturor „Corporațiilor*, legarea Drumurilor de fer, a Intre- „prinderilor Industriale, a Minelor celor mai mari, „și a Intreprinderilor celor mai însemnate pentru des- „voltarea puterilor naturale ale Apelor. Prin per- „soanele Administratorilor lor și prin aceia, cari sânt „legați cu lungul șir de Consilieri de Administrații, „aceste *Combinații* ajung să fie „o comunitate de in- „terese” mai puternică, decât oricare Corporație sin- „gulară, pe care ne-am putea-o închipui, și care ar „lucra pe față.

Organizația afacerilor s'a centralizat în Ame- rica cu mult mai tare, decât *Organizația Politică a acestei Țări* ¹⁾.

„Sânt Combinații, care se întind peste teri- „torii mai largi, decât acelea ale Statelor chiar. Ele „cad sub regimul unei *multiciplități de Legi*, mai nu- „meroase decât acele, la care este supus un cetățean, „și cu *bugetele lor întrec chiar bugetele deosebitelor „State*—ca urmare ele exercită o mai însemnată înrâu- „rire asupra vieței și a bunei stări ale unor comunități „de oameni mai însemnate, decât Statele Confederate.

„Viața de Afaceri *centralizate* au alcătuit Or- „ganizații gigantice, care cuprind toate Statele Uni- „unei, și care, ca lărgime a sferei lor, nu au alt seamăn „decât pe *însuși Guvernul Federal* ²⁾.

„Nu încapе îndoială că Organizația într'un „stil mare a comerțului este astăzi necesară și naturală.

1) W. Wilson, pag. 156.

2) W. Wilson, pag. 156.

„Dar această dezvoltare a afacerilor este cu totul
„altceva, decât dezvoltarea Trusturilor.

„Trusturile nu s'au născut și n'au crescut prin
„sine înși-le.

„Ele au fost create în mod artificial.

„Ele nu s'au format prin procese naturale,
„ci au fost făurite prin voința, prin puternica și ho-
„tărâta stăruință a unor oameni, cari în lumea afa-
„cerilor au fost mai puternici, decât vecinii lor, și cari
„au voit să 'și asigure o *Situație de Slăpănitari* față
„de concurența lor ¹⁾.

„Ce ne rămâne de făcut este o mare lucrare,
„care nu se poate întreprinde fără o matură reflecție,
„iar nicidecum cu inima ușoară. *Este să descercăm*
„aceste „Comunități de Interese” !

„Orice cale, pe care vom alege-o în tractarea
„Corporațiilor singulare, care țintesc la restrângerea
„liberului comerț, avem convingerea, că *nu există*
„nici o *Corporație*, întrucât ea ar fi declarată pe față,
„care să fie așa de puternică, încât să *inspire teamă*
„*Statelor-Unite*.

„Dacă însă se vor alia toate *Corporațiile*, și
„dacă acea *Corporație*, care se va forma astfel, nu
„va putea fi atacată prin nicio Lege, dacă ea nu va
„fi nimica alta, decât o *identitate de persoane sau de*
„*interese*, — atunci ne vom găsi înaintea unui *ceva*,
„care poate să *înpăiminte* și pe *Guvernul Națiunii*. —
„Pe acest *ceva* trebuiește să'l *analizăm*, să'l *discompu-*
„*nem*, însă cu prudența, cu rezoluție și cu tenacitate”.

„Sântem ajunși la o *răspinte* pe calea desvol-
„tării noastre.

„N'avem numai unul, două sau trei, ci avem

1) W. Willson, pag. 143—156.

„multe *Monopoluri* primejdioase în Statele-Unite.
„N'avem numai unul, două ci multe câmpuri, în care
„a ajuns aproape imposibil să se accentueze un om
„*independent*.

„Avem *mărginiri ale Creditului*, avem restrinsă
„*putință de a câștiga*, — și orice desvoltare este stân-
„jenită la noi.

„Am ajuns să avem un *Guvern* din cele mai
„*rău conduse din toată lumea civilizată*, guvern care
„supus *unei siluiri din partea altora*, guvern, pe
„care nu-l conduce opinia liberă și convicțiunile ma-
„jorității cetățenilor, — ci care este condus de *părerile*
„și de *voința câtorva oameni*, cari aceștia sânt în fapt
„*stăpânii noștri* ¹⁾.

„Scopul, pe care'l urmărim este: *restaurarea*
Libertăților noastre de odinioară.

„Voim să lucrăm într'acolo, ca *Monopolurile*
private să fie oprite prin Legi și ca să fie făcută impo-
sibilă crearea oricărui *Monopol pe viitor*.

Voim ca să înceteze *oprimarea Spiritului*, de
întreprinderi nouă, de orice fel ar fi, și voim ca gene-
rația, care se desvoltă acum — să nu aibă *trebuință de*
a fi protiguită de Trusturi milostive, — ci să 'și poată
forma *viața sa*, după *a sa proprie voință*.

Un singur, unic, mijloc există spre a face o
Țară liberă — și acel mijloc este: să îngrijești ca sub
fiecare pieptar, să bată o inimă liberă, și încărcată cu
speranțe.

Eu, unul, mai bine ași muri de foame, ca om
liber, decât să fiu hrănit după capriul acelor, cari
au organizat *Industria Americană*, așa cum le a plăcut
lor" — (!).

1) W. Wilson, pag. 166.

În baza acestor declarațiuni de principii, care'l conduc și în temeiul acestor angajamente, pe care le-a luat. Woodsow Wilson a fost ales la 5 Noembrie 1912 Președinte al Statelor-Unite prin voturile „Progresiștilor”, atât Republicanii, cât și Democrații.

La 3 Martie 1913 a fost instalat în White House-ul din Washington, și la 8 Aprilie 1913 a deschis Sesiunea extraordinară a Congresului cu acest Mesagiu, prin care anunță Programul său de guvernământ.

„Toată Țara este convinsă că Taxele Tarifului nostru Vamal trebuie să fie modificate. Aceste Taxe trebuie să fie puse în acord cu schimbările fundamentale ale întregii noastre vieți economice în timpul generației din urmă.

„Pe când înfățișarea metoadelor vieții noastre Industriale și Comerciale, fără îndoială s'au schimbat, Articolele din Tarif au rămas aceleași, cum au fost mai înainte, au continuat să meargă înainte tot în aceeași direcție, care li se dăduse atunci, când nu existau marile împrejurări, în care se dezvoltă astăzi Industriile noastre.

„Este datoria noastră să punem aceste Taxe în potrivire cu împrejurările de astăzi.

„Cu cât vom face aceasta mai de grabă, cu atât mai curând vom scăpa de neajunsurile, care isvorăsc din starea lucrurilor actuală, și cu atât mai curând oamenii de afaceri vor fi liberi să își urmeze calea lor, după legea firească (legea libertății în afaceri), în loc de a se conduce după dispozițiile cuprinse în Legiuri și întocmiri artificiale.

„Am văzut Legiuri Vamale, care s'au depărtat în zilele noastre foarte mult, într'adevăr foarte mult, din câmpul, în care prosperitatea noastră ar

„fi aflat o dezvoltare normală și o stimulațiune tot
„asemenea. Nimenea, care privește saptele drept în fața
„lor, sau cunoaște câteceva din lucrurile, care se ascund
„în dosul suprafețelor de acțiune, nu se poate înșelă
„asupra principiilor, pe care a fost întemeiată Legis-
„lația noastră vamală în vremea din urmă.

„Noi am trecut de mult dincolo de modesta
„idea a protecțiunii Industriilor unei Țări, și am înain-
„tat cu îndrăzneala mereu înainte spre idea că a-
„ceste Industrii ar avea dreptul la o directă patronare
„din partea Guvernului.

„Intr'o vreme, — timpul este așa de depărtat,
„încât oamenii, cari fac astăzi politică activă, cu greu
„își vor aduce aminte condițiunile, care premersese
„acelei epoci — s'a crezut de cuviință să înscriem
„în Tariful nostru acele articole, pe care ei însuși, fie-
„care grup de fabricanți sau de producători, le credeau
„că li sânt necesare spre a păstra, în fapt, exclusiv
„pe seama lor întreaga noastră piață în contra tuturilor
„celorlalte părți ale lumii.

„Cu știrea noastră, sau fără să ne dăm seamă,
„am înființat astfel o seamă de privilegii și de scutiri
„față de oricare concurență, în dosul cărora a fost ușor
„să se organizeze, tocmai prin mijlocul vreuneia din
„formele nedesăvârșite de Combinații, Monopolurile, pe
„câtă vreme nimic nu este normalizat, nimic nu obligă
„formațiunile să fie supuse unei examinări, dacă sânt
„și de un real folos economic în lumea noastră a ma-
„rilor afaceri, ci cu toate merg numai după aranjamente
„concertate.

„Singură numai aplicarea unor principii nouă
„în acțiunea noastră, ne va putea scăpa de o încre-
„menită cristalisație finală a Monopolurilor și de per-
„derea desăvârșită a tuturor influențelor, care îndem-

„nează la întreprinderi, și care le țin pe fiecare din „acestea în viață.

„Este ușor de înțeles : care trebuiesc să fie aceste principii.

„Trebuiește să desființăm tot ce poate să aibă „asemănare măcar, cu un privilegiu, sau cu orice fel „de avantaj artificial și să punem pe oamenii „noștri de afaceri, precum și pe producătorii noștri „supt neconținutul imbold al necesității de a fi harnici, „iconomi și întreprinzători, iscusii lupători pentru „supremație prin concurență, muncitori mai buni, și „negustori mai buni, decât oricare alții din toată lumea. —

„Afară de taxele pe articole, care noi nu le „producem, și pe care probabil nu putem să le pro- „ducem, și afară de taxele, puse pe obiectele de lux, „și numai în vederea venitului, pe care 'l produc ele — „Scopul Tarifului nostru trebuiește să fie de aci 'na- „inte : concurența efectivă, ascuțirea minței Americane „prin lupta purtată cu agerime față de întregul rest „al lumii ¹⁾. —

În aplausele adevăraților „Iubitori de Pro- „gres” și cu aprobarea entusiastă a tuturor oamenilor de bine, Președintele Wilson a început pregătirile pentru punerea în lucrare a programului său, mai întâi de toate prin depărtarea dinprejurul lui White-House și a Congresului, a multora din puternicele, până atunci, influențe răufăcătoare.

S'a pus în lucrare cu harnice, de asemenea adunarea materialului trebuitor pentru radicalele reforme promise.

Proiectele Legilor de Sanare ar fi fost presin-

1) The New-York Times, 9 April 1913.

tate de sigur Congresul, până astăzi, și fără 'ndoială s'ar fi pus în mișcare Aparatul pentru *Modificarea necesară și a Constituției* spre ajungerea scopului urmărit, — dacă n'ar fi intervenit o seamă de mari evenimente împiedecătoare : Chestiunea Canalului de Panama, Sbuciumările din Mexico și apoi groaznicul Războiu Mondial, care a încurcat toată viața economică a tuturilor Națiunilor mari și mici și prin urmare și ale Statelor-Unite din America.

La 1916 expiră Mandatul de Președinte a lui Wilson, și dacă va fi reales pentru un nou period — cum sânt toate probabilitățile, — el va avea puțința și liniștea trebuitoare, să realizeze reformele sale.

Însă chiar în cazul, când nu ar mai fi reales, totuși *rădăcinele plantate de el cu atâtă devotament, curățenie de cuget și adevărată pricepere*, nu vor mai putea fi distruse de nimeni — și vor da roadele lor, atât pentru Statele-Unite, cât și pentru întreaga lume și pentru adevăratul progres al vieții economice sănătoase în general.

ANGLIA. — In Anglia Concentrările Industriale au avut, și au încă și astăzi, un caracter cu totul deosebit de acela al Trusturilor și al celorlalte Combinații din America.

Causele, cari au determinat această *fundamentală deosebire* sânt următoarele :

1) In prima linie *n'a existat în Marea Britanie, și nu există nici până astăzi, un Tarif Vamal Protector, excesiv.*

Lipsește acolo acea „mother of the Trusts”, cum a numit-o Havemayer, Președintele Trustului American al Zaharului în depunerea lui dinaintea lui United States Industrial Comission.

Industria mare Engleză a învățat dela început să umble, și umblă și astăzi, numai pe picioarele ei proprii, fără ajutorul *nici unor cârji de Vamă, sau alle favoruri din partea Statului.*

Ea și-a câștigat, și-și păstrează, un loc de frunte în lumea întreagă *numai prin vrednicia și prin agerimea de minte a celor, cari o practică și o conduc.*

2) In Regatul-Unit Common-Law-ul” a fost aplicat fără nici o șovăire, și a fost desvoltat de *Magistrați, absolut integri, și conștienți de mare și nobila lor misiune de a apăra interesele publice.*

Ei au declarat într'un mod statornic, *că orice Monopoluri*, sau alcătuiți asemenea Monopolurilor, *sânt împotriva Legii*, nepermise de Common-Law, și trebuie *imediat desființate*—*chiar și atunci, când ele ar fi fost hărăzite de vre-un Rege chiar.*

3) Au intervenit-apoi, în deosebi dela finele Secolului trecut și dela începutul Secolului acestuia câteva *Legiuri* — nu multe, dar bine chibzuite și clare, — care constituiesc puternice zăgazuri de apărare în contra multor *porniri de jaf* și de acapărări, cum sânt cele practicate în America și în unele din Statele Continentului nostru astăzi încă nesupărate. —

În fruntea acestor Legi privitoare la Societăți („Companies”) sânt : „Companies Act din 1900” (Vict. 48) și „Companies Acts din 1908” (Ed. 7).

Aceste Legiuri impun o *minușioasă publicitate* tuturilor Societăților, atât în privința constituirii lor, cât și cu privire la întreaga lor gestiune în tot timpul cât există.

Se mai impun în deosebi *Experți Socotitori publici și jurați*, cari trebuie să verifice toate *Aporturile*, care se aduc la constituirea oricărei Societăți sau Combinații.

Tot acești Experți trebuie să verifice, pe jurământul lor, toate *Bilanșurile*, pe cari le prezintă ori care Consiliu Adunării — și *toți Consilierii de Administrație sânt personal și integral răspunzători*, față cu oricine ar fi fost prejudiciat prin arătările semnate de ei. —

Nu este loc prin urmare pentru gluma de „Adunări generale descărcătoare”.

4) În Marea Britanie există și un *Parlament*, care vroid să fie *respectat și de Coroană și de toți Cetățenii, începe prin a se respecta, el singur pe sine.*

Politicianism pe *pricopseală* nu se tolerează și îndată ce s'a încercat, a fost grabnic reprimat, spre apărarea cinstei depline a tuturor celorlalți membrii ai Parlamentului.

5) Mai există și o *Administrație publică*, în mare parte autonomă, recrutată cu severe garanții de onestitate și care lucrează sub deplinul control al tuturilor cetățenilor (*Tax-Payers*), constituind cu drept cuvânt, mândria tuturilor Britanilor din Regatele-Unite.

Ingrădite cu aceste garanții, au putut să fie dezvoltate, într'un mod sănătos, concentrările forțelor de producție, cerute de trebuința zilelor de astăzi.

Ce privește îndeosebi *Monopourile* și *Acapărările*, chiar și atunci când unii Legiuitori au șovăit întru cât-va, *Magistrații* au adus grabnică și hotărâtă îndreptare, cu marea Autoritate a lor.

Este de remarcat, că deși Anglia a fost singurul Stat Occidental, care n'a adoptat Dreptul Roman pe de-a întregul, a fost totuși *acea Țară*, care, în practică, a aplicat mai cu strășnicie principiile lui cele din urmă cu privire la „*Dardanariatus*” și orice fel de Acaparări.

Libertatea deplină a comerțului a găsit în *Magistrații* și în *Administrația Britanică* cei mai convinși și cei mai zeloși apărători.

Încă din primii ani ai Sec. XVII, când acaparările încep să se înrădăcineze în Statele continentale, *Magistrații Angliei* opun o îndărjită împotrivire *tuturilor Monopourilor* și *oricărei stânjeniri* în mișcarea firească și liberă a comerțului.

„O deciziune Judecătorească din 1602 declară „nule toate *Patentele Regale*, chiar acele care au fost „*hărăzile*, în număr mare mai ales de *Regina Eli-sabeta*, constiuind *Monopoluri* pentru unii particu-

„Iari, și unele Societăți, drept răsplată pentru anumite servicii aduse de ele.

„Legiurile din 1623 (20 Iames I) declară „apoi că este contrară Legilor de până acum ale Regatului, și prin urmare este *nulă și nevenită orice constituire a oricărui Monopol*, care ar cuprinde în sine vreo mărginire în general a libertății comerțului, fie că s'ar întemeia pe vreo donație Regală, fie că s'ar întemeia pe vreo convenție ¹⁾.

„In privința Coalițiunilor și Acaparărilor au fost hotărâtoare în Anglia până la finele Sec. XVIII „Statutele” cele vechi ale Regilor Eduard VI și „Iacob I.

„A fost declarat oprit de Eduard VI de a ieși înaintea negustorilor, care ar veni să aducă articole de îndestulare la piață, precum și de a-i depărta din piețe, sau de a-i obliga să urce prețurile lor.

„Aceste opriri erau amenințate de pedepse foarte aspre.

„Persoanele, dovedite că s'au făcut vinovate de vreo acaparare, erau pedepsite cu închisoare și „în cas de recidivă—li se taie o ureche ²⁾.

„O altă Lege—28 George III—declară nulă și pedepsește: înțelegerea între 5 sau mai mulți persoane spre a cumpăra sau a vinde cărbuni.

„Tribunalele au urmat neconținut principiul, că înființarea de Monopoluri este contrară lui Common Law, chiar și atunci, când nu ar fi pus deplină stăpânire pe întreaga cantitate a unui product în ființă, sau pe cea mai mare parte a acelei mărfi; că este deajuns dacă acel acord se întinde asupra unei can-

1) Baumgarten n. Meszlény, pag. 276.

2) Baumgarten u. Meszlény, pag. 276.

„tităfi din marfă, a cărei posesiune pune pe aceia, cari
„dispun de dânsa, în poziție să urce prețul, după a lor
„trebuintă, la un timp anumit și într'o anume localitate.

„De Ordonanța Regelui George III (12 George
„III), prin care se desființă delictul de „*forstelling*”,
„*regrating*”, *engrossing*” — Curțile simplu nici n'au voit
„să fie seamă ca fiind contrare lui *Common Law*¹⁾.

„La 1800 încă Lord Kenyon și-a întemeiat
„una din Deciziunile sale pe același principiu, și a-
„ceastă Decizie are până astăzi încă însemnătatea
„unui „*leading case*”.

„Deși numitele Legi vechi au fost derogate
„în cursul Secolului al XIX-lea (Conf. „778 Victoria
„Ch. 24), totuși Curțile păstrează încă cel puțin prin-
„cipiul lor.

„Ele declară nule orice fel de înțelegeri, care
„ar avea scopul unui „*general restraint of trade*”, —
„adică care ar voi să excludă cu desăvârșire libera
„concurență și să înființeze un Monopol general. .

„Lord Chief Instice Erle a declarat la 1888 în
„Parlament : că orice restrângere nelegală a liberului
„comerț cade sub definiția delictului de „*Conspiracy*
„și Curtea Queen's Bench (Curtea Regală de Apel)
„s'a pronunțat contra unui Cartel de proprietari de
„corăbii, care încercase să înființeze un monopol. Am
„constatat zice Curtea că adevăratul scop al unor ase-
„menea însoțiri nu eră sprijinirea cuviincioasă a intere-
„selor membrilor ei, ci o sistematică desființare a oricărei
„concurențe, și prin urmare avem a face cu o vătămăre
„a Dreptului, care cade sub prevederile Legii”²⁾).

La finele Secolului trecut, cu ivirea noului fe-

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 276.

2) Baumgarten u. Meszlény, pag. 277.

nomen al Concentrărilor cât mai mari, cerute de evoluția economică, s'a simțit și în Anglia trebuința unor Legiuri speciale, care să reguleze constituirea și activitatea unor asemenea Insoțiri și Combinații de orice fel.

La 1900 s'a promulgat Legea „*Amendments to the Stock Corporation Law*, al cărui scop a fost, după I. W. Ienks, să facă obligatorie o publicitate cu mult mai mare” ¹⁾.

„In Anglia” adaogă Colliez, ca urmare, „regulele comerciale existente sânt mult mai stânjene, nitoare pentru promoterii de Trusturi. Legea cere ca „toate Contractele, care privesc la cumpărarea unui „fond de comerț sau a unei întreprinderi Industriale „(Usine, instalațiuni, terenuri, brevete, etc.) să fie „depuse în Birourile lui „*Registrar of Joint Stock Companies*—unde să stea la dispoziția publicului. Această expunere să cere spre a împiedeca într'un mod „destul de serios pe „financiarii, cari presidează la „înființarea unor asemenea grupări, de a urma obiceiului, pe care 'l au de a umfla aporturile Societăților, care se înglobează la o altă ²⁾.

„In Anglia forma de Combinații” n'a pricinuit „acele mari neajunsuri și n'a fost împreună cu acele „exagerații de capitalizare ca în America de Nord. „Lucrul acesta este împiedecat chiar prin Legea Societăților pe Acțiuni din 1900, care permite transmiterea Intreprinderilor numai cu intervențiunea „Expertilor prețuitor jurați ³⁾.

„Legea Englezească zice Colliez „mai cuprinde

1) I. W. Ienks, pag. 248.

2) Colliez, 199.

3) I. W. Ienks, pag. 248.

„încă unele prescripțiuni în deajuns de aspre cu privire la *„Prospecturi”*, și cere să fie deslușit pe deplin *„ce comisioane au fost plătite la intermediari”*¹⁾.

„Oricare Prospect va trebui să cuprindă enumerarea contractelor celor mai însemnate cu indicația tuturilor persoanelor, care sânt părtașe, a datei, când au fost încheiate contractele, a locului unde să poată lua cunoștință de ele, precum și arătarea oricăror altor fapte, pe care Legiuitorul le-ar mai crede de importante spre a cere publicarea lor.....

„Am văzut că principala cauză, care a determinat majorarea Capitalului, cum s'a făcut obicnuit de Trusturi, a fost *necesitatea de a plăti acelor „Industriași, a căror participare eră dorită, aportul pe care l aduceau, cu un preț mult peste reala lui valoare, și că mijlocul, care s'a întrebuițat spre acest sfârșit—(fiindcă valoarea activului pipăibil nu putea să fie prea mult exagerată), a fost adesea evaluarea cu un preț excesiv de mare a lui „good will” (Clientela), a Brevetelor, pe care le posedă a Mărcii Fabricilor, a tot ce nu putea să fie riguros prețuit.*

„Prospectul trebuiește să menționeze numele și adresele tuturilor vânzărilor și sub-vânzărilor, precum și sumele, pe care va trebui să le primească fiecare dintre ei, fie în numerar fie în acțiuni sau obligațiuni.... și pe deasupra încă, spre a oferi o bază de apreciere, spre a permite aprecierea dacă prețul plătit n'a fost prea urcat, va trebui să se mai arăte în Prospect și Transacțiunile, al. căror obiect au fost

1) Această Lege a împiedecat în Anglia înființarea de întreprinderi „supt obroc” cum s'a întâmplat cu celebra „Bancă de București” și încă cu alta la noi, majorându-se într'un mod scandalos capitalurile aportate.

„proprietățile cumpărate—înainte de a lor achiziție de „cătră acelei cumpărători ¹⁾).

„Între sistemul Legislației Englezești și al celei „Franceze, mai observă Colliez, există următoarea mare „deosebire; „Sistemul Legislației Franceze, astăzi în „vigoare, care a reglementat cu îngrijire verificațiunea Aporturilor, precum și Adunările generale constitutive, să pare că a fost combinat în așa fel, *ca să „nu le dea acționarilor decât garanții posterioare, după „ce a fost formată Societatea.*

„Cu totul altul este Spiritul, care dominează „Legea „Englezească din 1900, — Lege, care deși va mai „putea fi încă perfecționată, este însă cu mult cea mai „completă, care a fost edictată în această materie.

„Ea are drept principiu mai mult să prevină, „decât să pedepsească—și caută nu atât de mult să „distrugă vasa escrocilor, cât să facă să dispară rasa „subscriitorilor ignorenți.

„Ea se străduiește să ofere Acționarilor, nu ca „Legea Franceză, garanții posterioare, ci garanții anterioare de chiar formația Intreprinderilor, enumerând toate deslușirile, pe care va trebui să le cuprinză „Prospectul ce se publică, și care în aceeași vreme „sânt și numeroase, și trebuiesc să fie precise ²⁾).

În cadrul acesta tot atât de frumos, cât și de solid în aceeași vreme, s'a dezvoltat în Anglia noul fenomen economic al Concentrărilor de forțe productive și s'au organizat Falangele respectabile, care dau „lupta dreaptă” atât între dânsese, cât și față cu Străinătatea.

Vom cită numai câteva pilde de mari Orga-

1) Colliez, pag. 522.

2) Colliez, pag. 519.

nizații, care—repetăm iarăși, nu sânt bazate nici pe *privilegii*, nici pe *favoruri bugetare* sau *Tarifuri protectoare* și care lasă liberă, alături cu ele, *Concurența* oricăror Intreprinderi similare, mari sau mici.

Una din cele mai însemnate este *Industria Morăritului*.

„Acei, cari vor să-și dea osteneala, să studieze „problemele Organizațiilor Industriale” zice Macrosty, „vor găsi acest ram de Industrie extraordinar de „*interesant*, și, din fericire, în privința acestei Industrii „sânt accesibile pentru public cu mult mai *multe informații*, decât sânt de obicei puse la dispoziția „lui, în alte Industrii mari, cu privire la Organizațiile „lor interne.

„*The National Association of British and Irish Millers*”, al cărei scop este să *protiguiască* și să ajute prin toate mijloacele legale și permise *interesele Morăritului* în toate ramurile lui, și să *adopteze cele mai potrivite mijloace* spre a forma *asociații locale* în „toate părțile Țării, în legătura cu această Societate— „a lucrat dela fondarea ei, în 1878, cu tot zelul spre „atingerea Scopul ce și-a propus ¹⁾.

„Rolul, pe care l'a jucat mașinele în această „Industrie a fost foarte însemnat.

„Cu 20 de ani în urmă, a spus Leetham Președintele acestei Asociații în Adunarea Generală din „3 Mai 1901, Industria noastră eră amenințată să „fie desființată prin apăsarea concurenței de afară, „și aceasta eră urmarea numai a *faptului că mașinile noastre ajunseseră să fie învechite*, și fiindcă Americanii, „având mare agerime și vioiciune de minte au înțeles

1) Macrosty, pag. 210.

„că trebuie să schimbe mașinele lor, îndată ce s'a ajuns la convenția că ele nu se mai potrivesc cu vremea. „A noastră convincție a venit, cum se întâmplă „adesea, cam târziu, însă am rămas stăpâni pe po- „ziția noastră—și astăzi, fără nici un ajutor din partea „Statului sântem în stare să fim piept concurenței „oneste din afară. Cred că sânteți convinși că nu exa- „gerez, dacă spun că întrucât privește detaliile me- „canice ale Morilor Britanice, ne găsim destul în stare „să ne măsurăm cu oricare altele din lume” 1).

Asemănată mult, ca formă de Organizație cu Industria Morăritului, în „Combi-nația” sa specială, „The National Association of British and Irish Mil- lers,” —este o altă mare organizație de mari forțe In- dustriale—Organizația în Industria Ferului.

Prin firea sa însăși această Industrie a trebuit să dorească un fel de „integrare” sau un fel de orga- nizație „Verticală”, cum s'a mai numit.

Să explicăm acești termeni. O Combinație sau Amalgamație, sau un Cartel, se numesc „orizontale, când ele sunt formate între mai mulți producători concurenți între dânsii, cari toți produc acelaș fel de marfă, iar „Verticale” să numesc Combinațiile între Indu- triașii, cari produc mărfurile în diferitele stadii, unul pentru celalt, trecând fiecare produsul său celui alt, spre a-l transforma și dânsul mai departe.

„In nici o Industrie” zice Macrosty „nu s'a „făcut mai multe Sindicate, și nu s'a alcătuit „mai multe Combinații, în toate Țările mari In- „dustriale, ca în Industria Ferului. Această Indu- „strie mai este o slujitoare ca și Cărbunele, a tuturilor „celorlalte Industrii. Prosperitatea acestora atârnă de

1) St. W. Macrosty, 213.

„înflorirea ei, și cercul mișcării întregi este modificat
„prin *curbele fiecăreia din Industriile*, la cari Industria
„ferului 'i furnizează *unellele, instalarile și mașinile*.
„Factorii, de cari atârnă prin urmare prețurile Fe-
„rului și ale Oțelului, *sânt, prin însăși natura lor, sus-*
„„ceptibil de un control și nu trebuie să ne suprinză,
„că dezvoltarea lor a urmat deadreptul în raport cu
„evoluția acelor *mari unități*, care erau Intreprinderi
„destul de mari, ca să impună respect concurenților,
„destul de puternice să subpoarte strâmătoririle în
„vremuri grele prelungite, atât de concentrate, încât
„să poată stăpâni o anumită parte a pieței.

„Nu uitați că orice Industriaș onest, cum am
„arătat vrea să aibă prețuri statornice atât la pro-
„dusul său prim, cât și la desfacerea fabricatelor. El
„nu vrea să facă joc de Bursă asupra Cursurilor
„schimbate. În tot cuprinsul Regatului Unit sânt
„cam 101 Societăți cu *Cuploare aerale* (blast furnace),
„cu o producție trecând peste 9.000.000 Tone de Fer
„în drugi și 30 din ele sânt în Scoția și pe Coasta
„Nord-Estică, care prelucrează *jumătate din întreaga*
„„producție. Există vreo 90 Insoțiri pentru producție
„de Oțel, dintre care vreo 28 au deasemenea cuptoare
„aerate.

„Multe din districte au un *fel de specializare*;
„„Scoția și Middlesbrough servesc *Industriile de con-*
„„strucții navale, Yorkshire produce *Oțelul greu*, turnat
„și ciocănit, Plăci pentru *armat*, Șine de drum de fer,
„Cușitărie și Mașinării; Coasta de West produce *Șine*
„și *Mașinării*; South Wels *Șine și Tablă albă* (tinichea)
„Midland-urile produc *Tablă neagră*, etc. ¹⁾.

„In multe din ramurile Industriilor desăvâr-

„șite, mărginirea numărului lor a ajuns departe.
„Vreo jumătate de duzină de firme fac *Projectile*,
„iar acele, care fac închietările de șine pentru Dru-
„murile de fer, deasemenea nu trec peste o duzină.
„Pe de altă parte numărul firmelor, care fac Plăci
„de armat a crescut dela 2 la 5 Stabilimente în
„urma comenzilor Guvernului, dar numărul lor este
„totuși ușor de condus. Cu cât *unilățile* ajung mai
„rare, cu atât ele cresc în mărimea lor și avem
„Companii Industriale ca W. Baird et Co., cei
„mai mari producători de *drugi de fer în Scoția*,
„Carron Co., cari împreunează cele mai mari Sta-
„bilimente de topitorie și de *turnătorie a oțelului*
„din tot Regatul. Avem pe MM. Bockow, Vanghan
„et Co., din Cleveland, ale căror Capital în Ac-
„țiuni și în Obligațiuni se urca la 3.939.000 Lire
„Sterl. (98.475.000 Lei).

„Tendința de a *îmbrățișa întreaga linie de*
„*fabricațiuni, dela materia primă până la produsul*
„*desăvârșit, ceace se numește „Integrația unei In-*
„*dustrii“* a fost imprimată la industria Oțelului dela
„început, și a fost totdeauna nota ei caracteristică
„din punctul de vedere al Studiilor.

„*Maieștri fabricanți din Scoția și Cleveland erau*
„*ei însuși proprietarii minelor de fier și de cărbuni,*
„*de care avem trebuință încă dela începuturile acestei*
„*Industrii. Când s'au sleit minereurile „black-band“,*
„*Maieștri fabricanți de Oțel din Scoția au cumpărat*
„*mine în Cumberland și în Spania. In unele casuri*
„*mai multe companii (Societăți) Britanice s'au combi-*
„*nat împreună spre a exploata unele mine în Spania în*
„*folosul lor comun. Mai ales este de notat „The Dun-*
„*derland Ison Co., (Capital în a. 1906 Lire St. 2.250.000),*
„care s'a înființat la 1902 spre a exploata prin mijlo-

„cul patentelor lui *M. Edison* mine de minereuri în „*Norvegia*. Sânt interesate 24 *Companii Britanice* în „*această* întreprindere afară de acționarii particulari ¹⁾).

Paralel cu aceste organizații mari, libere, mai există și *alle* *Organizații mai mici*, tot atât de libere și sub scutul acelorăși Legiuri, înțelepte și deopotrivă de ocrotitoare pentru toți.

Vom cită numai una din *Birmingham*. Există acolo pentru *Industria Ferului*, de orice specie, un fel de Organizație, pe care *Macrosty* o numește cu drept cuvânt, „*Specific Englezească*”.

„*Maieștri de fer*, sau reprezentanții lor, se întrunesc regulat în *Târgul zilnic sau săptămânal*, care „se ține în localul *Bursei de Metaluri din Birmingham*, și acolo au ocaziune să discute condițiunile „*pieței* și să schimbe părerile lor”.

„Dacă se face vreo încercare de a regula producțiunea, atunci aceasta se face prin mijlocirea *Organizației locale*, care este „*The Pig Tron Trade Association*”, — iar nu prin formarea vreunui *Cartel Special*”.

„*Această flexibilitate de organizație este specific Englezească*” ²⁾.

„Ea aduce foloase *Industriei locale* și este mult prețuită de muncitori.

„Dar cea mai instructivă descriție a *Organizațiilor deplin libere între producători Industriali* este *acea*, pe care ne-o prezintă *Macrosty* cu privire la *Fabricile de Bere*.

Tot fără *Scutul unui Tarif prohibitor*, sau al vreunor alte *favoruri dela Stat*, tot fără *Consti-*

1) *Macrosty*, p. 25.

1) *Macrosty*, pag. 57.

turi Monopolizatoare și conspiratoare, ca Trusturile Americane,—această mare Industrie prosperează și se dezvoltă într'un mod admirabil.

„Sânt ne spune Macrosty” înregistrate pentru „a. 1906 în Burdetts Official Intelligence. — *Trei Sule* „și *șapte Companii de Bere*”.

Din aceste 270 au un capital, fiecare în parte, mai mic de Lire St. 1.000.000, și compun în total de Lire St. 88.630, 21 din ele au un capital de peste 1 Milion Lire St., dar sub 2 Milioane Lire St. și ajungând la Lire St. 26.640.000 — iar 16 cu un capital de Lire St. 2.000.000 și mai mare, ajungând la cifra de Lire St- 70.572.000.

Companiile cu un capital mai mic de un Milion L. St. sânt în cea mai mare parte Fabrici de bere locale, cu un comerț local și cu o reputație tot locală. Pentru o bună parte (cam 1.763.680.000 L. St. Concentrația între acestea au condus la unele „Amalgamations”, locale cum este „Bristol United Breweries” (Capital L. 745.000) compusă din 4 Firme). — Chester Breweries (Capital L. 680.000) compus din 5 firme, și multe altele de acest fel.

Tabloul complet al acestei clase de Industrii concentrate este următorul :

174	Companii compuse din firme individuale Capital total	Lei 52.378.000
51	Companii compuse din câte două firme Capital total	„ 15.581.000
27	Companii compuse din câte trei firme Capital total	„ 10.644.000
9	Companii compuse din câte patru firme Capital total	„ 4.808.000
3	O companie compuse din cinci firme Capital total	„ 1.853.000
1	O companie compuse din șase firme Capital total	„ 263.000
3	Companii compuse din câte șapte firme Capital total	„ 1.552.000

1 O companie compusă din 8 firme Capital total.	„ 891.000
1 O companie compusă din două firme Capital total.	„ 651.000

Clasa următoare a Companiilor cu un capital mai mic decât 2.000.000 cuprinde 9 Amalgamațiuni :

New Castle Breweries având 8 compunători cu un Capital.	L. 1.000.000
Bentley Yorkshire Breweries având 7 compunători cu un Capital.	L. 1.071.000
Wilson Breweries având 6 compunători cu un Capital.	L. 1.714.000
Brenskin's Watford Breweries având 5 compunători cu un Capital.	L. 1.398.000
Manchester Breweries având 4 compunători cu un Capital.	L. 1.206.000
Style et Winch având 4 compunători cu un Capital.	L. 1.206.000
Phipps et Co., având 2 compunători cu un Capital.	L. 1.127.000
Smith's Tadcaster Breweries având 2 compunători cu un Capital.	L. 1.200.000
Threbfalls Breweries având 2 compunători cu un Capital.	L. 1.825.000

Și aici predominază concentrația locală.

Reclasificând pe giganții acestei Industrii, îi găsim pe următorii :

4 cu L. 2.000.000 și supl. L. 3.000.000 însum. L.	9.394.700
3 „ 3.000.000 „ „ „ 4.000.000 „ „	10.168.400
6 „ 4.000.000 „ „ „ 5.000.000 „ „	24.859.000
1 „ 5.000.000 „ „ „ 6.000.000 „ „	6.440.000
1 „ 6.000.000 „ „ „ „ „	6.000.000
1 „ peste 6.000.000 „ „ „ „ „	14.710.000

16

(cî 70.572.100.?)

Credem că este îndeajuns de învederat acum pentru ce nu există în Anglia acel grad de vrășmărie, din partea publicului împotriva Concentrărilor, cum există în Statele-Unite.

„Rămâne”, ne spune Colliez, „în sarcina Legiui-

„torilor, la vigilența Magistraților, chemați să aplice
„Legile, și pe scama moralei publice, ca să îndrepteze
„abuzurile, care s'a ivi, și să împiedece marele grupări
„de a întrebuiță puterea lor într'un mod necinstit.

„Dacă Trusturile din Statele-Unite au comis
„asemenea excese, *causa a fost, că nici într'o altă Țară*
„*obiceiurile n'au fost mai destrămate și n'a existat o*
„*indulgență mai mare în privința lor, și că nici într'o*
„*altă Țară funcționarii publici și reprezentanții po-*
„*porului n'au fost recuțați dintr'un mediu mai me-*
„*diocru, și nici într'o altă Țară Statul n'a fost mai*
„*neputincios, ca în Statele-Unite*¹⁾.

„In Anglia, unde funcționează câteva grupuri
„de Producători, având o putere, dacă nu egală cu cea
„a colegilor lor Americani, dar totuși foarte respectabilă,
„nu li s'a făcut la nici unul până astăzi nici o impu-
„lare de acest fel²⁾.

Incheiăm și acest Capitol cu observațiile atât
de judicioase și atât de demne, pe care le adresează
Macrosty connaționalilor săi, concentrați în producțiile
lor Industriale.

„Având puteri mărginite în privința prețurilor sale,
„orice Amalgamație este redusă la puterea capacitării
„sale, și la perfecționarea metodului său de administrație.

„Dacă metoda sa nu se adevărește cel mai
„bun pentru producție și cel mai ieftin, atunci urmarea
„va fi o decădere, — este un mare noroc pentru noi, că
„această problemă s'a dezvoltat la noi, în Britania,
„cu totul liberă de orice complicații cu Tarife protec-
„toare, sau oculte înțelegeri cu Drumurile de fer³⁾.

1) Collicz, pag. 284.

2) Collicz, pag. 284.

3) Macrosty—pag. 336.

IV

FRANȚA. — Evoluția economică a Concentrării de Capitaluri și ale puterilor de producție a avut în Franța iarăși un caracter *cu totul diferit de cea din America și Anglia.*

Mai întâiu de toate Franța posedă încă dela începutul Secolului XIX un text foarte ștrașnic în Codul său Penal, Art. 419 și 420, în contra așa numitelor „Accaparements”.

Mai posedă încă și în Codul său civil în Articolele 1131 și 1133 unele dispoziții contra obligațiunilor „*sans-cause on sur une fausse cause, ou sur une cause illicite*”.

Aceste texturi s’au crezut multă vreme a fi îngrădiri îndestulător de bune—și au și fost în foarte multe cazuri în contra Coalițiilor hrăpărețe, înghebate cu scopul de a urca sau de a scădea prețurile, strangulând libera concurență.

Cu cât s’a accentuat însă mai mult noul fenomen economic din zilele noastre, și cu cât s’a simțit mai mult trebuința de concentrare a forțelor, cu atât s’a învederat mai mult insuficiența Legiuirilor existente—îndreptate mai ales în contra acaparementelor,—dar care se arătau neîndestulătoare spre ocrotirea Insoțirile celor curate și folositoare în Industrie și Comerț.

Dispozițiile învechitului Code de commerce, (1807) relative la Societăți, precum și Legile din 24 Iulie 1867 și din 1 Aug. 1893,—cum și Legea Sindicatelor din 1884 și acea pentru „Operațiunile cu termin”—privesc numai indirect Cartelurile, în sensul propriu, de care ne ocupăm. Tot astfel și unile din Legiuirile „speciale” crezute „de control”, care au fost decretate în jumătatea a doua a Secolului trecut.

Rămân prin urmare de primă însemnătate pentru problema noastră, și hotărâtoare în privința ei, dispozițiile art. 419 și 420 din Cod. Pen. și Art. 1131 și 1133 Cod. Civ. a căror Istorie și modul, cum au fost, și cum sânt încă, aplicate de Justiție, trebuiește să le expunem ceva mai pe larg.

Vom arăta apoi propunerile, care s'au făcut în scopul de a pune aceste texturi în mai multă potrivire cu trebuințele zilelor de astăzi—și vom presintă la urmă și textul ultimului Project, care a fost presintat Camerei Deputaților la 7 Nov. 1911 de Ministrul Industriei I. Cruppi și de Ministrul Industriei M. Couyba,—project, care însă până acum nu s'a votat de Parlament.

Odată cu adoptarea Dreptului Roman în Franța au fost aplicate și asprele măsuri, pe cari le cuprindea el împotriva oricărui fel de „*Monopolium*” sau „*Conventus negotiatorum illicitus*” — și erau mai ales severe dispozițiile aplicate în contra Accaparatorilor și Cămătarilor, când se săvârșiau asupra articolelor de *îndestulare obștească*.

„Incepând cu *Capitalurile lui Carol cel Mare* „o serie întreagă de *Ordonanțe ale Regilor Franței* și „de *Decisiuni ale Parlamentelor* se ocupă de „*Accaparements*” — și încă Merlin citează un vot al Par-

„lamentului din Metz dela 21 Iunie 1763, prin care „a fost condamnat pentru „*Monopolium*” un negu-
„țător, care el singur, fără nici o înțelegere chiar
„cu alții, a acaparat toate provisiunile ce existau de
„un anumit mijloc Chimic, care slujea la combaterea
„unei epidemii între animale, și care a urcat apoi pre-
„țul acestui medicament într'un mod neobicinuit.

„Decisiunea Parlamentului face observația : Cur-
„tea consideră, că această manoperă este, în accia, cari
„o practică, *efectul interesului celui mai murdar* ;
„*să vrea să tragă cineva folease dintr'un flagel, pe care*
„*datoria tuturor este, să 'l facă să înceteze — aceasta*
„*este o josnicie, care degradează omenirea — și care în*
„*acelaș timp trebuiește să provoace toată indignația*
„*Curtii împotriva lui 1).*

Repetăm că Ordonanțele, Decisiunile și Mă-
surile Administrațiilor, care s'au luat în Franța îm-
potriva coalițiunilor spoliatoare, vizează mai ales pe
speculatorii și pe cămătarii cu *Cereale* și cu *Alimente*.

Definiția chiar, care se dă în Dreptul Francez
„(Modern) este îndreptată contra cumpărării și a re-
„vânzării apoi, cu prețuri cămătărești, a *Cerealelor* ;
„și însemnătatea, care s'au dat acestor feluri de a-
„faceri, este și mai bine caracterizată prin faptul
„că la a. 1709 s'a emis o Ordonanță, *prin care s'a*
„*înființat un Tribunal Special, un Forum deosebil,*
„*pentru Procesele de Accaparamente.*

„Noțiunea acestui Delict a cuprins cumpără-
„rile de Cereale pe *rădăcini*” (*Achats de blé en vert*),
„cumpărarea de cereale *afară din piețele stabilite, pe*
„*drumurile dela țară și direct dela Țărani.*

„Se pare însă că toate aceste dispozițiuni n'au avut vreun efect deosebit de îndestulător.

„Jafurile săvârșite de Speculatorii Cerealelor au ajuns să fie înspăimântătoare la începutul Secolului al XVIII-lea.

„Și este un fapt cunoscut, că la creșterea urei împotriva *Regaliității* a contribuit în deosebi de mult împrejurarea, că s'a lătit credința, că chiar *Regalitatea* a încurajat acele abuzuri, și că însuși Ludovic XV-lea a participat la machinațiile unor astfel de Coalițiuni negustorești, trăgând, personal, foloase mari din ele¹⁾.

„Foamea a fost, cum formulează drastic Colliez, *acea ce a condus populația Parisului asupra Versailles-ului, de unde sau întors cu familia Regală, făcută prizonieră*²⁾.

În cursul *Revoluțiunii celei mari* au fost înăsprite, din ce în ce mai mult, Legiuirile în contra Acaparamentelor.

La 14 Iunie 1791 *Constituantul* a votat, după Referatul prezentat de *Le Chapelier*, în numele Comitetului Constituțiunii, o *Lege* privitoare la Insoțirile Cetățenilor de aceeași profesiune (*Sur les assemblées de citoyens des mêmes professions*).

„Fără îndoială, zice *Le Chapelier* în Referatul său, trebuiește să-i fie garantată fiecărui cetățean libertatea de a se însoți cu alții, dar nu trebuiește o anumite meserie, să se asocieze numai spre a spori ale lor interese în deosebi.

„Nu mai există *Corporațiuni* în Stat și în general nu mai există nici un alt fel de interes, decât interesul fiecărui individ și interesul public.

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 215.

2) Colliez pag. 370.

„Nu este permis nimănui să răsuștească în su-
fletul cetățenilor idea, că ar putea să existe, la mijloc
între aceste interese, încă și un alt interes—și prin
aceasta, să înstreineze pe cetățeni de binele public,
deșteptând în ei un spirit de breaslă¹⁾).

„Art. 1 al Decretului din 14—17 Iulie 1791
glăsuiește astfel : Desființarea oricăror feluri de Cor-
porațiuni dintre cetățenii de aceeași stare și pro-
fesiune, fiind una din bazele fundamentale ale Con-
stituției Franceze—este oprit a le reînființa din nou în
fapt, sub orice fel de pretext, și în orice formă ar fi”.

„Iar Art. 4 al Decretului trage urmarea : Dacă
împotriva principiilor libertății și ale Constituției, ce-
tățenii, cari se îndeletnicesc cu aceleași meserii, arte
și meșteșuguri, ar lua înțelegeri între dânsii sau ar
face între ei convențiuni cu scopul de a refuza cu
toși, sau să nu acorde, decât cu prețuri determinate,
serviciile industriilor lor, sau ale muncii lor, aseme-
nea înțelegeri și convențiuni sânt declarate prin a-
ceasta neconstituționale și se vor considera ca atentate
la libertate, Ele vor fi prin urmare fără niciun efect²⁾).

„La 27 Iulie 1793 s'a promulgat apoi Legea
care declară Delictul „Accaparement”, —fie el săvâr-
șit de o persoană singură, fie comis de mai multe
persoane împreună, —de o Crimă Capitală—și 'l a-
menință cu pedeapsa de moarte, precum și cu confis-
carea averii.

„Această Lege definește acum „l'Accaparement”
în modul următor :

„O faptă, prin care să subtrag din comerț măr-
furi, destinate să satisfacă trebuințele elementare, ale

1) Baumgarten und Meszlény, pag. 264.

2) Baumgarten und Meszlény, pag. 267.

„vieței sau alimentele, prin aceea că se țin încuiate, fără
„să fie oferite zilnic publicului spre cumpărare, sau
„că se expun stricăciunei”.

„Apoi Legea enumerează acele Articole de A-
„limente, pe care le consideră că slujesc la satisfa-
„cerea primelor trebuințe ale vieței—și obligă pe ori
„cine ar poseda asemenea mărfuri, să le facă cunoscute
„autorităților, și să afișeze un tablou detaliat la poarta
„casei sale.

„Motivul acestor draconice măsuri a fost cre-
„dința că Emigranții ar fi corupt pe negustorii de
„cereale spre a face Revoluția imposibilă cu ajutorul
„foamei.

„De atunci a rămas „l'Accaparement” o crimă
„pedepsită cu decapitare, până a venit Art. 419 al
„Codului Penal, (1812), care l'a făcut iarăși numai
„un Delict ¹⁾.

Acestea sânt bazele istorice, pe care s'a întemeiat și au fost formulate Art. 419 și 420 ale Codului Penal Frances din 1810, și astăzi încă lucrătoare.

Ele glăsuiesc astfel :

„Art. 419. Toux ceux qui par de faits fauts ou
„calumnieux semés à dessein dans le public, par des sur-
„offres faites aux prix que demandaient les vendeurs
„eux-mêmes, par réunion ou coalition entre les prin-
„cipaux détenteurs d'une même marchandise ou den-
„rée, tendant à ne pas vendre ou à la vendre qu'à
„un certain prix, ou qui par des voies ou moyens
„quelconques, auront opéré la hausse ou la baisse du
„prix des denrées ou marchandises ou des papiers
„ou effets publics au-dessus ou au-dessous des prix
„qu'auront déterminés la concurrence naturelle et

1) Baumgarten und Meszlény, pag. 266.

„libre du commerce, seront punis d'un emprisonnement d'un mois au moins, d'un an au plus, et d'une amende de cinq cents francs à dix milles francs. Les coupables pourront, de plus, être mis, par l'arrêt ou le jugement sous la surveillance de la haute police pendant deux ans au moins et cinq ans au plus.

„Art. 420. La peine sera d'un emprisonnement de deux mois au moins et de deux ans au plus, et d'une amende de mille francs à vingt mille francs, si ces manoeuvres ont été pratiquées sur grains, grenailles, farines, substances farineuses, pain, vin, ou tout autre boisson — La mise en surveillance qui pour ait être prononcée sera de cinq ans au moins et de dix ans au plus.

„Art. 419", zice Colliez „se înfățișează prin urmare ca un text învechit, redactat stângaciu, și care poartă încă semnele preocupărilor unei epoci, învechite, necorespunzând de loc la trebuințele zilei de astăzi.

„Totuși, recunoscând defectele lui, o seamă de autori proclamă încă utilitatea lui, și văd în el încă un fel de rezervă, îl consideră drept o armă veche, ruginită, ce e drept, printr'o lungă întrebuințare, — dar care totuși prin frica, pe care o inspiră, silește grupările existente, să se mai modereze, și care ar putea să fie folosită încă la un caz de o trebuință. — Rămâne de știut dacă nu ar fi preferabil, să avem la dispoziția noastră un instrument mai modern, mai înlesnicios și mai portativ cu trebuințele zilelor de astăzi 1).

Dacă examinăm însă, cum au fost aplicate în practică, aceste Articole de Tribunalele și de Curțile din, Franța vedem următorul fapt :

1) Colliez, pag. 472.

„Încă dela 1810 începând, regăsim în toate „Hotărârile Judecătorești această deosebire, care se „face : Articolul 419 trebuiește să fie aplicat *numai „în acele casuri, când în urma unei înțelegeri între „mai mulți indivizi a fost urcat prețul unei mărfi spre „a păgubi publicul — dar nu și în cazul când Produ- „cătorii, fără de a voi să monopolizeze piața, se înso- „lesc numai între dânsii, spre a-și asigura o desfacere „mai lucrativă a produselor lor.*

„Două Decisiuni, una a Curții din Paris (29 Aug. 1830) și cealaltă a Curții de Casație (1 Fevr. 1834) desvoltează această idee și lămuresc : că nu există *casul unei „Coalițiuni*“ atunci, când convin mai mulți, *nu ca să urce prețurile mărfurilor lor, ci ca să împiedice scăderea acestor prețuri* supt o anumită margine.

„Incurajați de aceste pronunțări ale Magistraților în materie, s'au aliat proprietarii Salinelor din Sud și Est, la 1864, și au încredințat conducerea afacerilor lor unei *Direcțiunii comune* spre a împiedeca scăderea prețurilor—ca urmare a unei producții fără organizație—Proprietarii Salinelor din West au denunțat această Organizație a concurenților lor Consiliului de Stat, care însă au declarat că *înțelegerile între producători, și fixarea unor prețuri uniforme sânt* măsuri folositoare, *că nu jicnesc* întru nimica libertatea comerțului, îndemnând pe proprietarii Salinelor din West să imiteze și ei exemplul, în loc să-l atace.

Și în Decisia Curții de Casație din 11 Fevr. 1879, pronunțată în afacerea Sindicatului Iodului, prevalează punctul de vedere, că, deși nu este permis a se *coaliza spre a fixa prețuri arbitrare* pentru mărfurile, care slujesc la satisfacerea *trebuințelor elementare* ale vieței, căci aceasta ar avea drept urmare,

o nepermisă apăsare asupra prețurilor pieței,—totuși trebuie să fie *respectată de altminteralea libertatea Insoțirilor, care sânt în marginele Legei* ¹⁾).

„Astăzi”, constată Colliez, cu părere de rău, „Jurisprundența cea mai nouă declară, că *spre a fi urmărit un fapt după Art. 419 este necesar să însușiască următoarele patru condițiuni*—exigintă, care „face represiunea lui aproape ilusorie :

„I) In prima linie se cere să fie o *pluralitate de părtași activi*.—O *modificare a cursurilor, pricinuită numai de o singură persoană*, nu ar constitui „un delict, decât atunci când ar fi însoțită de mai „*nopere frauduloase... Trustul, în forma lui de astăzi* „nu întâmpină prin urmare nici o împotrivire din „partea Legei Francese, fiindcă, afară de cazul manoperilor frauduloase, conform Jurisprudenței actuale, „faptul de a schimba prețurile unei mărfi, printr'o „acțiune a sa proprie, nu se pedepsește decât numai „în cazul când sânt mai multe persoane părtașe la „această acțiune.

„Trustul nu se lovește de asemenea de nici o „pedică la formațiunea sa, fiindcă *el astăzi constituie „o simplă fusiune de Societăți*, și fiindcă nici un „text din Codicele noastre (Franceze) nu privește felul „acesta de operație.

„II) In al doilea rând Coaliția trebuie să „fie alcătuită din *cei mai principali deținători ai a- „celor mărfi*, asupra căreia voește să se facă operația. „Poate că *Coalițiunile Industriale* nu păreau să fi fost „de temut în 1810, și Legiutorul, promulgând acest „text, n'a avut în vedere decât *acordurile între ne-*

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 267.

„gustori, dar după părerea tuturilor, trebuiește să în-
„felegem astăzi sub cuvântul deținători și pe producători.

III) Al treilea element pe care 'l cere Juris-
„prudența este că Coaliția : să fi produs o modificare
„meșteșugită în prefurile unei mărfi, — o simplă tenta-
„tivă, neurmată de succes, nu este de ajuns.

„IV) În fine în al patrulea loc acusațiunea
„trebuiește să facă dovada formală, că *Coaliția* au
„făcut legământul între dânsii : să nu vândă, sau să nu
„vândă, decât un preț mai mare, ca cel anume fixat.

„Cum se vede interpretația aceasta, așa de
„largă, a textului Legii permite la cei interesați, dacă
„au numai o cât de puțină dibăcie, să se pună cu desă-
„vârșire la adăpost contra loviturilor acestei Legi ¹⁾.

În situația asta, nu îndestulător de *definită*;
și prin urmare nemulțumitoare pentru o sănătoasă
desvoltare a afacerilor, se înțelege că s'au propus o
seamă de soluțiuni, care ar putea să aducă serioase
îndreptări.

S'a propus în deosebi modificarea Art. 419 în
așa fel, cum să satisfacă trebuințele de astăzi, și ca
să poată lovi mai cu siguranță toate coalițiunile con-
spiratoare.

Trecem peste celelalte, și ne oprim numai
la ultimul Proiect presintat Camerii la 7 Noemvrie,
1911 de Ministrul Justiției I. Cruppi și de Ministrul
de Comerț, Ch. Couyba.

El este redactat astfel :

„Va fi pedepsită cu închisoare de cel puțin
„o lună și cel mult un an, oricare persoană, *Asociație*
„sau *Societate*, care chiar fără de a întrebuința mijloace
„frauduloase, dar în scopul unei *Speculațiuni ilicite*,
„adică *nejustificate de trebuințele sale de aprovizionare*,

1) Collicz, pag. 459.

„de acoperire a operațiilor sale profesionale, sau din
„legitime prevederi industriale, sau comerciale, va fi
„operat o urcare sau o scădere a prețului alimentelor
„sau ale mărfurilor, peste, sau supt prețul ce ar fi fost
„determinat de concurența naturală și liberă a comer-
„țului. Pedepsa va fi închisoare dela 2 luni la 2 ani
„și amendă dela 1000 fr. până la 200000 fr., dacă ur-
„carea sau scăderea a fost practicală asupra grânelor,
„cereălelor asupra făinariilor, substanțelor făinoase, a-
„supra pânei, vinului sau oricăror alte băuturi sau
„articole de alimentare”.

Acest Proiect nu s'a învrednicit să fie votat
de Parlament—din cauza „*Vicisitudinilor politice*”,
cum numește P. de Rousiers, cu un termen enfemistic,
Blocurile, care se fac și se desfac între Politicianii
Parlamentului Frances de astăzi, cari au împiedat
străbaterea acestei reforme.

Afară de dispozițiunile Codului Penal, de
care am vorbit până acuma, mai există și în Codul
Civil Frances două Articole, al căror scop este, să
puie frâu pornirilor de pradă.

Sunt Art. 1131 și 1133 Codul Civil—conform
căroră :

„L'obligation sans cause ou sur une *fausse cause*,
„ou sur une *cause illicite*, ne peut avoir aucun effet”.

„La cause est *illicite*, quand elle est *prohibée*
„par la Loi, quand elle est *contraire aux bonnes moeurs*
„ou à l'ordre public”.

„Curtea de Apel din Bourges a decis la 11 Aug.
„1826 (și această Decisie a fost confirmată de Cur-
„tea de Casație la 18 Iunie 1828), că sunt nulă conven-
„țiunile (Înțelegerile, Acordurile) între Fabricanți spre
„a nu vinde mărfurile lor supt un anumit preț fixat—

„considerând că acei Fabricanți, în număr de opt, „fixau astfel, ei între ei, un preț pentru întreaga piață și jicneau prin aceasta ordinea publică, care reclamă „pentru comerț cea mai deplină libertate.

„Același punct de vedere îl păstrează și Curtea „de Apel din Douai, în Decisia sa dela 13 Mai 1851.

„Contrar cu acestea, Curtea de Apel din Lyon „a recunoscut *valabilă convenția* unor Fabricanți de „a însărcina pe un anumit singur negustor cu vân- „zarea fabricatelor lor—fără fixare de prețuri.

„Praxa a rămas tot astfel până în vremea din „urmă”—

„Curtea de Apel din Paris, care prin interpre- „tarea sa, în mod restrictiv, a Art. 419 C. P., a tăiat „aproape *calea în penal*, a decis totuși în privința „târgului Arămei la 18 Dec. 1890, că este *prohibit*, „și că este *contrar ordinii publice*, să se concentreze cea „mai mare parte din producția de Aramă a Lumei în- „tregi în mânele unei singure Societăți, și să se facă prin „aceasta imposibilă orice concurență liberă—și că tre- „buiește să se pronunțe nulitatea unei asemenea Con- „vențiuni, chiar și în cazul, când acea *Coalițiune n'ar* „cădea sub presiunile Art. 419 Cod. Pen. —

„O Societate Minieră pe Acțiuni, spre a-și a- „sigură valabilitatea Contractului său de Cartel, a „convenit ca *forul competent* pentru cartelul său, să „fie un Tribunal Englezesc. Acest Tribunal a și con- „demnat pe Société des Meteaux. Societatea Mi- „nieră a cerut apoi *execuția* acestei sentințe în Franța, „dar Société des Meteaux a argumentat : că Conven- „ția încheiată avea de obiect cumpărarea de Aramă, „și că această convenție este contrară libertății Co- „merțului, și prin urmare nulă după Dreptul Francez.

Tribunal dela Seine 'și a însușit acest raționament „și a refuzat „Exequatur”-a ¹⁾.

Acesta fiind „*Status juris*” de astăzi în Franța, ne întrebăm și noi, cum se întreabă și d-nu Baumgarten și Meszlény : cum se face totuși că, cu toată nulitatea Convențiilor, și cu toată strășnicia Codului Penal, vedem zilnic înființându-se tot mai multe, și vedem desvoltându-se Combinațiile de tot felul, — unele bune cum vom arăta și multe rele, cum vom arăta, iarăși care tind numai la exploatația publicului.

„Lucrul este simplu” nerespunde, Baumgarten „*Sancțiunea Penală nu se aplică, cum am văzut, iar nulitatea declarată de Dreptul Civil, se pronunța numai atunci, când un membru al Coaliției încălcă legă-mentul, sau când, spre a se sustrage de la obligațiile luate asupra sa prin Cartel, provoacă o judecătorească anulare a lui.*”

Dar în covârșitoarea majoritate a casurilor, „fiindcă membrii țin, în propriul lor interes, la îndeplinirea stipulațiunilor, sau fiindcă spre asigurarea lor, există *Deposite, Cambii de acoperire și altele de acest fel, declararea nulității n'are nici un efect.*”

„Urmarea cea mai rea, pe care ar putea-o avea „o asemenea sentință este : că acel membru renitent „va ieși din Coalițiune, dar *Coaliția va continua să existe, dacă este folositoare încă pentru majoritatea membrilor ceilalți, fiindcă sentința nici nu îi obligă la desfacerea ei, nici nu le poate lua înapoi foloasele, pe care le au realizat până atunci.*”

„Cartelul posedă prin urmare numai un Con- „curent mai mult, o împrejurare, cu care trebuiește „dealtmintrelea să socotească orice Cartel, care a avut „succes.

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 270.

„Să mai adăogăm încă o altă observație : pres-
„cripțiunile formate severe ale Dreptului Frances au
„avut încă un alt efect asupra înfățișării exterioare
„Cartelelor.

„Ele împing mișcarea Cartelurilor spre Trust,
„și anume spre Trustul ocult, — așa încât, chiar și
„Cartelurile, în sensul mai restrâns, au luat forma de So-
„cietăți anonime pe acțiuni. Trustul zahărului, al Ra-
„finăriilor de zahăr, Trustul Sodei, Trustul Produselor
„chimice (Sindicat de produits chimiques), Sociétés Ge-
„nerale de papeteries du Limousin sânt alâtea exemple
„clare de acest fel ¹⁾.

În starea aceasta nelămurită, și cu Legiuri nu
îndeajuns potrivite cu „Viața Verde” a Franței,
cum o numește un mare poet al ei, s’a format totuși
un număr de Cartele și de Sindicate de producție
Industriale, curate și folositoare pentru Gospodăria
Națională, dar a fost cu puțință să se înjghebeze,
paralel cu ele, și o seamă de alcătuiuri „dibace” pră-
dalnice, adevărate „Mafii”, care să se strecoare printre
Legi, Procurori și Judecători, desfidând toată lumea.

Spre luminarea noastră vom examina mai în-
tăiu câteva exemple frumoase, care sub ocrotirea a-
celorași Legi s’au putut organiza și desvoltă cu succes,
unele Organizații de producție, curate, —și apoi vom
arăta câteva *mostre* revoltătoare de Organizații de
celalt fel.

Vom începe cu pilda cea mai frumoasă, de o
cristalină organizație și posedând o administrație

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 271.

admirabilă.—„*Le Comptoir Metallurgique de Longwy*” — care a slujit pe urmă de model și pentru alte concentrații de producție Industrială onestă.

Acest Comptoir a fost format la 1876—ca un *Comptoir de desfacere a produselor pentru 4 firme producătoare de fontă*. Firmele producătoare s’au înmulțit apoi, ajungând până astăzi la numărul de 11.

Convențiunea care servește de bază acestui Cartel, Statutul pe care se fundează, și în puterea căruia funcționează cu succes, mereu sporit, are numărul text, clar și ușor de păzit, pe care credem folositor să ’l reproducem din cuvânt în cuvânt după Francis Laur, (pag. 171).

„Article premier : „Les soussignés, aux noms „qu’ils agissent et se portant fort en tant que besoin „pour les Société, qu’ils représentent, forment entre „eux par le présent Acte, une Société en nom collectif „pour l’achat aux associés et la revente en France; „dans les colonies francaises et dans les pays soumis „an protectorat de la France, de toutes les fontes „brutes de leur fabrication, produites dans les Départements de Meurthe-et-Moselle et de la Meuse „ainsi que dans ceux qu’ils pourraient y acquérir ou „construire, à l’exception de fontes *destinées à l’alimentation de leurs usines de transformation*, tel qu’il „est dit notamment à l’article Vingt six et de celle „qu’ils *vendront à l’étranger*.”

„Ces dernières fontes pourront être rendues à „l’étranger par *chaque associé isolément*, ou, éventuellement, par un Comptoir d’exportation dont le siège „pourra être fixé dans l’immeuble du Comptoir *Métallurgique* et pourra fonctionner sous les ordres „de son Directeur-Gérant et avec le même personnel.

„Tout *Sociétaire désireux de sonserver son in-*

„*dépendance ne pourra être contraint par une décision prise par la majorité à faire partie de ve comptair „d'Exportation“.*

„La Société aura également pour objet, d'une façon générale *l'achat et la vente de toutes fontes autres que celles produites par les associés.*

„Se substrage prin urmare „zice de Rousiers“ „dela a lui acțiune oricare fontă, pe care Stabilitate, membre ale Comptoirului, nu le produc spre vânzare, adică acele, pe care ele însele le denaturează și le transformă, și sânt libere să mărească, sau să micșoreze, după a lor dorință, *aceasta parte din fabricația lor.*

„*Și această parte este foarte însemnată. Ea ajunge, în măsură normală, la două treimi din producția lor totală¹⁾.*

„Astfel Societățile participante își păstrează o libertate deplină în privința tuturilor produselor, pentru care fonta brută este materie primă. Aceasta este un punct, care merită să fie accentuat, fiindcă el caracterizează chiar scopul Comptoir-ului.

„Dacă Comptoirul ar vrea să facă operații de accaparament, dacă ar vrea să rărească, prin meșteșugiri, *acea marfă*, pe care o deține el, spre a-i urca prețul, atunci acțiunea lui ar trebui să se întinză nu numai asupra fontelor brute, ci tot asemenea și asupra derivatelor. Cel puțin Sindicatul n'ar permite la părtașii săi să *îngrămădească piața cu fonte închegate*, cu fer, cu oțel, fiindcă această îngrămădire se resfrânge cu necesitate și asupra pieței fontei brute.

„Nu putem să ne imaginăm un Acaparator de grâne, care să lase pe complicitățile săi să producă

1) P. de Rousiers, pag. 198.

„și să vândă, fără control, *toate făinurile*, care ar
„voi ei.

„Însă Comptoirul nu face operații *meșteșugite*.
„El este un Comisionar, care vinde cât poate mai
„bine pentru interesele Comitenților săi. El este un
„distribuitor al comenzilor. El nu este un *Speculator*.

„Dovada cea mai bună este că existența lui
„a trecut peste 24 de ani. El s'a dezvoltat așa, cum
„a fost dezvoltată și Industria Metarlurgică în Ră-
„săritul Franței, și în pas paralel cu dânsa. El a fost
„reconstituit de mai multe ori, cu o lărgire din ce
„în ce mai mare, însă fără vreo schimbare radicală.
„N'a avut prin urmare *de loc caracterul trecător al*
„unui *Acaparament*.

„Părtașii Comptoirului, nu numai că sânt liberi
„să producă orice fel de *fonte brute*, care ar dori, cu
„condiția de a le denatura ei înșiși, — dar nu sânt
„supuși chiar la nici un fel de controlare din partea
„Comptoirului pentru *fonta brută, pe care o vând pentru*
„*export*—Comptoirul este prin urmare într'un mod
„bine caracterizat un *organism mladios*. El poate, ur-
„mând dorința unora din părtașii săi, să se însăr-
„cineze, pentru *dânșii*, și cu *vânzarea fontelor brute*
„în *streinătate*, cum se însărcinează cu vânzarea fon-
„telor brute în Țările Franceze, — dar nu silește pe
„nimenea din părtașii săi, să fie următor unor ho-
„tăriri de acest fel, care ar fi fost luate de majoritate
„chiar, afară și *peste* obiectul bine precizat și limi-
„tat, petru care s'a făcut înțelegere.

„Comptoirul nu este o roată cu dinți, care să
„apuce pe stăpânul independent al unor Cuptoare, și
„să 'l târască apoi cu încetul înlăuntru cu desăvârșire.

„Comptoirul este un Organism *la serviciul în-*
„*sofitului*, fiindcă el i-a încredințat un mandat de-

„*terminat*, mai putând avea recurs la el, eventual, și „pentru *alle însărcinări*, tot de asemenea determinate, „și fără ca Asociatul să facă vreo abdicatie în mâ- „nele lui ¹⁾.

„Aproape 60% ne spune Baumgarten din toată „producția de fer brut din Franța vine din Depar- „tamentul Meurthe et Moselle. Jumătatea cea mai „mare din aceste 60%, adică circa 38% aparține „Insoțirii Comptoirului de Longwy. Aceasta fixează „în fiecare lună prețul Coksului și pe baza acestuia „fixează și *prețul mijlociu al ferului brut*.

„Se mai poate încă întâmpla, ca Comptoirul „să cumpere și să vândă și alte *fonte*, decât acele „produse de Asociați. Aceasta fiindcă Comptoirul este „un *Negustor* și fiindcă el este obligat, ca fiecare bun „Comerciant, să mulțumească Clientela sa. Când a- „ceastă Clientelă cere mai multă fontă, decât pot „produce Cuptoare Sindicate, Comptoirul se va strădui „să o procure din altă parte și din această pricină „o va *cumpăra*, unde o va găsi, și cu prețul, care va „putea.

„In a. 1899, de exemplu, Comptoirul a tre- „buit să aducă din străinătate o anumită cantitate „de fontă cu prețul de 103 Fr. Tona spre a 'și con- „plectă furniturele, pe care le-a avut cu 63 Fr. Tona. „Negreșit că *aceasta nu este tocmai fapla unui acapa- „rator*, ci este unul din acele sacrificii, la care o pu- „ternică casă de comerț poate, într'un mod ex- „cepțional găsi, folositor să consimță spre a mulțumi „și *spre a'și obliga clientela sa*.

„Cu alte cuvinte Comptoirul transmite păr- „tașilor săi toate ordinele, pe care le primește. El „vinde întocmai întreaga fontă, pe care o poate vinde,

1) P. d. Ro sier, pag. 109.

„se mărginește în rolul său de *vânzător*, și singurul
„lui *caracter particular* îl constituie faptul că el este
„*vânzătorul unic al unui anumit număr de Cuptoare*
„*lopitoare*, pe piața Franceză.

„Comptoirul face pentru aceste stabilimente
„vânătoarea după clienți și împarte între dânsule pro-
„dusul vânătoarei, după însemnătatea intereselor, care
„i-au fost încredințate.

„Caracterul curat comercial în această strădu-
„ință a Comptoirului, funcționarea lui de *Comisionar*
„sânt învederate — chiar și prin mijloace materiale,
„care-i asigură mersul său.

„Aceste mijloace provin din vărsămintele fi-
„xate asupra sumei fiecărei facturi și în proporția
„fixată de Consiliu pentru fiecare Semestru. *Sânt în*
„*termeni proprii Comisioanele acordate.*

„In ce privește Capitalul Social de 78.000 Fr.
„el este subscris de fiecare din Societățile părtașe
„în proporție cu importanța vânzărilor sale, tot pe
„aceleași baze, care slujesc spre a fixa „quantumul”
„fiecărui la executarea ordinelor primite la Comptoir.

„Este folositor a se semnala de îndată, spre a
„preveni orice confuziune, din nenorocire prea deasă, și
„oarecum autorizată printr’o asemănare de nume,
„profundă diferența care există, în fapt, între ac-
„țiunea lui Comptoir de Longwy și între *Birourile*
„*de vânzare ale Sindicatelor Germane.*

„Comptoirul de Longwy a fost fundat, în stare
„*de Comptoir*, la 10 Decem. 1876 prin 4 Proprietari
„de Cuptoare din Lorena : D-l Ioseph Labbé lucrând
„pentru Societatea de Grocy et Montsaint Martin,
„D-l Baron Oscar d’Adelsward, Dl Théophil Zianc
„și D-l Gustave Raty”.

„Istoria Comptoirului de Longwy, comparată

„cu acea a *Birourilor de vânzare Germane* conduce prin urmare la această concluzie, că *Comptoir de Longwy* cuprinde scopul său în sine însuși, pe când *Birourile de vânzare Germane* nu sânt, decât un mijloc înconjurător, spre a ajunge la un *alt scop*. Ele au fost înființate spre a împiedeca fraudă între cei „Sindicați. 1).

Să mai cităm încă o *altă formă de concentrare* Franceză Industrială, iară folositoare pentru cei însoțiți și—nevătămătoare pentru nimenea.

Este „*La Soie*”, pusă la cale în a. 1898 prin stăruințele d-lui May.

Conform Statutului său, această organizație are de object : „la fabrication et la Vente de fils écru et teintes et de matières textiles”.

Această Concentrare funcționează și prosperează, fără nici un *sprijin artificial* sau *politic*, numai prin meritele sale proprii, și n'are de loc apucături de monopolizare.

„Eu am constituit” a declarat d-l May, d-lui „Laur, Societatea. La Soie la 1898, a căruia domiciliu este la Paris. Direcțiunea acestei Societăți este *absolut* în mânele *Vechilor Șefi ai caselor, care s'a însoțit* împreună. Toate aceste persoane au ajuns să fie *specialiști* și au putut să producă *nefinit mai mult* și cu mai mare folos, decum ar fi putut vreodată să facă la ei, fiecare împarte, unde trebuiau să se ocupe de *toate felurile de produse*.

„Insoțirea întreagă și au mărit afacerile sale în Franța, dar au sporit tot asemenea și *Exportul său*, fiindcă a fost în stare fiecare din însoțiți, să facă

1) P. d. Rousiers, pag. 202 și urm.

„pentru export, aceeace n'ar fi putut să facă în izolarea lor de „mai 'nainte.

„Dar acest „*Trust limitat*” (Trust limité)” — „cum îl numește Laur, — s'a mărginit (Notați — „bine! — numai la o regiune și n'a avut pretenția să „accapareze toată Industria Mălăsei din Franța — „sau din întreaga Lume chiar.

„El n'a ținut să aibă Monopolul absolut — „și aceasta este lucrul esențial pentru noi ¹⁾.

„În resumat „Trustul limitat” se înfățișează „ca o dezvoltare normală” după părerea D-lui Laur.

„El este „o *Societate anonimă*, compusă din „*Societăți anonime*, care lucrează însă la lumina zilei, „publicând Statutele, Bilanțurile sale în conformitate „cu Legea, și care lasă să existe alături cu el pe ori „care din concurenții săi, și nu încinge nici o luptă „cu dânsii ²⁾.

Nu trebuiește însă scăpat din vedere, că Franța numai este de mult o Țară de „liber-schimb”, cum este Anglia.

„Franța a trecut „zice Baumgarten într'un „mod treptat dela sistemul Liberului schimb la Sistemul Protecționist — și Legea din 1889, care a urcat „Tarifele Vamale cu 25%, a încurajat prin aceasta „și dezvoltarea mișcărilor de Cartelare ³⁾.

Însă observă P. de Rousiers „Mișcarea generală, care împinge Industriale spre concentrare, a „găsit în Franța puține circumstanțe, care să favorizeze constituirea lor în Monopoluri.

„Regimul nostru Vamal nu cunoaște exagera-

1) Laur, pag. 423.

2) Laur, pag. 458.

3) Baumgarten u. Meszlény, pag. 170.

„fiile regimului American, Tarifulile noastre de Dru-
„muri de fer sânt controlate de Stat, care asigură în
„general transportatorului, oricare ar fi el, un trata-
„tament deopotrivă cu acela al concurenților săi. Noi
„sântem aproape feriți de abuzurile strigătoare care,
„au fost semnalate în Statele-Unite drept autenticele
„creatoare ale Monopolurilor de acolo.

„Totuși unele din Industriile noastre se găsesc
„supuse prin Taxe Fiscale, precum și prin unele Ta-
„rife Vamale la oarecare condițiuni, care falsifică într'un
„fel apăsător oarecum, liberul joc al Concurenței In-
„ternaționale.

„Una din aceste industrii este Industria Za-
„hărului.

„Altele, concentrându-se într'o anume regiune
„specială, sau având a face numai cu o clientelă
„restrânsă, sau fiind transformate printr'o inven-
„țiune, care formează obiectul unui brevet — sau sim-
„țit ispitile să constituiască Monopoluri, și unele dintre
„ele au și reușit.

„Astfel Fabricanții de Hârtie, Rafinătorii de Pe-
„trol, Compania de Oglinzi de St. Ganbain, producătorii
„de Soda, de Iod, de Borax și de alte substanțe Chi-
„mice, au putut să se bucure, în anumite epoce, și pen-
„tru un timp, mai mult sau mai puțin îndelungat, de un
„fel de Monopol pe piața noastră internă și uneori
„chiar și pe piața Internațională” 1).

Dintre toate aceste credem necesar să insis-
tăm puțin mai mult numai asupra „Monopolului”,
pe care l'a alcătuit Marile Rafinării de Zahăr — pu-
tând să tragem din această pildă mai ales folositoare
învățăături pentru conclusiunile lucrării noastre de față.

1) P. de Rousiers, pag. 183.

„Monopolul Rafinărilor de Zahăr” ne spune P. de Rousiers, „este probabil cel mai însemnat, care a existat în Franța, și care a durat timpul cel mai îndelungat.

„Toate împrejurările au concurat spre a se ajunge la acest rezultat.

„Rafinările cele mari posedază din punctul de vedere al fabricațiunei, un avantaj însemnat asupra celor mici. Întreprinderile mari, susținute de capitaluri îmbelșugate, realizează în condițiuni cu mult mai bune, decât Întreprinderile mai modeste, *cumpărările lor de materie primă* — și aceasta este element însemnat de superioritate într-o Industrie mai ales, unde operațiunea tehnică adăogă puțin la valoarea produsului. Se știe în adevăr, că între zaharul brut și zahărul rafinat, există o foarte mică diferență cu privire la prețul lor. Prin urmare concentrarea comercială se impune.

„În fine au existat o serie de cauze artificiale, a căror țință a fost să izoleze piața Franceză de piețele streine, precum *Taxe de import* asupra zaharului brut, *Taxe de Consumație*, *Prime de Export*.

„Cu vreo 20 ani în urmă anumite împrejurări au făcut ca această isolare să fie și mai completă. Taxa de consum asupra zahărului s'a urcat succesiv în anii 1871, 1872, 1873 — și a fost apoi redus iarăși în 1880 la 40 Fr. pe suta de chilgr. zahar rafinat.

„Sub influința acestei scăderi de taxă, consumația din Franța, care în cursul celor patru ani precedenți fusese în mijlocie de 163.000 Tone, s'a ridicat cu începutul 1883 la 247.035 Tone. De altă parte producția de zahar din Franța nu s'a sporit în aceeași proporție.

„În aceste condițiuni piața noastră de zahar

„a putut să fie stăpânită mai ușor și cam în această epocă au dispărut cea mai mare parte de rafinării independente în fața coalițiunii atot puternice a marilor Rafinării Parisiene: Say, Lebaudy, Sommer” (!)

„In cursul câtorva ani aceste rafinării au posedat un adevărat Monopol de zahar în Franța.

„In urmă însă dezvoltarea producției de zahăr și-a schimbat poziția. Exportul nostru a crescut într'un mod, însemnat și a ajuns la 350.000 Tone în anul din urmă. In aceste condiții Sindicatul Francez al Rafinatoriilor nu mai poate exercita asupra pieței Franceze acea dominațiune, pecare o avea mai înainte”.

„Prețurile se stabilesc acum la Bursa de Comerț din Paris și sunt influențate de condițiunile pieței internaționale. Speculația, la care participă membri importanți ai Sindicatului Rafinatorilor, nu poate să nimicească această înrîurire, hotărîtoare, a cursului extern asupra unui articol de export. După mărțurisirea Președintelui Sindicatului Fabricanților de zahar, Sindicatul Rafinatorilor nu mai are astăzi o influență simțitoare asupra prețului zaharului în total — și prin urmare nici asupra prețurilor Sfeclei de zahar. Piața Londrei hotărăște acum asupra pieței din Paris.

„Monopolul producătorilor de zahar nu mai există la noi. El există, la dreptul vorbind — însă de când Franța a redevenit iarăși o serioasă Exportatoare de zahar, înrîurirea, pe care o avea el asupra prețurilor, a dispărut.

„Ca urmare el a trebuit să și schimbe purtarea sa față de Intreprinderile neatârnatore de el.

„In loc să le zdrobească : printr'o luptă pe
„moarte și viață, el stă astăzi la locmeală cu ele.
„El nu mai este în deajuns stăpân pe prețuri spre a
„le scădea cu repeziciune, și a ucide concurența prin
„procedurile „pungei celei mai lungi” — și a le
„urcă pe urmă spre profitul său, dupăce a rămas
„singurul rafinator”.

„In această nouă situație Rafinăria Bouchon
„dela Nassandre (Eure) poate vinde zaharul său, a-
„glomerat în bulgăre, în Normandia, cu condiția de a
nu 'l trimite la Paris, alte Rafinării nu s'au legat cu
„Sindicatul, care le-a lăsat o mică circumscripție de
„activitate în regiunile lor determinate.

„Sindicatul prin urmare n'a fost desființat prin
„sporirea exportului nostru — a trebuit numai să se
„arate mai pacinic de cum era mai 'nainte.

„Și datorim acest rezultat faptului, că piața
„noastră a ajuns să fie mai puțin izolată din ziua,
„când am ajuns să fim exportatori.

„Sântem îndreptățiți prin urmare, să credem
„că orice scoborire a barierilor vamale și orice scă-
„dere a Taxelor Fiscale, orice scădere a însemnătății
„elementelor artificiale, vor avea aceleași efecte ¹⁾.

„Deși Procurorul Departamentului Seinei a în-
„ceput o urmărire contra Sindicatului Rafinăriilor de
„zahar, el n'a putut să obțină însă aplicarea Art. 419
„în contra lor.

„Afacerea pornită cu mare „eclat” — s'a sfârșit
„fără nici un efect. Tribunalul a încetat urmărirea
„la 22 Martie 1901, — fiindcă au lipsit elementele unui
„fapt penal.

„De când Curtea din Paris, prin Decisiunea „sa privitoare la *Ringul Aramei* al lui Secrétan (5 „Aug. 1890), a achitat pe *Société des Métaux de în- „vinuirea „Coalițiunei*”, nefiind dovedit : că *Ringul s’ar „fi obligat la vânzarea cu un anumit preț* — de atunci „magistrații cer spre a face aplicarea Art. 419 dovada : „că s’a încheiat un *Contract formal cu scopul de a urcă „prețurile*, dovadă, se înțelege, care se poate face nu- „mai în cele mai rare cazuri.

„Este de ajuns de cunoscut că *Ringul Arămei „avea de scop să cumpere producția de aramă a lumii „întregi, și să o revândă apoi cât se va putea mai „scump.*

Ringul a ridicat prețul aramei din *Iunie „1886 până la Decem. 1889 dela 36 Lire Sterline la „100 Lire St.— Tona.*

După ce s’a prăbușit Ringul, prețul arămei a scăzut iarăși la 40 Lire St. ¹⁾.

Trebuiește acum spre complectarea Tabloului desvoltării de astăzi a concentrărilor și a Coalițiunilor din Franța, să marcăm și una din umbrele cele mai întunecate, care o caracterizează.

Vom descrie și „*Le Mauvais Syndicat*”, cum îl numește Laur, „*le Trust de Compagnies d’Assurance*”.

„Il existe“ zice et „en France un Monopol, pour „le quel le contre poids indispensable (le controle de „l’Etat) manque, c’est celui des *Compagnies d’assu- „rance Incendie*, qui ont reçu la sanction de l’Etat „et une sorte de consécration officielle à l’origine,

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 268.

„mais qui échappent depuis lors a tout controle et „se sont coalisées, comme nous alons le voir, pour élever „succesivement les primes, qu'elles prélèvent sur les assurées, c'est-à — dire sur tous les citoyens”. (Laur, pag. 385).

„Notre Législation Francaise d'assurance“ — ne spune el în altă parte — „est entièrement pauvre — „les Sociétés, qui ont particulièrement l'assurance Incendie pour objet, sont regies les unes par la Loi du „24 Iouillet 1867 et la Décret du 22 Ianvier 1868, „relatif au réglement d'administration publique pour „la constitution des Sociétés d'assurance; les autre „par l'Art. 37 du Code de Commerce.

„Ce Décret du 22 Ianvier 1868 edicte un ré- „glement d'administration publique“, dar acest „ré- „glement est plutot sobre“ și „la Surveillance“, care a fost „organisée par les deux arêtes du Ministre „de Commerce, en date du 28 Juin 1877, instituant „des Agents Spécieux aux Sociétés d'assurance“, *fiind anulate* „pour excès de pouvoir“ au rămas fără nici „o urmare.

Monopolul, care există în Franța în deosebi al Societăților de Asigurare în contra Incendiului „a primit, ne spune Laur”, Sancțiunea Statului și un fel de „consacrațiune oficială dela înființarea lor chiar, „și de atunci, ele sustrăgându-se dela orice control, „s'au coalisat, cum vom arăta, spre a ridică tot mereu „primele, pe care le ieau dela asigurați, adică *dela „lofi celășenii.*

„Companiele Franceze de Asigurare contra Incendiu-ului au format între ele mai multe Sindicate.

Iată titlurile lor și cum au fost compuse.

Sindicatul General al Asigurărilor de Incendiu.

Președinte : M. M. Directorul lui „Phonix”. —

Vice-președinte : P. G. Directorul lui „Soleil”. — P. G. Director la „La Confiance”. — Secretar : C. Director la „l'Abcille”. — Membri : P. Director la „Urbaine”. — B. Director la „Metropole”. — F. Director la „Monde”. — L. Director la „La Paternité”. — X. Director la „Union et Phénix Espagnol”. — G. de M. Director la „Aigle”. — B. Director „la Foncière”. — C. Director la „Union”.

„Biroule se schimbă în fiecare an. — Domnii „Directori sânt numiți Președinți și Vice-Președinți „pe rând.

Există și un alt Sindicat, care se intitulează *Comité Syndical des Compagnies d'Assurances à primes fixes contre l'incendie*.

El este compus din E. la R. Directorul des Assurances générales. — M. Director la „Nationale” — și E. D., Director la „Providence”.

„Comitetul și Sindicatul urmează fiecare regulă deosebite pentru afacerile, care sânt realizate „sau care se vor realiza și spre combaterea concurenței, dar își comunică fiecare decisiunile lor privitoare la Tarifuri, precum și acelea, care trebuiesc să „asigure supremația Agenților lor¹⁾.

„Mai există și un Sindicat numit „Uniunea „Sindicală a Companiilor de Asigurări cu prime fixe „de orice fel, Incendiu, Viață, Accidente.

„ Președinte : G. Director la „Nationale” (Viață). — Vice-Președinte : C. Director la „Abeille” (Grindină). — M. Director la „Prevoyance” (Accidente.) — F. Director la „Urbaine” (Viață). — G. Director la „Soleil” (Incendiu). — M. Director la „Union” (Viață). — Secretar-Casier : G. Director la „Confiance” (Incendiu). —

1) Fr. Laur, pag. 387.

Delegați : A. F. Director la „Monde” (Viață). — M. Director la „Nationale” (Incendiu). — Sch. Director al „Caisse Paternelle” (Viața). — Br. C. Director la „Union” (Incendiu). — M. K. Director la „Générale” (Viața). — Suplinitori : S. Director la „Abeille” (Accidente). — Le d’A. Directorul lui „Secours” (Accidente). — B. Director la „Aigle” (Viață). — Th. Directorul lui „Patrimoine” (Viață). — Le R. de B. Director la „Générale (Incendiu). — P. Director la „Urbaine” (Incendiu). —

„Se vede prin urmare, că avem a face cu o for-
„midabilă, Organizație, care îmbrățișează toate ramu-
„rile de Asigurări.

„Reglementația interioară a acestei Uniuni Sin-
„dicale ne este cu desăvârșire necunoscută — dar nu
„încapă îndoială, că scopul ei este acelaș, pe care ’l ur-
„măresc și sindicatele, pe care le-am numit mai sus,
„adică : Urcarea primelor, pe care să fie siliți asigurații
„să le plătească ¹⁾.

„Înfine mai este și un alt Sindicat, mai spe-
„cial, a cărui înființare să urcă până la a. 1896, care
„nu cuprinde decât condițiuni de Asigurare cu prime
„fixe, și purtând numele „Sindicatul Companiilor
„de Asigurare cu prime fixe contra Accidentelor — și
„care a câștigat în momentul aplicării *Legei celei nouă*
„pentru Accidentele la muncă, o deosebită importanță.

„Acest Sindicat, care se formase anume cu
„scopul de a paraliza efectele *Legei*, atunci în
„preparație, asupra *Accidentelor la Muncă*, — deși n’a
„reușit pe deplin în dorințele sale, a câștigat totuși
„o nouă învigorare, după votarea definitivă, și după
„aplicarea *Legei din 9 April 1898*.

1) Fr. Laur, pag. 389.

„Scopul acestui Sindicat a fost, la început, fiindcă
„că nu reușise să împedice votarea Legii, să le impună
„Industriașilor și Patronilor Tarifuri uniforme, cu-
„prinzând condițiuni cu adevărat exorbitante.

„Companiile coalizate erau în acel moment sin-
„gurile, sau, aproape numai ele, destul de organizate
„spre a putea să primească asupra lor riscul cel nou, și
„de aceea și-au propus să tragă largi foloase din această
„împrejurare, prin mijlocul unor Tarife excesive. —

„O formă nouă de Asigurare, numită de în-
„suși Legiuitorul „*Les Syndicat de Garanție*”, a venit
„însă să restorne prevederile „Sindicatului Compa-
„niilor de Asigurări și să producă chiar o *debandadă*
„desăvârșită între Companiile Sindicate.

„Acestea au trebuit să părăsească o mare parte
„din proiectele lor de exploatație nemărginită a Indus-
„triașilor și a Patronilor lor ¹⁾.

„Invederat prin urmare ca la noi numai poate
„există astăzi o Concurență în Comerțul Asigurărilor în
„general, deoarece numai sânt Camere Sindicale profesio-
„nale în acest ram, ci există numai un fel de Carteluri
„spre a fixa prețurile și spre a ’și împărși Clientela ²⁾.

„Legislațiunea noastră Francesă în materie de
„Asigurări este foarte săracă.

„Societățile care se ocupă îndeosebi cu Asi-
„gurarea contra Incendiului sânt guvernate unele prin
„Legea dela 24 Iulie 1867 și prin Decretul din 22 Ian.
„1868, relativ la Reglementul de Administrație pu-
„blică pentru constituirea de Societăți de Asigurare —
„iar altele prin Art. 37 Code de Commerce”...

1) Fr. Laur, pag. 391.

2) Fr. Laur, pag. 393.

„Supravegherea Statului a fost organizată prin „două Decisiuni ale Ministrului de Comerț cu data „de 28 Iunie 1877, înființând *Agenți Speciali pe lângă „Societățile de Asigurare.*

„Inșă Consiliul de Stat a desființat la 18 Mai „1880 aceste două Decisiuni, pentru exces de putere (!).

„Cetățenii sânt astfel lăsați fără nici o apă-rare, în ce privește Asigurările contra Incendiului în „deosebi, la bunul plac al Tarifulor, pe care le fixează „Companiile ¹⁾.

Examinând acum ceva mai deaproape „Si-tuația generală și financiară a acestor Companii de „Asigurare contra Incendiului — se dovedește că a-„ceastă Industrie nu este câtuși de puțin negligeabilă ²⁾.

Capitalurile Companiilor celor mai principale „sânt următoarele :

„Companiile „*Assurances Générales*”, Soc. A-„nonimă, autorizată prin Ordonanța din 14 Fevr. „1819 și prin Decretul din 20 Ianuarie 1877 : Ca-„pitalul Social 2 milioane de Fr., împărțiți, până la „1875, în 400 Acțiuni de câte 500 Fr. Dela 1875 fie-„care Acțiune a fost împărțită în 5 Acțiuni, de câte „1000 Fr. fiecare, integrală liberată. Capitalul se com-„pune prin urmare astăzi din 2000 Acțiuni de Fr. „1000.....Fr. 2.000.000

„*Phenix* — Soc. anonimă auto-„rizată prin Ordonanța dela 1 Sept.1819 „prin Decretul din 6 April 1848 și De-„cretul din 13 Ian. 1858. Capitalul so-

1) Fr. Laur, pag. 394.

2) Fr. Laur pag. 397.

„cial de 4 milioane Fr. este împărțit în
„4000 Act. de câte 1000 Fr. deplin vărs. Fr. 4.000.000

„*La Nationale* — Soc. anonimă,
„autorizată prin Ordonanța din 20 Fe-
„bruarie 1829 și prin Decretul din 17
„Mai 1849. Capital social 10 milioane Fr.,
„împărțit în 2000 Acțiuni de câte 5000
„Fr. de Rentă, *dela care Acționarii pri-*
„*mesc venitul — afară de Dividende.* . . . Fr. 10.000.000

„*Union* — Soc. Anonimă, autori-
„zată cu Ordonanța din 5 Oct. 1828 și
„prin Decretul din 12 Dec. 1857. pusă
„prin Decretul din 29 Fevr. 1877 sub
„regimul Legii din 24 Iulie 1867. pentru
„Societăți. Capital Social de 10 Milioane
„Fr., împărțit în 2000 Act. de câte 5000
„Fr. fiecare, asupra cărora sânt vărsați
„1250 Fr. Fr. 10.000.000

„*Soleil*” — Soc. Anonimă, au-
„torizată prin Ordonanța din 16 Dec.
„1829 și din 11 Iulie 1833 precum și prin
„Decretul din 11 Sept. 1857 și 21 Martie
„1858. Capital Social 6 Milioane Fr. îm-
„părțiti la început în 1000 Acțiuni de
„câte 6000 Fr. fiecare. Fr. 6.000.000

„Adică un Capital de 32 Milioane, dintre care
„10 Milioane *dela „Nationale”* n’au fost nici odată
„vărsate.

„Pe scurt Capitalul total vărsat de cele 18 Com-
„panii, cele mai mari, a fost abia de 50 milioane și
„jumătate Franci.

„Beneficiile au fost enorme. — S’a văzut „*Les*
„*Assurances Générales*” dând. . . 7.000 Fr. la o Ac-

„*fiune de 1000 Fr., La Nationale. 1.067 Fr. la o*
 „*Acfiune de 1000 Fr., L'Urbaine. 450 Fr. la o*
 „*Acf. de 1000 Fr. L'Union. 550 Fr. la o Acf. de*
 „*1000 Fr.*

„Cursurile Acfiunilor acestor Societăți au a-
 „juns la înălțimi fantastice. Acele ale „*Assurance Gé-*
 „*nérales*” au valorat *50.000 Fr.* una.

„*La Nationale*” *18.000 Fr.*

„*L'Union*” *15.000 Fr.*¹⁾

„Putem să ne facem o idee foarte precisă des-
 „pre uriașele operațiuni, pe cari le reprezintă In-
 „dustria aceasta a Asigurărilor contra Incendiului,
 „dând un resumat al operațiunilor lor pe a. 1902,
 „după excelentul „*Moniteur des Assurances* al d-lui
 „*E. Oliveau.*

„— Incasări — Cele optsprezece mari Companii,
 „de care ne ocupăm” au încasat în a. 1902 o sumă to-
 „tală de Fr. 122.945.591—18, cu un spor de 2.972,456—
 „37, peste încasările din 1901, care au fost de Fr.
 „119.973.134—81.

„Iată cum se compun aceste două totaluri :

	1901	1902
„Prime netto . . . Fr.	111.580.655-22	114.815.979-99
„Beneficii asupra		
Polițelor și Tabliț.	1.083.655-95	1.112.113-24
„Produsul Fondu-		
rilor plasate . . .	6.953.901-20	6.962.924-18
„Incasări diverse	355.012-44	44.573-77
	<u>Fr. 119.973.134-81</u>	<u>122.945.591-18</u>

1) Fr. Laur, pag. 397.

Prime netto încasate :

	1901	1902
Asurances Générales	10.865.482-38	11.018.775-39
Phénix	10.184.029-47	10.479.034-19
Nationale.	9.206.117-71	9.374.162-78
Union	16.753.217-06	17.137.123-74
Soleil	9.334.395-24	9.514.415-09
France	6.865.035-58	6.975.166-60
Urbaine	8.368.368-65	8.638.001-15
Providence.....	4.120.586-58	4.244.485-64
Nord	3.321.815-67	3.494.516-91
Aigle	4.643.555-44	4.742.900-71
Paternelle	5.855.856-19	6.403.896-90
Confiance	4.368.277-66	4.461.803-94
Abeille	5.242.086-44	5.443.548-46
Monde	3.305.248-03	3.354.763-35
Foncière	4.629.830-66	4.764.855-44
Union Generale de		
Nord	316.803-27	325.800-59
Métropole.....	4.064.363-14	4.305.264-36
Assurances Rémoises	134.525-85	137.463-76
Total.....	111.580.655-22	114.815.979-99

„Găsim și un *beneficiu de 1.120.000 Fr. pentru*
 „*Polife și Tăblițe* cu un spor de 40.000 Fr. față cu
 „anul premergător.

„Se vede, dară că mulțumită Sindicatelor, nici
 „o Companie nu a avut încasări mai mici.

„Aceasta a fost și scopul pe care l'au urmărit.
 Să vedem acum cheltuelile.

„Sarcinele, pe care au avut aceleași Companii
„să le poarte în a. 1902 ajung la un total de Fr.

98.392.631-55

„cu o scădere de..... 1.686.273-67

„față cu acele din 1901, care reprezentau

„un total de 100.078.895-22

Iată cum se compun aceste două Totaluri

	1901	1902
„Sinistre..... Fr.	61.028.678-97	58.174.230-13
„Commissions.....	27.768.608-24	28.779.611-13
„Cheltueli generale	10.926.865,82	11.292.288---
„Cheltueli diverse	354.742,14	146.492-29
Fr.	100.078.895-22	98.392.621-55

„Sinistrelor, în scădere cu 2.800.000 Fr. față cu
„cifra exercițiului 1901, prezintă prin urmare în 1902
„o mijlocie de 50,67% — Această proporție, compa-
„rată cu cea din 1901 dă o scădere de 4,06%.

„Astfel sinistrelor formează aproape 51% din to-
„talul Incasărilor — iar Administrația, Comisioanele,
„Beneficiile reprezintă ceva mai mult de 49% (1) ¹⁾.

„Să vedem și ce scumpire a Tarifelor de A-
„sigurare a trebuit să sufere această însemnată In-
„dustrie de la 1900 încoace.

„Un exemplu luat dintr-o miie.

1) Laur, pag. 399 și 402.

Tarif 1900
Hallès

„Charbons de terre à l'u- sage de forges, fonderies hauts-fourneaux et mar- tinets	2,—
„à charbons de bois à l'u- sage de forges, fonderies, hauts-fourneaux et mar- tinets	4,—
„Charbon de bois dans les halls pour 3 mois, 2 fr. d'igies pour 3 mois, 2 pour 6 mois, 3 r. pour l'année	4,—
„En général les Charbons de terre pour tout genre d'industrie saufe prime de contiguïté, payaient 1 % sur marchandises et le con- tenant, pourva que le bâ- timent soit convert en tui- les, ardoises ou métaux. Les couvertures en carton bitumé étaient même to- lérées sur batiments en bois	2,50
„avec clause, combustion spontanée	1,50

Tarif 1903
Halles

Charbons de terre à l'u- sage des forges onderies hauts fourneaux et mar- tinets	5,—
pour les charbons de bois, disposition main- tennes	4,—
mais si bâtiment est de construction mixte dans la quelle le bois, etc. est pour $\frac{1}{2}$ seulement, aug- mentation	15,—
au dessus de $\frac{1}{2}$	30,—
Converture en carton bi- tumé, augment 25, 40 et.	55,—
Couvertures, totalités ou partie bois, etc. augmen- tation	55,—

„Cum se vede urcările primelor merg dela 4%
la 55% pentru acelaş articol.

„In scurt augmentațiile aplicate variază dela
15% până la 150%. Am putea face o comparație,
analogă pentru toate Industriale, ale căror prime
au fost urcate 2).

Ajunse pe deplin stăpânitoare, aceste *Coaliții*
mai exercită încă și un altfel de *tiranie secretă*.

„Dintr'o pricină sau pentru alta, motivat sau
fără motiv, un asigurat *displace*, sau a displăcut

1) Fr. Laur, pag. 413.

2) Fr. Laur. pag. 414.

„vreuncea din Societățile syndicate. Atunci el este
„semnalat reuniunii comitetelor, și din acel moment
„toate propunerile, pe care le ar face el diferitelor Com-
„panii, adică la toate Companiile puternice, oferind
„garanții serioase, sânt respinse fără milă.

„El are acea ce se chiamă „sa fiche” 1).

„Degeaba se oferă să sporească prima, pe care
„vrea s'o plătească, giaba se roagă și cere explica-
„țiuni, el se găsește în fața unui „non possumus ab-
„solut — tăcut și fără milă — „este un fel de analema
„al Companiilor, care s'a aruncat asupra lui. Osân-
„direa este inexorabilă.

„Se adresează atunci la Companii secundare,
„care face și aceste greutăți, simțind că acest client
„este la grația lor, câte unele poate nu abuzează mult
„de această situație, dar ar putea s'o facă.

„Chestiunea solvabilității nici nu este în joc,
„fiindcă imobilele asigurate sânt în ființă oricând
„spre a răspunde pentru plata primei — deallmintrelea
„plătită dinainte.

„Asiguratul, înnebunit, este ca un vânat gonit
„spre acele trecători, unde va trebui să fie ucis 2).

„In adevăr nu există după noi altă ieșire din
„această Dilemă. decât : că sau trebuie să lăsat co-
„merțul Asigurărilor liber, sau că trebuie să i se
„impuie obligațiunea de a asigura pe toată lumea, după
„Tarifuri statornicite și omologate oficial de Autoritatea
„Statului. —

„Procedând prin comparație ce s'ar zice de
„Companiile de Drum de fer, dacă ele ar refuza să trans-
„porteze pe cutare călători, care le ar fi dispăcut?

1) Fr. Laur, pag. 416.

2) Fr. Laur, pag. 417.

Încă un cuvânt, — „last not least” — asupra rolului, pe care l performează aceste Coalițiuni rapace, astăzi încă, în Gospodăria Națională a Franței.

„Capitalul celor 18 Companii

„se urcă la Fr.....145.000.000,—

„dîn care s'a vărsat numai Fr. 50.453.750,—

„Rămânând prin urmare datorită de

„Acționarii..... 94.546.250,—

„Reservele de toate felurile, constituile de Com-
„panii, se urcau la 31 Dec. 1901 la 124.332.042, Fr.—

„Imobilele, proprietate a Companiilor, figu-
„rează la 31 Dec. 1902 cu 32.283.741 Fr. 73 cent.

„Pasivul exigibil la 31 Dec. 1902 însumă Fr.
„69.799.756.—

„Companiile aveau spre a-i face față, valorile
„imediat disponibile, urcându-se la 189.720.621 Fr.

„In resumat Companiile de Asigurare contra In-
„cendiului au primit dela Acționarii lor numai Fr.
„50.453.750 adică cam 50 Milioane Fr.

„Ele posedă un Activ de 240 Milioane, neso-
„colind cele 94 Milioane, rămase să fie vărsate încă
„de Acționari — și un Pasiv exigibil de 70 Milioane
„aproape, adică aproape 180 Milioane, net, lichid.

„Pe scurt iată o Industrie, care cu 50 Milioane
„vărsate, care constituind Reserve aproape de Patru ori
„atât de mari, cât este Capitalul său, care a făcut în-
„casări de 120 Milioane, adică de două ori și jumătate
„atât cât este Capitalul său — și Afaceri de 162 Mi-
„liarde pe an, și care realizează în fiecare an, drept câș-
„tiguri nete jumătate din Capitalul, pe care l'a versat (!)

„La fiecare doi ani acest Capital este prin ur-
„mare reconstituit.

„Dacă insistăm asupra minunatei Situațiuni a

„Industrii Asigurările, cuvântul este să dovedim, așa
„ca să înțeleagă oricine, că ele abuzează printr'o Coaliție
„de un Monopol de fapt, necontrolat de Stat“¹⁾.

Iată acum și metoadele cum acești „Boa con-
s-trictori” se încolăcesc împrejurul clientului lor spre
a-l sugrumă.

„Tarifele de Incendii” — ne spune Laur, „au fost
„urcate în timpul din urmă în diferitele feluri, și —
„prin deosebite decisiuni au fost împărțită cu mare
„dibăcie aplicarea lor, când asupra întregului com-
„plex al riscurilor, când în detaliu, după comunicațiile
„existente la imobile, felul lor de construcție, accope-
„rișelor lor și înălțimile clădirilor.

„Toate aceste au fost făcute cu prudența, cu
„metod, așa încât să nu facă să strige întreaga clien-
„telă deodată. Au fost însă executate fără încetare
„încet-încet —, urmărind necurmat scopul, care a și
„fost ajuns, și care consistă în a profita de o mie de
„dispoziții ale Polișelei, spre a sloarce, sub forma de
„mici sporiri parțiale, încă sporiri nouă de beneficii.

„Se pare că după ce au cucerit pe deplin toată
„clientela Franceză, și după ce 'și au împărțit-o între
„dânsele, Companiile Incendiu 'și au zis: Acum, de
„oarece portofoliile (ghiozdanele) noastră nu mai pot
„fi mărite, să majorăm primele spre a obține din nou
„sporiri de beneficii.

Și această Coterie nesățioasă să furișează prin-
tre toate Legile și operează, lucrativ, sub toate schim-
bările politice, care se perindează în Franța, având
cohorta sa de politicieni, împărțiți în toate taberile,
cari o apără cu zel contra „omnes et omnia”.

„Acest Sindicat n'are caracterul unei Conven-

1) Fr. Laur, pag. 401.

„fiuni în regulă — zice Laur, — „cu o formă *definită*, „*ci este un fel de Societate secretă*, având mari interese „de cultivat, și care scapă, de sub clasificările cunos- „cute, fiindcă se ține în umbră de frica Art. 419 al „Codului nostru Penal.

„Toate Companiile de Asigurare — Incendiu „Viața și Accidente, sânt apoi syndicate iarăși *între* „*dânsele*, lucru care până acum nu eră cunoscut.

„Și toate aceste Societăți își împrumută pre- „stigiul lor dela o *pretinsă supraveghere a Statului* „asupra lor — (cu totul nominală) — și formează as- „tăzi un *lip de Concentrare esențial Frances* — care „noi cerem să fie modificat expres prin Lege ¹⁾.

„In orice cas o reformă se impune ²⁾.

Cine vor fi, și când se vor arăta bărbații acei cu destulă îndrăsneală patriotică și cu trebuitoare autoritate spre a impune reformele de sanare în acest câmp al activității omenești?

Cine vor fi acei, cari vor scăpa acest popor fruntaș, atât de muncitor, atât de inteligent și atât de păstrător al roadelor muncii sale, și tot odată atât de generos față de meritele celorlalți — cine vor fi acei, cari 'l vor emancipa de sub Furcetul Candine, umilitoare, ale unor Ariviști lacomi, încumetriți cu niște Bersiani nerușinați?

O zare, pare că s'a arătat în votul dat de Camera Deputaților la 4 Aprilie 1914 — în urita *afacere Rochelle-Caillau*.

1) Fr. Laur, pag. 5.

2) Fr. Laur, pag. 419.

Să sperăm spre *onoarea Omenirii*, că această *Sprânceană* de lumină, este precursora unui bine-făcător răsărit de Soare mândru și vindecător de molime

Camera Deputaților a votat cu *unanimitatea de 488 de voțanți* ordinea de zi propusă de D-nii Roard și Dariac formulată astfel : *Luând act de constatările Comisiunei de anchetă, și, desaproband intervențiunea abusivă a finanțelor în politică (și a politicei în afacerile Justiției) Camera afirmă că este necesitate de o Lege asupra Incompatibilităților parlamentare.*

VI.

GERMANIA. — Forma specială germană a concentrărilor Industriale este „Cartelul”.

Acesta se deosebește esențial de toate celelalte concentrări de producție.

Paul de Rousiers în lucrarea sa „Les Syndicats Industriels de Producteurs en France et à l'Etranger (Trusts-Cartells-Comptoires) ne dă următoarea — descriere și caracterizare a Cartelului German :

„În Germania, ca în toate Țările mari Industriale dezvoltarea de astăzi a activității economice a adus cu sine fenomenul, bine marcat al Concentrării, dar această concentrare este departe de a fi luat formele, pe care le-a adoptat în Anglia, în Franța sau în Statele-Unite.

„Pe lângă liniile generale comune în toate aceste Țări deosebite, și care sânt atârănătoare de evoluțiunea paralelă, pe care o desăvârșesc, dezvoltarea din Germania are o înfățișare a sa specială, proprie Germană, în legătură cu condițiunile de muncă deosebite de acolo, precum și cu organizația politică, și care rezultă din chiar caracterul Național German. Ea are și un nume al său propriu, se cheamă „Cartel”, — adică o *ligă*, o asociațiune între membrii cu egale drepturi, cel puțin în teorie.

„Comparați numele acesta cu numele fenomenului American „Trust”, adică *fideicomisul*, *abandonarea tuturilor drepturilor*, renunțarea la orice activitate din partea membrilor Trustului, delegațiunea tuturor acestor drepturi, transmiterea întregii activități asupra unuia sau a mai multor *Trustees*, învestiți cu depline puteri.

„În cazul cel dintâiu avem o *federațiune*, iar în celalt o *absorbițiune*. Într'un caz avem o apărare a intereselor comune, iar în celalt o dominațiune, o *stăpânire despolică* asupra asociațiilor, și o îndrăzneală pornire împotriva *tuturilor celor neasociați*.

„Germanul rămâne moderat, el nu visează un triumf sgomotos, el caută să se garanteze printr'o bună înțelegere împotriva pericolului, care urmează dintr'o concurență excesivă — și Cartelurile lui i slujesc spre acest scop. Americanul este un ambițios, care râvnește mai mult *la putere, decât la bani*, s'au mai bine: el dorește banii și îi iubește, *cum iubește un cuceritor oștirile sale și tunurile sale*, fiindcă i asigură puterea. — Trustul este pentru el un *instrument de dominațiune* ¹⁾.

„Între Carteluri și Trusturi diferența nu este de grad, cum se spune adesea ori, ci deosebirea între dănsle este întemeiată pe chiar firea lor. Nu există o măsură comună, la care s'ar putea reduce de exemplu Sindicatul Renan-Westfalian al Cărbunilor de peatră, Sindicat care reprezintă interesele unui număr mai mult de o sută de Societăți miniere — și John Rockefeller, care a monopolizat, el singur, petrolul din Statele-Unite” ²⁾.

1) P. de Rousiers, pag. 107.

2) P. de Rousiers, pag. 108.

„Nici forma juridică, nici gradul de concentrare
„Comercială, nici gradul de concentrare Industrială,
„nici acțiunea Statului, nu înlăturează abizul, care
„există între Trusturi și Cartele. — Toate aceste elemente
„sânt utilizate de Trust spre a ajunge la o *dominație*
„*suverană, unică, și adeseori asupritoare*, iar de Car-
„tele sânt folosite spre *constituirea unei Ligi*. — Trus-
„tul este *triumful concurenței victorioase*, mai *remă-*
„*nând numai un singur supravieșuitor după luptă*. —
„Cartelul este un *Armistițiu (o Treugă)*, încheiat între
„luptătorii, cari se *recunosc de egală forță*.

„Sub protecțiunea Vămii, într'o arenă circum-
„scrisă, Trustul sdrobește pe adversarii săi, iar Cartelul
„îi grupează împreună. In amândouă casurile estescopul
„de a pune stăpânire pe această arenă, și se întâmplă
„uneori, ca și Cartelurile să sfârșească, întocmai ca și
„Trusturile, prin a ajunge la un *Monopol de fapt* — un
„*Monopol colectiv* este adevărat, dar totuși Monopol.

„Chiar atunci însă ele să deosebesc fundamental
„unul de altul. Cartelul destul de puternic pentru a
„exercita un Monopol *remâne încă deschis pentru alți*
„*membrii noi*. El nu este cu desăvârșire exclusiv,
„cum este Trustul. Acesta din urmă nu cunoaște de
„cât o singură alternativă față de concurenții săi cei
„noi, cari s'ar putea ivi: sau *strivirea lor, sau ab-*
„*sorpțiunea lor*. — El ori îi ruinează, ori îi cumpără, —
„și spre a îi ruina el nu ezitează să întrebuițeze
„*uneltiri anormale, adesea neleale*. Tare prin puterea
„capitalurilor sale, bizuindu-se pe *punga lui mai lungă*,
„el *vinde în pagubă* atâta vreme, cât este trebuință,
„ori unde s'a ridicat vreun concurent în calea lui.
„El taie drumul produselor unei usine rivale, lucrând
„asupra Societăților de Drum de fer, el ascunde, cu
„*dibăcie sub mantaua unei dispozițiuni generale*, acca

„măsură legislativă, care-i va asigura, lui, un *avan-lagiu particular*, în paguba aceloră, pe cari vreă, el, „să îi doboare.

„Spre acest scop are oamenii săi de *Legi, cari să-i redacteze texturile și are și pe Legiuitorii, cari să le voteze.*

„Sânt cunoscute scandalurile sgomotoase, în „care a fost amestecat Suger Trust-ul în momentul „când s'a votat Tariful Dingly de Senatul American.

„Asemenea manevre nu sânt permise Cartelor. Aceste ființe colective, născute din trebuința lor de a se asigura reciproc și din trebuința de protecție mutuală, n'au nici ambițiunea, nici îndrăzneala trebuitoare spre a începe față cu un concurent „serios, luptă până la cuțit, și a juca primejdiosul „joc al „pungei celei lungi". — Cartelele s'au înființat „locmai spre a scăpa de aceste lupte fratricide, nu „spre a le reîncepe sub o altă formă din nou.

„Abusul de autoritatea Statului în al lor „priu folos, împotriva unui alt concurent German, „este iarăși foarte greu pentru dânsle, fiindcă protecțiunea, de care se bucură ele, este asigurată tot „asemenea, și deopotrivă, și la toți ceilalți compatrioți ai lor.

„Legislatorii, cu cari au Cartelele a face, nu „sânt așa de corupși ca cei din Washington, sau cu „Legislatorii locali din diferitele State-Unite, și de „altă parte exploatația Liniei ferate prin Statele „Suverane Germane, precum și controlul de aproape „al celorlalte, scurtează, din rădăcină, firul „avantagiilor frauduloase, care au fost adesea acordate Trusturilor Americane de către — Companiile Drumurilor de fer de acolo ¹⁾.

1) P. de Rousiers, pag. 121.

Ceace a înlesnit mai mult formarea Cartelurilor Germane și ceea ce a contribuit mai ales la dezvoltarea lor au fost, după P. de Roussiers, mai întâiu *Tariful Vamal Protector* și apoi *Sprijinul formal* chiar, care le-a fost acordat din partea Statului, în anumite condițiuni.

„Nu me voiu întinde prea mult asupra celei „dintâiu cauze, care a favorisat puternic formarea „Cartelurilor“ — zice el — „adică asupra Tarifelor Protec- „toare, care închid, în practică, piața Germană pentru „anumite produse. Se înțelege ușor efectul lor, pre- „cum și, că, chiar faptul de a exclude dela început con- „curența streină, ajută mult afacerile Cartelurilor, „care caută să micșoreze orice concurență.

„Causa cea de a doua este însă *cu mult mai „caracteristică.*

„*Ea este esențial Germană. Este mai ales Prusiană.*

„*Ea constă în sprijinul formal, sau tacit, pe care „li-l dă lor Statul.*

„In totdeauna Statul Prusian a fost un bun „administrator al bunurilor sale, și a îngrijit de a- „proape de interesele materiale ale Supușilor săi.

„Pentru *Politica lui de Cuceriri*, el avea trebuință „de o bună armată și de un Tesaur bine alimentat și „prin urmare, într'o Țară prin natură săracă, a tre- „buit Guvernul să 'și frământa mintea, ca să desvol- „teze puterile de producție spre a putea lua dela „Contribuabilii săi cu ce să alimenteze Tesaurul său. „Regii Prusiei au lucrat fără preget într'acest scop. „Acei chiar, cari n'aveau predispoziții, deajuns de „pronunțate să îndeplinească această sarcină, erau „totuși împinși, prin educația primită, de ambițiunea „ca să 'și îndeplinească și dânșii această datorie. Ast- „fel când Marele Frideric ceru părintelui său permi-

„siunea să facă o călătorie, el a fost trimis să viziteze „Pomerania spre a învăța progresele ce se pot face în „cultura solului. Ajuns mai în urmă Suveran, și a- „vând ambițiunea să-și agonisească mărire, el știă „atunci, cum să îngrijească de dezvoltarea materială „a Regatului său, spre a 'și asigura finanțe bune.

„Această tradiție s'a urmat până în zilele noastre. „De asemenea ca și politica, căreia-i slujește de bază.

„Ea se manifestează în două feluri : mai întâiu „prin îngrijirea, care se dă *Exploatații Domeniilor* „*Statului*, fie în fermele sale, fie în minele fiscale („Fis- „kalische”), — și apoi prin solitudinea activă, pe care „o are Guvernul pentru *propășirea materială a na- „țiunii printr'un fel de politică à la Colbert*.

Oricând „este vorba de Drumuri de fer, de „Canaluri, de Porturi, de regulara râurilor, sau de „adâncirea lor, de protecțiunea de asigurat pentru „vreo Industrie, — *Statul* este totdeauna gata să ser- „vească interesele, care se ivesc și să sprijinească ini- „țiativele, care se presintă ¹⁾.

Legiuirile, Jurisprudența și Teoriile, privitoare la Carteluri îndecosebi, sânt în Germania, pe scurt, următoarele.

„Și în Imperiul *Germano-Roman* s'a aplicat și s'a dezvoltat *Dreptul Clasic* — (*Lex Iulia, Rescriptul Imp. Zeno*) — și au fost — în Seculele trecute urmărite „*Dardanariatus*” și „*Monopolium*”.

„Au fost oprite și pedepsite cumpărările de „mărfuri în mase mari, înțelegerile între cumpără- „tori, să nu vândă publicului o marfă *supt un preț fixat*,

1) P. de Rousiers, pag. 133.

„deasemenea și *aglomerarea* și *reținerea* unei *mărfi* „în *deposite*, cu scopul de a produce prin aceasta o „scumpire a ei, precum și înțelegerile privitoare la „*împiedecarea importului* și *distrugerea* provisiunilor „de mărfuri în ființă.

„Decretul de Administrație publică din 1577 „numește toate aceste manopere „*Preemțiuni pri- „mejdioase*, și care nu trebuiește să fie tolerate¹⁾.

Aceste dispozițiuni aspre însă, precum și altele au dispărut la 1810 prin noul Cod Penal Prusian, — care apoi la 1871 a devenit Codul Penal al întregului Imperiu.

*Legislația Germană de astăzi nu cunoaște nici o dispoziție specială pur penală — ca cea Franceză — contra Coalițiilor și Accaparamentelor*²⁾.

Unicul text de represiune, care ar putea să fie aplicat Coalițiunilor frauduloase este § 263 al Codului Penal Imp. din 25 Iunie 1900, glăsuind astfel:

„Acela care, spre a trage un folos pentru sine, „sau pentru un al treilea, aduce o pagubă la averea „altuia, prin aceea că produce sau întreține o *croare* „prin presintare de fapte neadevărate, sau prin dena- „turarea sau suprimarea celor adevărate, va fi pe- „depsit pentru faptul de *Inșelăciune* cu închisoare, „pe lângă care se vor putea adăoga și Amenda până „la 3000 Mărci, precum și pierderea Drepturilor Civile“.

Evident că acest text se va putea rar aplica de Magistrați.

În schimb însă s'a dezvoltat o perfectă *Administrație publică*, cultă și cinstită, și în *deosebi*

¹⁾ Baumgarten und Meszlény, pag. 246.

²⁾ P. de Rousier.

conștientă de marea sa chemare spre dezvoltarea bunei stări generale a tuturilor cetățenilor Germani.

„Autoritățile Administrative s'au ocupat mai ales cu fixarea prețului pâinei, a cărnei — și în general al tuturilor mărfurilor, care slujesc la îndestularea „trebuiințelor de toate zilele“.

Activitatea și vigilența acestor Autorități a pus stăvilare puternice oricăror înjghebări de „Monopolium” și de „Acaparamente” ¹⁾.

„S'a mai făcut încă încercări de a deduce unele „norme de Drept pentru Cartelurile din dispozițiunile §§ 138 și 826 ale Codului Civil (Bürgerliches Gesetz Buch) — privitoare la usură.

„S'a utilizat spre acest scop primul text al „Proiectului de Cod (§ 106 atunci) și motivele, care „au fost invocate la prima lui lectură.

„Textul § 138 sună astfel : „Orice convențiune, „care vatămă bunele moravuri este nulă” — iar al „§ 826 : „Acela care cu intențiune pricinuește altuia „o pagubă, violând bunele moravuri, este obligat să „l despăgubească ²⁾.

„Insă”, observă Baumgarten „nu orice Cartel violează, din principiu chiar, bunele moravuri — „dar poate uneori să aducă vătămare ordinii publice, „și atunci ar putea găsi aplicare potrivită § 106 al „primului Proiect la o bună regulare a Cartelurilor ³⁾.

„S'a mai susținut iarăși în Germania”, zice Grunzel „că *Convențiunile de Cartelare, violează Principiul Libertății Industriilor.*

„Violarea s'ar săvârși în două direcțiuni. Mai

1) Baumgarten und Meszlény, pag. 247.

2) § 138. Bürgerliches Gesetzbuch für das Deutsche Reich 1896.

3) Baumgarten u. Meszlény, pag. 251.

„Întăiu pentrucă prin Înțelegerea unor Industriași,
„care au de scop să fixeze unele prețuri minimale
„pentru produsele lor, s'ar lucra într'un mod ne-
„admisibil în contra intențiunilor Legiuitorului, care
„vrea să favorizeze *interesele generale prin Libertatea*
„*Meseriilor*.

„Apoi, s'a susținut, că prin asemenea Con-
„vențiuni s'ar mărgini libertatea *individuală* a par-
„ticularului *Industriaș* — într'un mod contrariu in-
„tenții Legiuitorului.

„La acestea au răspuns însă Tribunalele Ger-
„mane, pronunțându-se de mai multe ori, că mai
„întăiu nu se violează principiul Libertății Meseriilor,
„întrucât aceasta are drept scop să apere Inte-
„resul general în contra exploatații particularilor.
„Că aceasta nu este cazul, când o seamă de Indus-
„triași se asociază, urmărind cu buna credință numai
„scopul, ca să susțină în putere și viața o ramură
„de meserie, prin apărarea ei împotriva deprecierii
„produselor sale și a pagubelor de altfel, care re-
„sultă din scăderile peste măsură a prețurilor. (De-
„cisiunile Curții Imperiale Senatul I Civil din 25 Iunie
„1890 și Sen. civ. VI din 4 Fevr. 1897—Decisiunile
„Tribunalului Suprem din Bavaria 7 Aprilie 1888 —
„a Curții Apel Prusiene din Hamm dela 4 Martie
„1899 — și a Curții din Dresda dela 19 Sept. 1893.—

„Îndeosebi judicioasă este *Decisia Curții Im-
„periale comercială din Lipsca dela 4 Febr. 1897.* —
„în care se spune: Dacă într'o anumită ramură de
„Industrie cad prețurile prea jos și prin aceasta se
„face imposibilă exercitarea acestei Industrii cu folos,
„sau ea se primejduiește, *alunci criza care rezultă din*
„*aceasta, este păgubitoare, nu numai pentru acea Indus-*
„*trie singură, ci pentru întreaga gospodărie în deobște.*

„Este prin urmare în interesul general : ca să nu do-
mineze prețurile peste măsură într'o ramură anu-
mită de Industrie — Factori legiuitori, pătrunși
de aceasta, au și făcut adesea încercări până în
vremea din urmă, ca să influențeze, prin introdu-
cere de Tarife vamale protectoare, asupra prețurilor
unor anumite produse. Prin urmare nu se poate
considera, fără rezervă și în mod general, ca fiind
prolivnic interesului obște, faptul că se însoțesc
întreprinzătorii dintr'o anumită ramură de Industrie
spre a împiedeca, sau spre a modera concurența
prin scăderea prețurilor, sau prin deteriorarea pro-
duselor lor. Dimpotrivă, dacă prețurile sânt în a-
devăr în continuu în așa scădere, încât amenință
pe producători cu ruina, — atunci concentrarea lor
poate fi numai o afirmare îndreptățită a instinctu-
lui lor de conservare și o măsură, care servește in-
teresul public chiar ¹⁾.

„A fost recunoscut prin urmare de Curtea
Imperială prin această Decisie : că Convențiunile
de Cartelare nu numai că sânt valabile, dar că nu li
se poate nici chiar refuza aducerea la îndeplinire, pe
calea Legii, a pedepselor convenționale, cuprinse în
contractele lor de Cartelare. ²⁾.

Jurisprudența Germană se deosebește astfel
foarte mult de cea Engleză și de Franceză — dar nu
este încă până astăzi în general fixată și deopotrivă
peste tot. Sânt unele Curți și Tribunale, care au dat
Hotărâri în altfel, decât Curtea Imperială.

În starea aceasta a Jurisprudenței privitoare
la Carteluri, firese lucru, că au fost presintate Par-

1) Grunzel, pag. 150.

2) Grunzel, pag. 152.

lamenteului Federal o seamă de Proiecte, voind să dea o potrivită *deslegare acestei probleme*, atât de importante astăzi pentru întreaga viață industrială.

„Cu ocazia discuții asupra așa numitui *Crize „de Cărbuni* (1900) s'a presintat Parlamentului Imperial German de Deputații *von Heyl* și consorții săi o propunere, prin care se invitau Guvernele Confederate : *să presinte un Proiect de Lege, prin care să se înființeze o Specială Supraveghere asupra acelor „Carteluri și Sindicate, ale căror operațiuni au luat „un vâdit caracter monopolisator* 1).

În acelaș an *Groeber* și consorții săi au presintat următoarea propunere :

„Parlamentul Imperial să binevoiască a decide, să fie rugate Guvernele confederate, spre ocrotirea stării de mijloc în *Industrii*, și îndeosebi și în interesul micului comerț, — să facă o *Anchelă asupra efectelor, pe care le au Cartelele Industriale, „Sindicatele și Ringurile*.

În ședința Comisiunei Tarifului Vamal din 14 Ian. 1902 s'au presintat de asemenea două propuneri, una din partea *Democraților-Socialiști*, și alta din partea *Liberalilor*. Cea dintâiu glăsuiește :

„Consiliul Federal este obligat să desfășureze Taxele Vamale pentru mărfurile, care vin din afară, și să permită libera lor intrare, dacă *similarele lor se vor vinde de Insoțirele de vânzare Germane (Sindicatate, Trusturi, Ringuri, etc.) pentru Străinătate, sau în Străinătate mai ieftine, decât înlăuntrul teritoriului Vamal German*.

„Dispozițiunile luate vor fi comunicate îndată „Parlamentului Imperial sau, dacă nu este deschis, i

1) Grunzel, pag. 152.

„se vor comunica în cea mai apropiată Sesiune. Ele
„se vor revoca dacă Parlamentul nu le va aproba”.

„Textul proiectului celui de al doilea este ur-
„mătorul : „Consiliul Federal este îndrituit să scadă
„sau să desființeze Taxele Vamale la acele produse,
„pentru cari există în Țară Carteluri, Trusturi, Sin-
„dicale de vânzare sau Monopoluri de producție.

„Dispozițiile luate se vor comunica Parlamen-
„tului Imperial imediat, sau dacă nu este întrunit,
„la cea mai apropiată sesiune. Ele vor fi desfiin-
„țate dacă Parlamentul nu le va da aprobarea sa”.

„Propunerile au fost repetate în ședința Co-
„misiunii din 1 Oct. și s’au pus în discuția publică la
„30 Octomvrie.

„Atunci Secretarul de Stat, Conte Posadowsky
„a declarat : că Guvernul Imperial a și trimis un Ches-
„tionar tuturor Statelor federate și a adunat, și pe
„altă cale, din discuțiile publice și din publicații,
„toate datele, care i-au stat la dispoziție. Că se vor
„invita și Tribunalele Statelor federate să facă ra-
„poarte asupra litigiilor, ce s’ar naște din Carte-
„luri. Că se va oferi ocazie Conducătorilor Carteluri-
„lor celor mai mari, să facă împărțășiri confidențiale
„asupra relațiilor Cartelului. Că se prepară în fine
„organizarea unor discuții contradictorii, la care să
„iea parte reprezentanții Cartelurilor, clienți prin-
„cipali ai Intreprinderilor Cartelate, precum și Specia-
„liști independenți.

„Rezultatele cercetărilor se vor publica într’un
„Memorand resumat, întrucât nu se opun interesele
„de afaceri, care trebuiesc să fie păstrate deasemenea 1).

1) Baumgarten, pag. 291.

În acelaș timp, pe când Guvernele Confederate și Autoritățile Centrale Imperiale au pornit și continuază lucrările lor pregătitoare, „sau discutat intensiv și în *Cercurile Semi-oficiale juridice și economice* și în cele Științifice, moduri diferite spre regularea prin Legiuiri a Cartelurilor.

„Congresul al 26-lea al *Juriștilor Germani* a „înscris încă la 1902 chestiunea în Ordinea sa de zi „în forma următoare :

„*Care măsuri sânt recomandabile pentru „reglementarea prin Legi a Ringurilor și a Cartelurilor?*

„S'a presintat Congresului două propuneri : „una de Profesorul Heinrich Walting, și cealaltă de „*Dr. Julius, Landesberger*. Cel dintâiu crede de dorit „o intervenție spre a deșteptă și a favorisa înclina- „rea celor interesați — „lucrătorii și consumatori, ca „să 'și ajule singuri, și spre a întări concurența în „mișcarea generală economică, prin publicarea condi- „țiunilor Cartelurilor și a tuturor decisiunilor privi- „toare la fixarea prețurilor, la raporturile de desfacere „și furnituri și la cantitățile produse. În casuri date, „ar fi de chibzuit, dacă nu ar trebui Administrația „Statului să înlocuiască funcțiunea Cartelurilor într'un „ram anumit sau într'altul de Industrie.

„Landesberger dorește din contră, că chestiu- „nea să fie discutată și predominată de punctul de „vedere al *Dreptului Administrativ*, și postulatele lui „sânt : *Supravegherea Statului, Publicitatea Condi- „țiilor*, în care se formează Cartelurile, *Obligațiunea „de notificare, când acestea iau vreo schimbare, Re- „gistrul public pentru toate Carlelele, Fixarea unui mi- „nimum de condițiuni, pe care trebuiește să le cuprindă* „orice convențiune de Cartel, obligativitate de a a-

„nuntă anumite decisiuni ale Cartelurilor și un Tri-
bunal special cu competență, strâns determinată.

„Congresul Juriștilor a trimis chestiunea în
„Studiul Secțiunei a III-a (Penale), — fără ca să se
„pronunțe, cum a relevat Președintele, dacă resol-
„varea chestiunei urmează să se caute pe *tărâmul*
„Dreptului penal, sau pe *altă cale*.

„In secțiune a propus Menzel o rezoluție, prin
„care Congresul Juriștilor să 'și exprime convicția
„sa : că pentru *regularea juridică a Cartelurilor este*
„*mai întâiu de toate de dorit* : a) *Înființarea unui Re-*
„*gistru al Cartelurilor și b) Impunerea obligații pentru*
„*Întreprinzători cartelați să dea orice deslușire au-*
„*torităților administrative* ; atât ei, cât și organele lor
„precum și comisii lor (însărcinații lor), și că Congresul
„crede că este de dorit, ca dreptul *Insoșirilor economice*
„să fie dezvoltat, și în deosebi acela, care privește la
„Societățile pe acțiuni, în sensul, ca să se ofere posibi-
„litatea puterii publice, să apere interesul general față
„cu aceste *Insoșiri*.

„Contra propunerii s'a ridicat Nentewich, celalt
„Referant Dr. Klein, etc. — In fine Secțiunea a pri-
„mit propunerea mijlocitoare a lui Menzel și a decis
„ca chestiunea Cartelurilor să fie supusă Congresului
„în pleno Juridic.

„Plenul a transmis'o, ca nu deajuns de lumi-
„nată încă, celui mai apropiat Congres Juridic, spre
„a se lua din nou în discuție.

„Prin consecință desbaterea a fost reluată în
„Septem. 1904 la Innsbruck.

„Acolo iar votul final al secțiunii, primit cu
„majoritate covârșitoare, a fost următorul :

„Congresul Juriștilor crede că este recomanda-

„bilă o intervenție a Statului contra urcărilor eventuale
„exagerate și nejustificabile a prețurilor.

Această decisiune a fost primită și în Ședința plenară a Congresului cu mare majoritate.

Chestiunea Cartelurilor a fost iarăși pusă pe „tapet în „Congresul de Politică-Socială” din Mannheim în Sept. 1905.

„Desbaterea a fost începută prin Referatul lui „Schmoller. Acest referat termină cu un număr de „proponeri pozitive pentru Legiuiri privitoare la „Cartele, dintre care îndeosebi au fost nouă *idea* ca „Statul să fie represintat în Administrația acelor So- „cietăți mari pe Acțiuni, al căror capital trece peste „75 Milioane Mărci, și anume să fie represintat prin- „tr-o pătrime a Consiliului de Administrație și a Di- „rectorilor, cari să fie numiți de Stat.

„Deasemenea nouă de tot a fost și *idea* ca Statul „să participe la venitul curat, care ar trece peste 10%.

„Ambele idei au provocat imediat o împotri- „vire strașnică din partea Industriașilor.

„Profesorul Schmoller a purces din punctul de „vedere : că chestiunea Cartelurilor este astăzi cea mai „importantă, fiindcă are ca urmare o resturnare din „fundamente a unor principii economice, care există „de 2000 de ani, și fiindcă duce în linie dreaptă la „Statul Socialist.

„Principiul absolutei Libere Concurențe să sfăra- „mă. Firește că se pune atunci întrebarea, cum „trebuiește să se comporte Statul cu aceste organi- „zații? Prețurile nu se mai hotăresc prin ofertă „și cerere, ci prin decisiunile unor mici comitete. „Ultimul rezultat este că se desființează Libertatea „Industriilor și se înființează Monopoluri.

„Statul poate să privească liniștit la toate acestea?”

O luare pe seama sa a Statului ar fi fost posibilă „numai pentru două sau trei din aceste Industrii, „cum ar fi spre pildă la Cărbuni” ¹⁾.

Tot Profesorul Schmoller a propus în Adunarea Generală a Societății pentru Politică-Socială, care s'a ținut în *Manheim* (la 1905): „să fie obligate toate Societățile pe acțiuni să verse jumătate din câștigul lor, care trece de 10% în casa Imperiului „și a Statului lor particulare.

„Măsura să se aplice în mod rațional și la „toate celelalte formațiuni, Corporațiuni și Intreprinderi private de aceleași Dimensiuni, care să înfățișează ca Intreprinderi.

„Aceasta este aplicarea ideii de o împovărare specială, a *Bellermentului*”, cum se numește, „și cum s'a aplicat prin unele din Legiunile funciare „mai nouă. Prisosul de câștig care nu se datorește „nici unei munci gospodărești sau unei culturi, ci „numai schimbări, care a supraviețuit, acest nemeritat „spor al valorii, să fie supus la o sarcină mai grea „în favorul Comunității ²⁾.

Deși au fost diferite păreri în Congres, „totuși asupra unui punct din propunerile Prof. Schmoller a fost deplin acord, — asupra ideii de publicitate, — care a rămas neatacat.

Tot în mișcarea generală, extra-parlamentară s'a discutat Problema Cartelurilor și în Congresul corporațiilor constituite ale Comercianților.

În urma deciziei Comitetului Congresul Ne-

1) Baumgarten, pag. 295.

2) Baumgarten und Meszlény, pag. 301.

gustorilor din 10 Aprilie 1902 au fost invitați toți membrii Congresului să se ocupe mai deaproape cu chestia Cartelurilor, și să comunice experiențele, părerile lor Președintelui Congresului.

Dar numai puține din Camerele de Comerț (38) au fost următoare la acest Apel.

Propunerile Camerelor de comerț sânt în partea lor esențiale identice cu propunerile, repetat dezvoltate în doctrină, în privința Cartelurilor, reclamând o *regulare a acestora prin intervențiunea Statului*.

Ele culminează în postulatele următoare :

1. *Iniințarea unui Registru public al Cartelurilor*. Obligativitatea de a înscrie în acest Registru sau numai Condițiunile, în care s'a înființat Cartelul sau și oricare alte decisiuni luate de Cartel.

2. *Iniințarea unui Oficiu al Statului Special pentru Carteluri*. Acest Oficiu să fie însărcinat sau numai să urmărească dezvoltarea Cartelurilor și să se țină în curent de tot ce se petrece — un fel de instanță pregătitoare și de deliberări premergătoare pentru măsurile, care vor trebui să fie luate în urmă din partea Statului, sau să fie investit cu puterea de a *intervenți contra convențiunilor de Cartelare* și să funcționeze ca Instanță de Control și de Supraveghere a Statului asupra Cartelurilor.

3. Să se ia măsuri *Vamale* și de *Tarifuri politice* la Drumurile de fer — se înțelege că în partea lor principală, numai ca măsuri vremelnice și de tranziție, spre a exercita o presiune asupra Cartelurilor.

4. Să se ia chiar asupra Statului, la cas de nevoie, unele *Industrii Cartelate* ¹⁾.

1) Bonikowski, pag. 308—310.

Mai credem trebuitor spre completarea icoanei stării actuale a chestii Cartelurilor din Germania să mai adăogăm o clasificare a Cartelelor existente precum și a condițiunilor, care se cer spre a fi constituite și spre a funcționa cu folos.

Felurile Cartelurilor le clasifică Bonikowski, Prof. Univ. din Königsberg, în modul următor :

Înțelegerile de cartelare pot fi : ¹⁾

I. a) Înțelegeri, care fixează condițiuni uniforme pentru *liferare* privitoare la cantitatea de liferat ambalagiu, la felurile de expediție, la plata frahtului, la termenele pentru furnisare și la cele pentru primire, la termenele de plată, la garanții la acordarea de Scont și de rabat, la premii pentru Deverul total, la bonificarea pentru magazinagiu — toate aceste se cuprind sub numirea : *Înțelegerea (Cartel) asupra Condițiilor* :

b) Înțelegeri, care regulează producțiunea, adică membrii Cartelului se obligă a nu întinde producția lor peste o margine maximală stipulată — *Carteluri de Producție*.

c) Înțelegeri, care supun pe membri Cartelului la unele restricțiuni în privința circumscripțiunei, în care să fie desfăcute mărfurile lor, împărțind întregul teritoriu de desfacere al acestei ramure de Industrie, după anumite norme în așa fel între deosebiții părtași, și sub-părtași, încât aceștia să poată desface numai înăuntrul circumscripției, care li s'a fixat, iar nu și în alte circumscripții — *Carteluri de circumscripțiuni*.

d) Înțelegeri, care în deosebire de cele mențio-

1) Bonikowsky, pag. 28.

nate la a) — c), care ținesc să influențeze numai direct asupra *stabilirei prețurilor*. — voiesc să aibă o directă înrîurire decisivă asupra *prețurilor*, obligând pe membri Cartelului să observe anumite granițe la prețurile lor — *Carteluri de prețuri*.

Pe când unele din combinații se mărginesc numai la câte una din condițiunile numite sub a) — c), cele mai multe au împreunat în Convențiile lor mai multe din aceste stipulații.

II. Înțelegerile, prin cari membrii cartelați se obligă să se abțină dela vânzarea independentă a produselor lor, și *încredințează vânzarea tuturor produselor lor unui oficiu comun de desfacere*. — Sindicatului, Biuroului de vânzare, sau Comtorului de desfacere. — Aceste Cartele le numim „*Cartele de gradul superior*”.

Pentru această grupă este tipic prin urmare, că membrii cartelați nu mai fac transacțiuni directe cu clienții lor, *Consumenții*, *Comercianții*, nu se mai adresează comenzile lor la Stabllimentele singulare, ci le adresează la Biroul de vânzare. Această formă de Cartel întrunește în sine toate cele 4 supt împărțiri ale Grupului I ¹⁾.

Ce privește *condițiunile*, pe care trebuiesc să le însușiască deosebitele Intreprinderi Industriale spre a putea să se carteleze între dânsese, Grunzel numește ca cele mai esențiale și neapărate următoarele :

1. Un ram de producție începe să fie potrivit pentru cartelare numai *dela o mărime anumită de aceasta producție* și crește cu concentrația ulterioară.

1) Bonikowski, pag. 28.

S'a indicat că riscul, care este împreunat cu investițiunea unui Capital mai mare într'o Intreprindere Industrială, silește să se pună o stavilă concurenței ruinătoare. Cu cât au absorbit singularele întreprinderi mai multe capitaluri, cu atâta va fi mai mare interesul, să se salveze aceste capitaluri în timpul unei crise, și prin urmare cu atât mai ușoară va fi și formarea Cartelului.

2. Este de o mare însemnătate și *asemănarea exploatațiilor* cu privire la întocmirile lor tehnice. Pe câtă vreme tocmai cele mai puternice Intreprinderi au *speranță sigură, că vor putea cuceri pe calea liberii concurențe, prin eliminarea elementelor mai slabe, o parte din ce în ce mai mare* din aprovizionarea publică, pe atâta timp nu va fi cu putință să se câștige consimțământul lor la o restricție a producției, de bunăvoie. Industria Țesătoriei (Textilelor), de pildă, presintă deosebit de mari dificultăți la formarea de Carteluri, deoarece în această Industrie există adesea, pe lângă Intreprinderile mari moderne, și meserii și industrii casnice, care continuază să vegezeze alături de ele. Atunci numai, când industria mică și producția casnică a scăzut până să devie „une quantité negligible”, numai atunci se eliminază, se depărtează aceste greutăți în parte. Dar și întreprinderile cele mari trebuie să fi ajuns la o anumită egalitate, *căci pacea nu se încheie, decât atunci când sfârșitul luptei au ajuns să fie cel puțin îndoelnic*. Trebuiește să se fi ajuns la un punct, pe care Wittgenstein (Schriften des Vereins für Social-Politik LXI, 179) îl descrie ca cel hotărîtor pentru formarea Cartelului de Șine Austriace „Nu mai eră de crezut că vreunul din noi va putea să continueze lupta până când ceilalți se vor lasa de a mai produce Șine. Aceasta s'ar fi putut

„așteptă numai dacă puterile ar fi fost împărțite în mod inegal. Dar casul era altfel, noi eram toți deopotrivă de tari, sau mai bine zis, deopotrivă de slabi” 1).

3. De însemnată înrîurire pentru formarea unui Cartel este și *Numărul Intreprinderilor*, care trebuie să se uniască spre a avea o influență hotărîtoare asupra pieței. Cu acest număr se înmulțesc nu numai capetele, care trebuie să fie adunate supt o căciulă, ci se sporește și *Varietatea producțiunilor*, din cauze locale, personale și de altfel. Dealtă parte însă nu este neapărată necesitate ca să asocieze toate Intreprinderile acelei ramure de Industrie.

4. Articolul trebuie să fie până la un punct oarecare *fungibil* spre a se putea forma un cartel. Pe câtă vreme joacă la o marfă un rol Marca firmei, care a produs-o, pe câtă vreme există la aceeași marfă deosebiri de fineță, care sunt supuse la aprecierea individuală a cumpărătorului, pe câtă vreme fiecare articol constituiește un individ în sine, și nu este un bun de consum general, pe alăta timp nu va fi cu putință să se stabilească norme generale pentru produsele tuturor fabricelor sau să fie încredințată desfacerea lor unui birou comun de vânzare. Din cauza aceasta s. e. nu s'a putut constitui Cartelul de mult timp proiectat al fabricanților Austriaci de Coase, fiindcă în comerțul de coase prețul unei coase se determină, aproape exclusiv, prin marca ce o poartă. Prețurile pentru coase de aceeași lungime, de aceeași formă și ajustare, variază între 54 și 114 Coroane. Suta de bucăți.

Cartelul vrea o marfă de consum general, la care în privința calității, a formei și a materialului, etc. nu mai există diferențe însemnate. Cartelul Austro-Un-

1) Grünzel, pag. 27.

gar de Sfoară a stabilit mostre de calitate și felurile, care trebuiesc să fie fabricate, și a obligat pe toți Cartelații să producă marfă numai după aceste mostre. Tot astfel a stabilit și Cartelul Austro-Ungar de Jută anumite *Tipuri* pentru *Sacii de Jută*, cari se vor fabrica ¹⁾.

La 28 Noem. 1905 a fost prezentat Parlamentului Imperial German un *Memoriu asupra Cartelurilor*, care cuprinde o statistică amănunțită a lor până la 30 Sept. al aceluiași an. „Acest Tablou arată 385 de Carteluri și de Însoțiri asemănate cu ele.

„Însoțirile sânt împărțite după ramurile de Industrie în următoarele 15 grupări: Industria Cărbunelui 19 însoțiri, a Ferului 62, a Metalelor 11, a Productelor Chimice 46, Industria Textilelor 31, a Mărfurilor de piele și Cauciuc 6, a Lemnului 5, a Hârtiei 6, a Sticlăriei 10, Cărmidăriei 132, Industria produselor de Pietre și Pământuri 27, Ceramice (Olăriei) 4, Industria Alimentelor și Delicateselor 17, a Electricității 2, și alte diferite 7.

„Aceste 385 de Syndicate cuprind aproape vreo 12.000 de Întreprinderi, Syndicatele existente actuale sânt afară de câteva (Sindicatul Tinichelei, al Kali-ului și convențiunea Bromului, înființate dela 1880 încoace. Până la a. 1845 mișcarea crește încet, dar crește mereu. Deatunci înainte numărul Cartelelor se sporește mai cu grabă și în anul 1904 numărul Cartelurilor, înființate numai în acest an din nou, întrece pe acela al Cartelurilor, care au existat până atunci ²⁾.

1) Grunzel, pag. 32.

2) Baumgarten u. Meszléni, pag. 84.

„Dela 1905 încoace s'a sporit Însoțirile Industriale, și în deosebi acelea, care au luat forma de Cartele în fiecare an și mai mult.

„Au rămas numai puține Industrii, în care să nu se fi înființat, și sânt numai acelea, în care nu pot să fie înjguate din cauza naturei însăși a acestor Industrii.

„Totuși foarte puține plângeri au fost formulate în potriva lor.

Ele n'au fost acuzate, în general, nici de exploatare necruțătoare ale clienților săi, nici de Sălbaticie luple împotriva „outsiderilor”, care a fi tins săii zdrobească cu desăvârșire, — și cu atât mai puțin s'au ridicat acușaii împotriva-le, *că răvnesc o dominație exclusivă și puterea politică, care rezultă din ea.*

Chiar în puținele casuri, când s'au adus vătămări la interesele altora, — privit mai deaproape, s'a învederat, că prejudiciile acestea n'au rezultat atât din organizația Cartelurilor, — cât din Tariful Vamal Protector în general.

Astfel sânt bunioară următoarele câteva casuri, pe care le citează Bonikowski: „S'a constatat”, zice el, *că mărfurile vândute în streinătate s'au întors înapoi* — și cu toată vama și cu toate cheltuelile, transporturilor, au putut să fie oferite apoi *cu prețuri mai ieșline, decât acelea, pe care le creau Cartelurile din Tară*, Liga convențiunilor comerciale comunică faptul, că pentru Tevi de fer făurit și pentru Radiatori de tuci deosebirea între prețurile din lăuntrul Germaniei, supt protecția Tarifului, și acele, cu care au fost vândute, în streinătate (prețuri de rișipă), a fost așa de mare, încât s'a înființat în regiunea cea mai apropiată a unui Stat vecin un comerț special al unor firme anumite, care primesc

„aceste mărfuri cu prețuri scăzute din Germania și le reintroduc apoi, ca mărfuri externe, în Germania, realizând cu Vama Germană încă un bun câștig. Căsușuri asemănate au fost semnalate și în Ligele Germane ale Industriei Tapetelor. Un comerciant Berliniez a declarat, pe față, că el cumpără unele Tapete Germane (Ringtapeten) cu toată vama, mai ieftin din Olanda, decum se vând de Fabricile din Germania constituite în Ring ¹⁾.

„Nu încap deci mirare, dacă tensiunea între prețurile interne și aceste streine poate oferi ocașie încurajatoare la unele manipulațiuni murdare.

„Fremdenblatt din 12 Aug. 1903 anunță, că un Negustor Galician a încheiat cu Sindicatul de vânzare din Silesia superioară a Fabricelor de Fer Vălțuit o însemnată convenție pentru fer vălțuit, spre a 'l exporta în Austria. Cum s'a constatat în urmă, acest Negustor n'a fost altceva, decât o persoană interpusă, care a opril ferul încărcat la Fabrici printr'o manipulație dibace, a sa proprie, în Myslowitz și l'a încărcat acolo înalte vagoane, reexpediindu'l înapoi „la Kallowitz și l'a reîn-lors astfel de isnoavă pe piața internă Germană ²⁾.

Ca ultima observație asupra insuficienței actuale a Legiuirilor lucrătoare în Germania cu privire noul fenomen economic vom mai remarca numai, că din neajunsul Străjelor Legale a fost cu puțină încă să se înfăptuească o combinație, umilitoare pentru Germania, detestabilul „Cartel al Cuieiilor de sârmă.

Ajunge să se stabilească nerușinarea lui prin datele următoare :

1) Bonikowski, pag. 84.

2) Bonikowski, pag. 84.

„Cea mai detestabilă purtare a fost aceea a Cartelului cuielor de sârmă din Germania. În jumătatea a doua a anului 1900 a vândut în Tară 22.300 Tone, câștigând ele 1.177.000 Mărci, iar în străinătate 19.500 Tone perzând la aceste 859.000 Mărci. Spre realizarea acestei politici de export consumatorii Germani au trebuit să plătească 25 Mărci pentru Chintalul dublu spre a împlini cele 859.000 Mărci, pe când cosumatorii externi au căpătat aceleași cuie cu 14 Mărci.

Din expunerile, care preced, urmează cu certitudine aproape, că imediat după terminarea marelui Răsboiu se vor lua cu asiduitate, mai sporită încă, studiile, anchetele și discuțiunile cu competență, spre a da o definitivă *Soluție la problema Cartelurilor* în Germania, și la radicala stărpire a abusurilor, care s'au strecurat până astăzi supt acest nume.

Nu credem de prisos a mai reproduce câteva cuvinte ale lui Morgenroth asupra Cartelurilor din Germania.

„Dacă vor supraviețui Cartelurile, scăderea și „înlăturarea Tarifelor protectoare, va trebui să se „opereze negreșit aproape pretutindenea o schimbare „radicală a organizațiilor și a scopurilor urmărite de ele.

„Dar atunci se vor și înfățișa, fără 'ndoială, unele „forme cu mult mai folositoare ale vieții economice, „decât formațiunile cele mai multe din ziua de astăzi.

„Numai atunci se va putea ajunge la o de „plină realizare a *imensul folos economic*, pe care 'l „poate aduce *Concentrarea* strânsă în Asocieri de Car- „telare, și să 'și dea roadele sale întregi pentru binele „tuturilor.

„Am ajunge atunci să avem Carteluri, care n'ar „mai avea interes să țină la *prefuri interne* urcate

„peste nivelul prețurilor externe, și care din această
„causă n'ar mai avea atunci trebuință să asuprească
„Industriile, care transformă produsele mai departe
„și să le creeze bariere *artificiale* la nisuițele lor de
„expansiune, în favorul Industriilor *grele*”, — dar mai
„inferioare.

„Negreșit însă că asemenea Carteluri, n'ar mai
„putea sluji ca cele de astăzi intereselor particulare
„ale deosebitelor „Grupuri”¹⁾.

1) Morgenroth, pag. 25.

VII.

AUSTRIA. — „Austria” zic Baumgarten și Meszlény este, singurul Stat în Europa, care posedă *norme juridice, exprese*, cu privire la nulitatea convențiilor de cartelare ¹⁾.

Ele sânt cuprinse în așa numita *Lege contra Coalițiunilor din 7 Aprilie 1870* (Monitorul Oficial (R. G. B. No. 43).

„Această Lege declară mai întâiu nule și fără „nici un efect legal toate *Coalițiunile privitoare la „plata muncii* (§2), și declară pasibilă de punițiune orice „întrebuințare de mijloace de intimidare sau de silă „spre acest scop (§ 3).

„Iar § 4 la urmă al Legii glăsuște astfel : „*Dispozițiunile cuprinse în § 2 și 3 se vor aplica și la „Înțelegerile între Industriașii, care ar avea de scop „să urce prețul unei mărfi spre paguba publicului* ²⁾.

„In baza Raportului la această Lege, presintat „de Menzel, s'a înrădăcinat în Jurisprudența Austriacă „o *interpretare extensivă a acestor dispoziții ale Legei*, „considerându-se că sânt supuse dânsei nu numai *convențiunile privitoare la prețuri*, ci și orice fel de con-

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 274.

2) Grünzel, pag. 274.

„venții de cartelare, fiindcă toate acestea ar tinde la urcarea prețurilor mărfurilor, fără considerație, dacă înrîuiesc direct sau indirect, sau poate nici chiar într'un mod văzut asupra fixării prețurilor. Prin urmare toate aceste ar fi nule în Drept civil.

„Nu numai că nu poate să se nască din ele nici o Acțiune, ci ele trebuiesc să fie considerate, chiar și în cazul, când s'ar presintă într'un mod incidental, ca niște *convențiuni nule*. Amenzile convenționale, care s'ar fixa prin ele, nu pot să fie reclamate pe calea Justiției, și cautiunile constituite *pot fi cerute înapoi*.

„Sub numerarea de „Industriași” Legea ar înțelege pe *oricare Intreprinzător* — iar sub cuvântul „*spre paguba publicului*” ar trebui să se subsumeze convenția și atunci, când nu privește fabricate ter- minate, ci numai *Produse prime* sau *Semifabricate*.

„Practica aceasta a rămas statornică până în ziua de astăzi. Intr'o Decisiune (6 Oct. 1905) Suprema Curte își exprimă vederea sa, și o accentuează, în deosebi de apăsător, contra celor două Instanțe inferioare : că *orice Înțelegeri de cartelare*, care au drept scop o scumpire a *mărfurilor spre paguba publicului*, sânt nule de drept.

„Este vorba de o acțiune, introdusă la Tribunalul Comercial de către „*Wiener Electriche Glühkörper fabrik—Watt—*, în contra biroului de desfăcere al Societăților Vereinigte Glüh-Körperfabriken in „Berlin”, al Berliener Elektrizitäts Gesellschaften „Siemens et Halske și Allgemeine Elektrizitäts Gesellschaft, tinzând la declararea nelegalității convențiilor *Sindicatului Internațional de lămpi incandescente* 1).

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 274.

„După ce ambele instanțe premergătoare au respins acțiunea întreagă, *Curtea Supremă a admis Reversul, în Reversie*, și a anulat Sentințele amândoror. Instanțe inferioare, mai admitând totdeodată să se facă proba : că intențiunea Sindicatului, cum afirmă *Acțiunea, a fost să se urce prețurile*, și asupra acestui punct s'a admis să aibă loc o nouă discuție.

„Motivarea desvoltează : că în acest caz trebuie să fie ținute în seamă dispozițiile *Legii pentru Coalițiuni*, și zice apoi : *Tribunalele nu trebuie să dea ajutorul legal unor convențiuni, oprite de Lege*, și *că ele trebuie prin urmare să statueze în favoarea nu-mai în conformitate cu Legea Austriacă*, dacă asemenea Convențiuni încheiate de un Austriac, chiar în Streinătate, pot fi considerate valabile și în Austria.

„Ce privește aplicarea dispozițiilor § 4 din *Legea, Coalițiunilor* Curtea Supremă accentuează, că și dacă n'ar fi fost intențiunea exclusivă a contractanților, ci s'a urmărit numai între alte scopuri, și *acela de a urca prețurile*, trebuie să se fi aplicată totuși norma de prohibiție a Dreptului Austriac.

Deși în „casul când un asemenea Cartel compensează prețul urcat prin *calitate superioară*, și nu s'ar putea zice că prețurile au fost urcate spre paguba publicului, precum cere Legea, totuși trebuie să fie considerat, chiar și în aceste cazuri, că deși calitatea mărfii este mai bună, urcarea prețului ei pentru lumea cu *mijloace mai modeste*, adică pentru cea mai largă pătură a populației, care s'ar mulțumi mai adesea cu o *calitate mai inferioară*, dar care nu poate plăti decât cu greutate, sau de loc, un preț mai mare, urcarea este împreună cu *păgubitoare urmări*. S'a cerut prin urmare după indicația Curții Supreme, să se facă deplină dovadă, dacă intențiunea fabri,

„canților cartelați a fost să *urce prețurile*, dacă a-
„ceasta s'a *realizat în fapt*, dacă în urma Cartelului
„calitatea lămpilor incandescente a devenit mai bună,
„dacă această ameliorare a fost așa de însemnată,
„*încât ea va compensa pe deplin urcarea prețului* așa
„*încât publicul să nu fie păgubit nici într'un chip* 1).

Această stare a Legislațiunii Austriace pri-
vitoare la Carteluri firește că a trebuit să fie simțită,
din ce în ce mai mult, *nemulțumitoare pentru* timpul de
astăzi și stânjinitoare pentru adevăratele Carteluri utile,
cerute de nevoile vremii.

„Epoca în care s'a făcut Legea contra coali-
„*țiunilor*” zice Grunzel „și Conferințele premergătoare
„la redactarea ei, precum și debaterile din Parlament,
„în fine chiar tratamentul Cartelului în § 4, într'un mod
„numai secundar și lăturalnic, învederează; că s'a a-
„vut în vedere în prima linie Strike-urile și Lok-
„out-urile, iar nici decum Cartelurile.

„S'a luat simpla dispoziție *străveche*, privitoare
„la *Cămătăria locală cu mărjuri din Legea Penală*, și
„s'a trecut în *Domeniul Dreptului Civil*. Aceasta re-
„sultă din însuși termenii, cari au fost întrebuințați 2).

Trebuiește prin urmare reținut: că și în Aus-
tria ca și în *alte State Europene*, *întreaga mișcare a*
„*Cartelurilor se găsește încă într'o directă contradicție*
„*cu Sistemul Dreptului în vigoare*”, cum se exprimă
„Baumgarten și Meszlény.

„Acest sistem a rămas în fond, tot numai Sis-
„temul *individualist*. Nici cele mai radicale din Co-
„*dicările moderne n'au părăsit această bază*.

1) Baumgarten u. Meszlény. pag. 275.

2) Grunzel, pag. 145.

„Ea este rămasă tot ca mai înainte, *Individualismul, dela care porcedea Dreptul Roman.*

„Insemnatele tendințe spre centralizare ale timpului nostru, cu Instituțiile cele gigantice, cu Intreprinderile sale în stil mare, cu năsuințele sale de „Sindicare, cu Federațiunile sale, se găsesc prin urmare, în contradicere față cu Sistemul de *Drept existent*, „care este făurit pentru *alte relațiuni mai mici*, având „în vedere numai *persoana individuală* — și care „prin urmare nu știe ce se înceapă cu formațiunile cele nouă ¹⁾”.

„Este” zice Grunzel „o adevărată nenorocire „că Juriștii, cred că datoria lor principală este : să „siluiască fenomenele moderne ale vieții economice în „așa chip, încât să intre în patul lui *Procrustes* al „Dreptului Roman” ²⁾.

„In urma multiplelor stăruințe de tot felul și din toate părțile, Guvernul Austriac a presintat la 1 Iunie 1897 și apoi la 12 Oct. 1897 — și iarăși la 29 Mai 1898 și la 3 Octom. 1898 unele Proiecte de Legi, în special privind Cartelurile.

„Un impuls nou a primit Regularea pe cale „Legislativă a chestiunei Cartelurilor la 1900 prin „instituirea de cătră *Consiliul Industrial* a unei Comisii speciale pentru Carteluri.

„Referenții numiți de această Comisie Carol „Urban și Iulius Reich au presintat Raportul lor „în ședința din 19 Ian. 1901, ale cărui concludsiuni „au fost primite și de Comisiunea întreagă.

„Ele se resumează în punctele următoare :

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 243.

2) Grunzel, pag. 143.

„1. *Există necesitatea de a se reguła Cartelele*
„prin o Lege.

„2. Regularea trebuie să se *întinză asupra*
„*tuturor Cartelurilor*, și prin urmare nu trebui să fie
„mărginită numai la unele ramuri de Industrie.

„3. Regularea să se facă pe *cale Administra-*
„*tivă* prin măsuri de Politică-Economică.

„4. Cea mai importantă condiție prealabilă este
„*Inregistrarea Cartelurilor*. Registrul trebuie să fie
„investit cu o *publicitate anumită* și să cuprindă *no-*
„*tele esențiale* ale fiecărui Cartel în parte, nu însă
„și celelalte decisiuni ale lor.

„5. În tot timpul cât funcționează Cartelurile,
ele sânt *supuse supravegherii Statului* ¹⁾.

„6. În schimb Statul le dă *recunoașterea va-*
„*lidității lor legale*.

„7. Ca autoritate supraveghetoare funcțiunea
„*Minist. de Comerț*.

„8. Pe lângă acesta se va înființa un *Senat special*
„(Senatul Cartelurilor).

„În detaliele lor, se înțelege, că propunerile
„fiecăruiă din cei doi Raportori se deosebesc în
„multe. Fără de a intra în acestea cu deamăruntul,
„menționăm numai Planul măsurilor, pe care le-ar
„propune *Reich* pentru cazul, când Cartelurile ar
„exploata poziția lor economică într'un mod *vătămă-*
„*tor pentru public*. El propune pentru asemenea casuri,
„ca Ministrul de Comerț să ia următoarele măsuri,
„pe cale de Decret, și eventual în înțelegere cu ceilalți
„miniștri, în resortul cărora ar mai cădea aceste mă-
„suri.

a) *Urcarea sau scăderea Taxelor Vamale*, care

1) Baumgarten u. Meszléay, pag. 319.

privesc mărfurile Cartelului, atât timp, până când se va fi înlăturat — păgubirea publicului pricinuită de acel Cartel.

b) *Perceperea de Taxe de Vamă la Export*, sau chiar *Prohibițiunea Exportului* la articolele, care fac obiectul Cartelului.

c) *Reducerea Tarifului de Transporturi* pentru mărfurile concurente la import, și *urcarea Tarifului de Transport al mărfurilor exportate*, ale Cartelului.

d) *Inlesniri pentru Înființare de Intreprinderi concurente*, care ar dori să se ocupe cu producțiunea aceluiaș articol, ca acela al cartelului, și anume :

1. *Scutiri de impozite.*

2. *Scutiri de Vamă pentru Mașinile necesare la înființarea Intreprinderilor.*

3. *Acordare de Transporturi mai ieftine la procurarea materii prime și la distribuirea mărfurilor fabricate.*

4. *Cedarea (vânzarea) cu prețuri ieftine a produselor prime, care s'ar găsi la dispoziția Statului.*

5. *Subvențiuni cu dobândă, — sau fără chiar. —*

e) *Incurajarea Asociațiunilor de consumatori*, care sânt în stare să ofere un scut de apărare al publicului împotriva Cartelurilor abusătoare, în deosebi înființarea și ajutorarea Societăților cooperative de consum.

f) *Cea mai largă practicare a acordărilor de Refacții cu privire la mărfurile, pe care Cartelurile le produc*¹⁾.

Ținând seamă de toate aceste propuneri a fost publicat în a. 1901 un *Proiect de Lege nou*, — care

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 319.

de altminterlea se recordează, și el, la § 4 al Legei din 7 Aprilie 1870.

„După textul § 1 al acestui nou Project : Car-
„telurile sânt Insofiri sau Ligi, între mai mulți In-
„treprinzători independenți, având scopul de a influența
„într'un mod hotărîtor, prin o procedare comună, și
„îndeosebi printr'o uniformă reducere sau încetare a
„concurenței libere, asupra producțiunei asupra pre-
„șului, asupra condițiunilor de procurare a materiilor
„necesare, și asupra preșurilor de desfacerea produse-
„lor. Cartelele de acest fel se vor bucura de protecția
„Legii, dacă vor fi fost înregistrate în Ministerul de
„Comerț.

„Proiectul prescrie prin urmare numai o In-
„registrare facultativă, și se mărginește a îndemna la
„aceasta prin promisiunea Protecției Legii.

„In casuri excepționale însă, Minist. de Comerț
„este în drept, după propunerea Consiliului Cartelu-
„rilor, să oblige anumite Carteluri la înregistrare sub
„dictare de pedeapsă (§ 7).

„Această obligație de Înregistrare cuprinde Sta-
„tutele, Modificările lor, precum și Disolvarea Car-
„telului (§ 4). Anunțările se vor face la Registrul
„Cartelurilor și se vor publica, în întregimea lor, prin
„ziarele anume determinate pentru acest scop (§ 5).

„Minist. Comerțului poate afară de aceasta, la
„cas de trebuință, după propunerea Consiliului Car-
„telurilor, să oblige unele Carteluri, privitoare la a-
„numite articole, ca să anunțe în termen de 24 oare
„și toate decisiunile, pe care le ar lua cu privire la
„preșuri, la cantitățile de produs și la condițiile de
„desfacere și oferte.

„Cele cuprinse în aceste arături însă vor servi

„numai spre informațiunea Cons. Cartelurilor — și nu
„se vor publică (§ 7 a).

„Cartelurile vor fi supuse la *Supravegherea Sta-*
„*tului*, care se va întinde, cu privire la conducerea
„afacerilor și asupra *acelor Intreprinderi particulare,*
„*ale căror produse, deși neocrotite prin patente, sânt*
„*însă, în fapt, afară de liberul comerț.* Supravegherea
„se va exercită de Minist. de Comerț și de Organele
„sale, precum și de Consiliul Cartelurilor.

„In cazul când s'ar exploată de vreun Cartel,
„sau de vreun Intreprinzător poziția strâmtorată a
„*celorlalți interesați la aceiași producție,* la procura-
„rea materialelor prime, sau la desfacerea unei mărfi,
„într'un mod, evident nedrept, sau *cămătăresc,* și s'ar
„aduce prin aceasta *alluia vreo vătămare* în pro-
„ducția sa, la procurarea materiilor sale și la desfa-
„cerea unei mărfi — atunci Ministerul de Comerț, după
„propunerea Consiliului Cartelurilor, poate să im-
„pună *acelui Cartel, sau celui întreprinzător, să în-*
„*celeze în termen de opt zile cu această procedare, sub*
„*pedeapsa unei amenzi de 20.000 Coroane* (§ 18).

„In cazul însă, când *Cartelurile* ar exploată
„poziția lor economică în așa fel, încât s'ar *vătăma*
„*prin aceasta ceilalți în producția lor,* la procurarea
„materiilor și la desfacerea mărfurilor lor, într'un mod
„așa de însemnat, încât ar *influența esențial poziția*
„*lor economică și puterea lor de producțiune,* atunci
„Ministrul de Comerț va putea să decreteze, *pe cale*
„*de Ordonanțe,* eventual în înțelegere cu Ministeriele
„celelalte interesate în cauză, *măsuri de un caracter*
„*general,* care, în liniamentele generale, sânt acele
„proapse de Referentul Reich, despre care am vorbit
„(§ 15).

„In fine § 19 al Proiectului declară, că orice

„convențiuni, prin care s'ar *renunța* la drepturile rezultând din Legea Cartelurilor, sau s'ar mărgini aceste drepturi, vor fi *nule de drept*, precum și convențiile, care ar intenționa să descarce asupra altor persoane pagubele materiale, care ar rezultă din pe-
„depsele prevăzute în Proiectul de față ¹⁾).

„Trebuiește să subliniăm însă faptul, că *acest nou Proiect de Lege nu este emanat dela însuși Ministeriul Comerțului — ci el a fost alcătuit de Ministerul Finanțelor.*

„Chiar Expunerea de motive mărturisește —
„cu sinceritate, — că punctul de plecare al Legii a fost
„*apărarea principiilor, care guvernează Politica Im-*
„*positelor*, și ca urmare de aci, a *Veniturilor*, pe care
„le produc actualminte *Impositele Indirecte* ²⁾).

Dar rezultă totuși din Proiectul întreg, că *a*
pătruns în potriua Cartelurilor Ideea Publicității și că și
a făcut calea asigurată pentru viitor.

„Mijlocul cel mai bun „zice Grunzel”, dorit deo-
„potrivă, atât de partisanii, cât și de vrășmașii Car-
„telurilor, *rămâne Publicitatea*. Prin Inregistrare și
„printr'un Control al mișcări Cartelurilor s'ar face
„primul pas însemnat pe calea *Regulării Legale a lor*,
„care *nu va fi pierdut* nici atunci, când în cursul des-
„voltării de mai apoi, s'ar simți trebuința unei In-
„tervențiuni și mai înainte ³⁾,

„Din seria celorlalte Măsuri Politico-Economice
„de luat contra Cartelurilor“ zice Grunzel „se recomen-
„dează cu preferință *Scăderea, și eventual desființarea*
„*Tarifului Vamal protector*. — Indată ce va ajunge o

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 319.

2) Grunzel, pag. 186.

3) Grunzel, pag. 195.

„marfă prin Cartelarea diferitelor Intreprinderi să fie
„scumpită peste măsură, Guvernul va avea dreptul să
„scadă Taxa Vamală pentru acest articol de marfă,
„vremelnicește, spre a determina, prin înlesnirea con-
„curenței streine, să se ajungă la o moderare a pre-
„țului intern ¹⁾).

Aici s'a oprit până astăzi mersul Justiției și
desvoltarea Legislației în Austria cu privire la noul
fenomen economic al Cartelurilor.

Reșboiul a curmat discuțiunile. — Ele așteptă
să fie reluate, și mai desvoltate, după restabilirea
păcii Universale.

Înainte de a termina expunerilor din acest
Capitol mai credem necesar, să spunem două vorbe
și asupra unui fel de Concentrare, Specific Austriac
a Producțiilor Industriale.

Această Organizație nu este nici un Cartel în
sensul propriu, nu este nici un Comptoir, ca cel dela
Longwy, ci consistă simplu din „înființarea unui Loc
„central, care este însărcinat, nu atât cu partea co-
„mercială întru desfacerea mărfurilor produse — cât
„mai ales cu partea financiară (Incasările, Repartiția
„Câștigurilor etc.). — Spre acest scop se afiliază mai
„ales o Casă de Bancă. —

„Băncile înlesnesc apoi regularea, în mod mai
„uniform și mai controlat a întregilor gestiuni prin
„acea, că înființează pentru afacerile de acest fel,
„sau o Secțiune Generală pentru orice fel de mărfuri,
„sau o Secțiune Specială pentru vânzarea unui Ar-
„ticol anumit de marfă. —

„Union Bank din Boemia este în Austria Com-

1) Grunzel, pag. 167.

„toarul de vânzare pentru zaharul de Plumb (Sacharum Saturni), Laender-Bank pentru Cartelul Vaselor „de menaj emailate, precum și pentru Cartelurile de „Scrobeală din grâu, zahar de scrobeli, pentru Hartia „polihromă, iar Wiener Bankverein pentru Cartelurile „Mucavalelor din lemn și Anglo-Austrian Bank pentru „Cartelul de Hârtie de pachetat, etc.

„Banca stă față cu Intreprinderile cartelate „într'un *raport de Comisionar*. — Cheltuelile cu desfacerea, precum și *costul* lui „*delcredere*“ nu se repartizează, cum se obicinuește în alte cazuri, asupra Cartelaților, ci se *acopere printr'un provision*, fixat în procente, asupra prețului Facturilor pentru fiecare „desfacere, care s'a efectuat ¹⁾.

1) Grunzel, pag. 79.

VIII.

CONCLUSIUNI. — După ce am expus, cât am putut mai pe scurt, și la înțelesul tuturilor, Legiuirile cu privire la Concentrările de producție și stările de fapt în Statele fruntașe astăzi în ale Industrielor și ale Comerțului — ne vom permite acum, să propunem și o seamă de Legiuri și de măsuri Administrative, pe care le credem necesare în deosebi la noi, pentru asigurarea unei evoluțiuni normale și rodnice a tuturilor Însoțirilor de acest fel.

1°. Cea dintâiu măsură Legislativă, și care trebuiește să fie luată la noi, cât mai grabnic, este : *„Să fie declarat prohibit orice fel de Monopol particular, și să fie aspru pedepsită înjgebarea lui”.*

Numim „Monopolul particular” sau „Monopol de fapt” orice alcătuire meșteșugită, prin care unul, sau mai mulți împreună, pun deplină stăpânire pentru un timp mai îndelungat, asupra unei mărfi oarecare, produs al Țărei sau importată, așa încât să stea în a lor putere să urce, sau să scadă prețul ei după plac, într'o localitate oarecare, sau o regiune, sau chiar în toată Țara.

Asemenea organizații se fac totdeauna într'as-

cuns. Origina lor nu este trasă din vreo Lege, și foloasele, pe care le realizează ele, nu le sânt hărăzite prin voința obștească pentru vreun *merit* oarecare, nici pentru vreun fel de *serviciu public*, pe care le ar îndeplini în *folosul celorlalți* concetățeni ai lor.

Ele constituiesc, dimpotrivă, niște *conspirații oculte*, alcătuite spre exploatarea publicului în folosul *exclusiv* al Monopolisatorilor.

Spre a determina mai bine caracterul lor vătămător, și spre a întemeia pe deplin convingerea oricui, că trebuie să fie reprimare cu asprime, le vom pune în alăturare, și vom face compatație între ele și între toate celelalte feluri de Monopol, care ființează astăzi în Statul modern.

Orice Monopol, în Tesă Generală, aduce prin chiar firea sa o atingere la libera funcționare a marelui Legi Economice a Cererei și a Ofertei.

Această Lege fundamentală, și tot așa de eternă ca Legea Gravității în Fizică, *cere ca ea să nu fie stânjenită câtuși de puțin în mișcarea sa de Bascula regulatoare între Producție și Consum, având chemare să armonizeze și să aducă la o naturală potrivire toate interesele, care sunt în joc.*

Oricând prin urmare, s'ar crede necesar, să se aducă cea mai mică stânjenire la această naturală mișcare, ea trebuie să fie *bine justificată*, să fie matur chibzuită, și să fie pe deplin *compensată* prin foloasele, pe care le ar aduce în schimb pentru întreaga Gospodărie Națională.

Invederat că sânt astfel *justificate* Monopolul Poștei și al Telegrafelor, administrate de Stat, și că sânt asemenea justificate Monopolul Drumurilor de fer, precum și ale Navigației lor principale Naționale și Internaționale.

Mărginirea, care se aduce prin aceste Monopoliuri la mișcarea în concurență deplin liberă, este compensată cu prisos prin avantajele, care le oferă aceste mari Organizații, când funcționează în forma de Monopoliuri ale Statului, în condiții egale pentru toți și cunoscute și statornicite, pentru toți deopotrivă.

Apoi, adăogați, că beneficiile, rezultând din aceste Monopoliuri constituiesc *Venituri publice* — iar nu beneficiile unor *particulari*.

Tot deasemenea constituiesc venituri publice, ale Țării întregi, și acele Câștiguri, pe care le realizează Statul prin *Exploatarea negustorește*, a unor Monopoliuri, în *Regie*. Unele din aceste Monopoliuri produc pentru *Buget* adesea însemnate Venituri, care altmintrelea, lipsind ele, ar trebui să fie împlinite dela contribuabili prin alte dări, poate mult mai supărătoare pentru dânșii.

Mai sunt admise în Statul modern, și se socotesc deasemenea *justificate*, unele Monopoliuri și Privilegii, care se hărăzesc de Stat și prin Lege, unor Particulari pentru o *Invenție* a lor, o *Descoperire* valoroasă, sau o *Creațiune Artistică* însemnată. Li se hărăzesc și li se garantează acestor meritoși particulari întregele beneficii, ce ar putea rezultă pentru ei din operele lor — pentru un timp însă numai determinat.

După expirarea acestui termen, Invențiile, Descoperirile și Operele de Artă intră în *Domeniu public* și devin proprietatea tutulor.

Chiar și în timpul cât există un asemenea Monopol, nimic nu împiedecă pe alții să facă *alte Invenții* și Descoperiri, să creeze alte Opere mai *superioare*, mai *folositoare*, sau mai *ieftine* spre folosul obștesc.

Dar ce fel de rațiune etică, sau economică, s'ar putea invoca spre a justifica un „Monopol particular”?

Acesta se constituie, dela obârșia lui chiar, și se bazează *toată vremea cât există, numai și numai pe lăcomia de câștig a celor, cari 'l înșghebează și cari vor să stoarcă, prin el, cele mai mari foloase pentru sine, cât de cămălărești când pot, în paguba publicului în general.*

Un asemenea Monopol de fapt, odată stabilit, nici nu se mai gândește măcar la vreo îmbunătățire a produsului, pe care 'l trafică — ba dimpotrivă, din marea lăcomie de câștig, el deteriorează chiar mărfurile, cum s'a văzut în unele casuri la noi.

„Acest soi de concurență „zice Collier” în esența sa, la urma urmelor, nu este nimica alta, decât „o conspirație. Este a te folosi de proprietatea ta „nu spre a beneficia, tu direct, de dânsa, ci spre a „aduce vătămare altuia. Acest fapt trebuiește să fie „declarat *criminal* — așa încât brațul cel aspru al Statului să poată să 'l ajungă, și să pedepsească pe un „asemenea făcător de rele” ¹⁾.

„Dacă am putea elimina „zice Collier” cu de „săvârșire elementul Monopolului dela Trusturi” și „din orice Cartel noi adăogăm noi) — atunci ele ar ajunge „una din cele mai mari binefaceri pentru Industrie „din întreaga Istorie a lumii. Dacă însă, în practică, „ele devin Monopoluri, deși n'ar trebui neapărat să „fie așa, — atunci ele sânt cel mai mare blesteni, care „a căzut pe omenire, de când aceasta a fost osândilă să „și câștige pânea în sudoarea frunței sale.

„Dacă nu este cu putință să avem Trusturi „fără a fi Monopoluri, atunci *Trusturile trebuie* dis-

1) Collier, pag. 124.

„Itruse, căci altminterlea Industria va fi nimicită și libertatea va fi desființată.”

„Natura omenească nu este în stare să exerce, citeze puterea sa cu cumpătate, atunci când această putere a ajuns să fie nemărginită. Este sigur de ori, care asemenea putere se va face abus și că ea va fi întrebuințată tiranicește.

„Iar puterea, care stăpânește o Industrie, este cea mai vașnică din toate puterile, care există pe lume.

„Ea a ajuns să fie stăpână pe chiar existența omului, stăpână pe viața lui.

„Cine este stăpân pe condițiunile de muncă, ale unui om, este stăpân pe toate puterile omului și pe toate facultățile lui.

„Dacă ești stăpân pe toate acestea — atunci ești stăpân și pe toate libertățile acelui om.

„El nu va mai putea să 'și păstreze, pentru multă vreme, nici libertatea sa de cugetare, nici libertatea conștiinței sale chiar.

„Dacă „Trusturile” de astăzi sânt în realitate Monopoluri, dacă de fapt ele funcționează ca Monopoluri — atunci noi am pierdut libertățile noastre — atunci în loc de 4 milioane de sclavi, noi sântem acum 87 milioane de sclavi”.

„Ajunge-vom oare o Nație de Sclavi albi?”¹⁾

Cum am arătat în Anglia și în Statele-Unite existența lui Common-Law și aplicarea lui de Magistrați conștienți de misiunea lor au fost, în multe cazuri un scut de apărare contra lăcomiilor îndrăznețe ale monopolisatorilor. —

Și există întemeiată nădejde, că după ce se vor

1) Collier, pag. 98.

liniști vremurile, vor veni o întreagă serie de Legiuri pozitive care, să stărpească din rădăcină orice fel de Monopolium, descoperite și ascunse încă.

Ce ne privește pe noi îndeosebi — *noi n'avem până astăzi nici o Lege care să împiedice nici unui fel înjghebarea de Monopol de fapt* — și de aceea, le vedem resărind ca ciupercile după ploii. Ele se ascund de obicei sub numele de „Carteluri”, — cu care n'au însă nimic a face, nefiind în cele mai multe cazuri altceva, decât însoțiri de *Traficanți* nerușinați cu mărfurile produse de alții.

Se impune dară urgența și inexorabila necesitate pentru noi să ayem o Lege, cât mai aspră contra Monopolurilor particulare.

Accasta va declara „Delict” special orice alcătuire particulară având caracterul unui Monopol, fie local într'un centru populat, fie pentru o regiune sau pentru întreaga Țară, cum l'am definit mai sus.

Pedepsele delictului vor fi Amendă dela 2000 — până la 20.000 lei, Inchisoare dela 1 Lună până la 6 luni, retragerea imediată a tutului avantajele acordate de Legile de Incurajare, Perderea timpură a Drepturilor Politice și Expulsare pentru streini.

Urmărirea va putea să fie pornită atât de Parchet, cât și ca „Actio popularis” de orice persoană, care a fost vătămată prin procedimentele Monopolului, cum se practică în unele din Statele Americane.

Se va considera ca Monopol și stăpânirea pusă de fapt pe 80% din întregul debit al unei mărfi, fiind considerat după Concluziile Congresului din Manheim

că în asemenea condițiuni orice altă concurență, ade-vărată și leală devine imposibilă ¹⁾.

2°. Deosebit cu desăvârșire de Monopolu-l particular este „*Acaparamentul*”, — Delictul pre-văzut și pedepsit de Art. 419 și Art. 420 al Codu-lui Penal Frances, lucrător și astăzi.

Acaparamentul este o combinație a unor *Specu-lanți* — foarte rareori producători, și încă și mai rare-ori Industriași, — cari se însofesc numai vremelnicește, pentru o durată cât mai scurt posibilă, spre a exploata o anume conjunctură momentană, dintr'o anume piață, provocată adeseori chiar de dâșii. — Prin aceasta vremelnicie chiar, dacă n'ar mai fi și prin altceva, se deosebește de Monopol, care vrea să aibă un timp cât mai îndelungat pentru operațiile sale de exploatație.

Acaparatorii cumpără toată marfa, care se oferă pe piață, și după ce au ajuns să fie singurii oferitori acolo, o revând cu prețuri cămătărești.

S'au văzut casuri, în care au distrus chiar o parte din marfa în posesia lor, spre a spori prețul celei rămase. S'au văzut grâne aruncate în mare, în momentul când sosiau, spre a susține prețurile celorlalte.

„Foarte adesea „zice Rousiers” se confundă „chestia Acaparamentului cu chestia Sindicatelor In-dustriale”.

„Aceste chestiuni sânt cu totul deosebite”.

„Acaparamentul este un fenomen, care prin e-„sența lui chiar este curat comercial — și de scurtă„durată. El constă din faptul de a cumpără tot dis-

1) Grunzel, pag. 158.

„ponibilul unei anumite mărfi dintr'o piață anume, spre „a împiedică oferta și a supra-excita într'un mod artificial cererea, așa în cât să se urce prețurile și să „se facă apoi vânzările cu aceste prețuri urcate. ¹⁾).

Consorteriele de acest fel se aruncă prădalnice mai ales asupra *Alimentelor* și a obiectelor de cât mai *obșlească trebuință*.

Încă în Anticitatea clasică ele au fost cunoscute și reprimate cu asprimea, și tot atât de aprig au fost prigonite în tot cursul Evului mediu ²⁾.

Cunoaștem din Roma antică Legea edilitară a lui Iuliu Cesar „Lex Iulia de Annona” (L. 2 D de lege Iulia 18.42); care pedepsește cu asprime pe Accaparatori, și care a slujit în urmă ca bază pentru o mulțime de alte Edicte. Cunoaștem Rescriptul Împăratului Zeno din anul 483 Dig. Cod. IV 59 „De monopolis et Conventu negotiatorum illicito vel artificio erga laborem necnam balneatorum prohibitis et pactionibus illicitis,“ — care oprește categoric și pedepsește aceste înșghebări întru cât privește vestmintele, pescăriile sau alte mărfuri, care slujesc la alimentare, sau spre îndestularea altor trebuințe — Rescriptul le amenință cu *Confiscarea averii și cu Exilare* ³⁾.

În Veacul de mijloc accaparamentul Grânelor și Alimentelor a fost cu hotărîre urmărit în toate Țările, care au adoptat Dreptul Roman, sub numirea de „*Dardanariatus*” — după numele unui *Levantin*, Cămătar de grâne, care se pripășise după vremuri la Roma și care apoi a fost isgonit de acolo.

Accaparatorii au fost necurmat prigoniți.

Încă la 1763 Dieta din Metz aduce, întemeiată

1) P. de Rousiers, pag. 6.

2) Collier, pag. 298.

3) Baumgarten și Meszlény, pag. 244.

pe Dreptul Roman, o Decisie zdrobitoare contra unui negustor, care s'a dovedit, că accaparase provisiile, ce existau de un anumit product chimic, care servea la vindecarea unei epizotii.

Ea face următoarea observație: „Curtea consideră că această manoperă este din partea celor, cari o practică efectul celui *mai sordid (murdar) interes: să voiască cineva să tragă folos dintr'un flagel copleșitor, la care este datoria tuturilor să contribuiască spre apărarea contra lui, este o josnicie, care degradează omenirea, trebuind în acelaș timp să stârneasă întreaga indignare a Curții* ¹⁾.

În expunerile privitoare la Legiuirile din Franța am arătat cum s'a ajuns la formularea Codului Penal Frances din 1811, prin care a fost declarat Acaparamentul Delict Special, caracterizat și pedepsit prin Articolele 419 și 420 Cod. Pen.

La redactarea *Codului nostru Penal*, promulgat la 1 Mai 1865 însă au fost omise ambele aceste Articole ale Codului Penal Francez.

Cuvintele pentruce, nu le am găsit arătate niciăirea.

Avem astăzi în Codul nostru Penal Art. 351, care este Art. 412 Francez, și avem Art. 335, care este Art. 413 Francez

Apoi nu mai avem *nimic din Articolele Franceze dela 414 și până la 422 inclusiv.*

Continuăm cu Art. 336 al nostru, care este Art. 423 Frances.

La nici una din revisuirele și modificările, făcute Codului nostru în urmă, în a. 1874, 1882, 1893, 1894 și 1895 nu s'a împlinit această lacună, nici nu

1) Baumgarten, pag. 245.

s'a înlocuit cu vreo dispoziție de altfel în această privință.

Ne găsim prin urmare astăzi, în România, fără nici o *Lege de represiune a Delictului de Acaparament*.

Nu încapе dară mirare, că la noi s'au ivit, și că prosperează toate *felurile de Acaparamente, cum nu se văd nici într'o altă Țară cu pretenție, cât de modestă, de a fi civilizată.*

În mod firesc cele mai multe din aceste bande s'au năpustit asupra *Alimentelor și Articolelor de consum general* — înfățișându-se mascate cu porecla de „Carteluri”.

Săracul Cartel ! Această formă justificată a însoțirilor de Industriași *productivi*, menită să reguleze mersul producției lor normale, trebuiește să'și vadă numele batjocorit prin niște *Coalitii* de Precupeți de ciapă și de usturoiu, de fasole verde sau uscată, de Castraveți și de Pătlăgele în saramură sau în altfel conservate, de niște cărdașii de speculanți insolenți de lemne și de cărbuni ! Chiar și Căruțașii nevoiași și Lăutarii se zice, că s'au „cartelat” la noi !

Această stare de lucruri numai poate fi tolerată, ea este tot atât de rușinoasă, cât este și de vătămătoare pentru întreaga noastră Gospodărie Națională.

Acesle *Pseudo-Carteluri* sânt cauza „scumpirei traiului” în orașele noastre, de care ne plângem.

Pentru Acaparările obiectelor de *îndestulare* propunem să fie adoptată la noi *ultima redacție a Proiectului pentru modificarea Art. 419 și 420, așa cum a fost prezentată de Ministrul Justiției Cruppi la 12 Iulie 1911 și care glăsuște astfel :*

„Va fi pedepsită cu închisoare de cel puțin o „lună și cel mult un an orice persoană, asociație sau

„societate, care, chiar fără de a întrebuința mijloace frauduloase, dar în scopul unei speculațiuni ilicite, adică nejustificate de trebuințele sale de aprovizionare, de acoperire a operațiilor sale profesionale, sau din legitime prevederi industriale, sau comerciale, va fi operat o urcare sau o scădere a prețurilor Alimentelor sau a mărfurilor peste sau sub prețul, ce ar fi fost determinat de concurența naturală și liberă a comerțului. Pedepsa va fi închisoare dela 2 luni la 2 ani și amendă dela 1000 Franci până la 20.000 Fr., dacă urcarea sau scăderea a fost practică asupra grânelor, cerealelor, asupra făinurilor, substanțelor făinoase, asupra pâinei, vinului sau oricărui alte băuturi sau articole de alimentare.

Mai folosind apoi în deosebi ale noastre proprii experiențe, pe care le au făcut în acești din urmă doi ani de „resboiu în pace” — resboiu dat de Acaparatori contra întregii populații din Țara, și în deosebi din orașele noastre, — mai propunem să fie adăugat la textul Frances și următoarele articole de mărfuri care — la noi — sânt astăzi, tot atât de indispensabile pentru obșteasca îndestulare.

1. Carnea, Laptele și Brânza, untura și Grăsimile ordinare
2. Peștele comun.
3. Zarzavaturile ordinare și Legumele.
4. Mălaiul.
5. Lemnele de foc și Cărbuni de peatră.
6. Petroleul lampant.
7. Nutrețele pentru vitele de muncă (fân, paie, coceni, Sfeclele și Parângul).
8. Materialul pentru Construcțiunile simple : Var, Nisip, Cărmidă și Cheresteaua ordinară și Cuile.

3°. Am propus două Legi *repressive*, care ne lipsesc, și de care avem imediată trebuință : una *generală* contra oricărui Monopol de fapt, și alta deosebită contra *vremelniceștilor Acaparări* a unor mărfuri și mai ales a celor, care slujesc la obștească îndestulare și sânt de primă necesitate.

Pe lângă acestea mai credem necesar, să fie completate și *alte* două *Legiuiiri*, pe care le avem, dar care s'au dovedit nesuficiente : *Legea Poliției noastre Comunale din 31 Iulie 1894* — și *Articolul 27* — (erativ acolo) — din *Legea pentru Moratoriu și alte măsuri de rășboiu*.

Intru serioasa sprijinire a principiilor, enunțiate prin aceste Legi, și spre asigurarea efectelor, pe care le așteptăm dela ele, vom propune apoi unele *Măsuri Administrative*, care le vor da *puterea intensivă*, și *grabnicia* trebuitoare.

Până la finele a. 1914 — n'a existat în România nici o *Legiuire*, modernă, care să se ocupe cu regularea prețurilor din Oboare, Hale și Piețele Urbane — afară de *Art. 4* din „*Legea pentru Organizarea Poliției Comunale din 31 Iulie 1894*, și care glășuește astfel :

„*Art. 99. Măsurile de Poliție Comunală se aplică de Primar conform Legilor și Regulamentelor*”.

Ele au de obiect :

„*Art. 4. Asigurarea îndestulării obștei cu articolele de prima necesitate : pâine și carne*”.

Atât — și nimic mai mult.

Incolo deplin „*Laissez faire, laissez passer*”.

In Decem. 1914 vine „*Legea pentru Moratoriu și alte măsuri de rășboiu*.”

In această Lege să găsește strecurat *Art. 27*,

cam tiptil, pe la sfârșit, pare că i ar fi rușine că există.

El este formulat astfel :

„Art. 27. Ministerul de Industrie și Comerț va putea stabili *prețuri maxime* de vânzare pentru comerțul în mare și în detaliu la produsele alimentare brute și naturale sau fabricate, precum și la orice articole de Industrie, sau de comerț, pe care Consiliul de Miniștri le va declară de *prima necesitate*.

„Pentru obiectele mărunte de consumație alimentară zilnică, precum și pentru pâine și carne, în comunele urbane reședințe de județ, primarii respectivi pot, prin ordonanță comunală, imediat executorie, să fixeze sub maximum, prețul maxim de vânzare în locație.

„Ministerul de Industrie și Comerț, în termen de cinci zile libere dela primirea ordonanței la Minister, va avea dreptul de a menține, anula sau modifica ordonanța.

„Stabilirea acestor prețuri se va face potrivit regulamentului, ce se va întocmi de Ministerul de Industrie și Comerț, luându-se avizul pentru comunele urbane al primarilor respectivi, și al președinților Camerilor de Comerț respective; pentru comunele rurale al prefectului de județ respectiv, iar pentru prețurile cari ar privi întreaga Țară, al directorului Serviciului sanitar, al președinților Camerilor de Comerț și oricari alți specialiști în materie, de cari ministerul ar găsi că au nevoie, sau în cazuri urgente adoptându-se prețurile fixate pentru articolele rechiziționate serviciului armatei. Prețurile fixate vor fi aduse la cunoștința publicului prin publicațiuni făcute, în locurile fixate de Ministerul de Industrie și prin „Monitorul Oficial”.

Art. 28. „Dacă vreun comerciant sau posesor
„al mărfurilor enunțate mai sus, ar *refuză vânzarea lor*
„*pe prețul maxim fixat*, ori ar vinde pe prețuri supe-
„rioare celor fixate, ori ar ascunde asemenea mărfuri
„peste necesarul trebuințelor sale particulare, Minis-
„terul de Industrie va fi în drept a face el însuși prin
„anume delegați ai săi, ori prin autoritatea comunală,
„*vânzarea mărfurilor pe socoteala proprietarului și pe*
„*prețul maxim fixat*.

„In caz de recidivă a contravenientului, Mi-
„nisterul de Industrie și Comerț este împuternicit a
„închide magazinele contravenienților și a vinde marfa
„cu prețul maxim fixat.

„Invitațiunea de a vinde pe prețurile maxime
„stabilite se va face în scris, prin autoritatea poli-
„țienească sau comunală din localitate.

„Acei cari vor contraveni în orice mod, dispo-
„zițiilor articolelor din prezentă lege, în afară de pe-
„depele arătate, vor fi încă pedepsiți cu o *amendă*
„*dela 25 până la 5.000 lei*.

„Art. 29. Constatarea contravențiunilor se va
„face prin proces-verbal, dresat de delegații Ministe-
„rului de Industrie și Comerț, de primarii și ajutoarele
„lor, de parchet sau de comisarii polițienești.

„Aceste procese-verbale servesc de temei pentru
„*darea deciziilor de către Ministerul de Industrie și Co-*
„*merț*, care fixează penalitățile conform legii, și cari
„deciziuni sunt executorii după comunicarea lor prin
„autoritatea administrativă.

„In contra decisiunilor Ministerului de Comerț
„se poate face apel, în termen de 5 zile dela comuni-
„carea lor, *la tribunal*, care va trebui să judece fără
„opозиție și recurs, cu *precădere și de urgență în ter-*
„*men de 5 zile*. —

Ambele aceste Legi, atât prin nesuficiența redacțiilor, cât și prin modul *șovăelnic* cum au fost aplicate, în loc de rezultate multumitoare — au contribuit numai la *știrbirea prestigiului autorităților, care le-au aplicat.*

Căci de un lucru trebuiește să ne pătrundem.

Oricare stabilire de prețuri maximale, de oricare Autoritate ar fi, *trebuiește să fie întemeiată pe constatări și studii serioase ale slujbașilor, cari le fixează.*

Altmintrelea lumea simte cusurul lor — și se ajunge la rezultate jignitoare chiar pentru vasa Autorităților, dela care au emanat — se ajunge ca negustorul abusător să răspundă „cu ifos” consumatorului, cum s'a întâmplat: Eu vă vând numai cu prețul cerut de mine, dacă nu vă convine, poștiți la Primărie, sau la Minister, și cumpărați de acolo. Nimenea nu mă poate sili să vând în pagubă. —

Iar dacă nici la Primăria („respectivă”), nici la Minister nu se poate obține marfa cerută cu prețul tarifat, — atunci consumatorul, desamăgit, se întoarce înapoi la „Jupănul” mai puternic, și plătește prețul cerut de el. Uneori aceasta „Capitis diminutio” a Autorităților dă naștere chiar la bănueli și mai grave.

Această stare trebuiește să înceteze și vom propune un mijloc radical, întrebuintat chiar în Antichitate *paralel cu Edictele severe* Edilitare și spre a le învești pe acestea cu singura eficacitate.

„In antichitate” ne luminează Coliez „la Atena, „la Roma, la Constantinopole, Guvernele au luat asupra lor rolul de *îngrijitori pentru îndestulare.* „Aprovisionare, care este lăsată astăzi la inițiativa „comercianților, eră un *serviciu public organizat cu „minușiositate.*

„La Atena era Arcopagul, care avea responsabilitatea. Sub ordinele lui *funcționari speciali* echipau corăbii spre a cumpăra grâne în Egipt. Aceste grâne, după sosirea lor la Atena, erau păstrate în *Grânarele publice* spre a face față la casurile de lipsă și *exportație* lor era oprită sub amenințarea pedepselor celor mai strașnice.

„La Roma Prefectul Annonei trebuia să îndeplinească în privința aprovizionărilor cu grâne o întreită chemare : să efectueze ridicare și transportul grânelor trebuitoare, să asigure conversația lor, să îndeplinească distribuția lor, — și mai trebuia să țină Piața din Roma aprovisionată și cu carne, cu untdelemn și cu vin ¹⁾”.

Fiind stabilită prin urmare corelațiunea între Edictele pentru prețuri și sarcinile Edililor de a și îngriji în același timp pentru aprovizionarea Pieței cu Articolele indispensabile pentru populație, nu credem trebuit să mai insistăm mai mult asupra acestui punct — și propunem următorul mijloc simplu și foarte radical cum credem noi.

Fiecare Comună urbană cu o populație, trecând peste 10.000 de locuitori, să înscrie în Bugetul său un Fond special destinat anume spre combaterea prețurilor nejustificate ale Articolelor de îndestulare.

Spre același scop să existe și un articol special în Bugetul Statului pentru întreaga Țară.

Primăriele vor putea astfel aproviziona imediat piața la cas de trebuință cu Alimente de orice fel, aduse din alte orașe, sau cumpărate direct dela producători, spre a le oferi cu prețurile fixate con-

1) Collier, pag. 428.

sumatorilor (—nu însă spre a fi revindute la speculatori sau chiar peste graniță, cum zice că s'a făcut !).

Găsim că există o deplină analogie între Alocarea acestor *fonduri în bugete* cu Alocarea Fondurilor pentru *combaterea Epizotiei* și *pentru stărpirea Lecustelor* — tot un fel de locuste sânt și aceste jivine lacome.

Ce privește Art. 27 din Legea Poliției Comunale și Art. 27, și 28 29 din Legea Moratoriului — propunem să fie întregite astfel ca cea dintâiu să cuprindă toate articolele de îndestulare și cel puțin *acele care le-am propus la Articolul în Codul penal* privitor la Acaparement — iar Art. 27 și urm. a Legei, croită pentru rechisițiile în timp de războiu, să fie acomodată și pentru sechestrări în timp de pace, în casuri de *invederate abuzuri*.

Pedepsele însă (și iertarea lor !) să nu fie dictate și orânduite de Organele Politice-Administrative, ci de Justiție.

Avem convicție întemeiată că numai existența acestor Legi, bine formulate, și Existența unor Articole cu asemenea destinație scrise în Bugete, cum le-am propus, — vor fi deajuns, ca să facă să dispară imediat multe din abuzurile, de care ne jelim astăzi.

4°. Mai propunem încă, tot spre combaterea lăcomiei Negustorilor de orice treaptă, groșiști și detailiști, precum și a Industriașilor „Naționali”, cari au găsit chipul a mulge câte un Articol din Buget sau din *Tarif* — *să poată fi suspendat vremelnicește, Tariful Vamal ori când trebuința va cere.*

„Principalul scop al unui Tarif Protector” a zis Iohn Sherman, cunoscutul fost Ministru de Fi-

nanțe al Statelor Unite „este să asigure cea mai de-
„plină liberă concurență oricăror indivizi sau societăți,
„în producția din Țară. Dacă însă asemenea indivizi
„sau societăți se însoțesc în combinații spre a urca
„prețul produsului domestic și spre a împiedeca resul-
„tatul liber al concurenței, pe față și cinstite, atunci eu
„aș reduce, fără un moment de esitare, Taxele Vamale
„pentru mărfurile streine, care sânt în concurență.

„Cu scopul de a distruge acea combinație a in-
„divizilor sau a Societăților, Taxa Vamală trebuieșle
„să fie redusă—și trebuiește ca concurența Externă să fie
„invitată să se presinte imediat” 1).

Raționamentul este foarte simplu, și-l poate
înțelege oricine îndată.

Când Statul acordă unei Industrii protecția
sa, apărând-o prin Tarif contra concurenței *streine* —
atunci această Industrie ia, în schimb, angajamentul
solemn, să compenseze acele sacrificii, pe care toți
ceilalți concetățeni le fac pentru dânsa, *printr'un de-
votament egal pentru binele general*, dându-și toată
silința, ca să ridice *acea Industrie* la un nivel egal cu cea
streină, spre a-i putea ține în urmă piept cu succes.

Tariful Protector nu este un „permis” *dăruil
de favor*, nu este „o patentă de a jăful” pe concetă-
țenii săi.

Imperioasa datorie a Statului este să contro-
leze de aproape ce *resultate* au dat Tariful, — și dacă
s'a făcut abus de el, să-l *suspende*, să 'l *scadă* sau
să 'l și *desființeze* chiar, întru apărarea justă a inte-
reselor totalității supușilor săi.

„Scoborârea la cas de trebuință” zice Collier
„a barierei, care desparte pe producătorii naționali

1) Collier. pag. 243.

„de concurenții lor străini, pare măsura cea mai dreaptă, și aceea, care în majoritatea casurilor, va fi cea mai eficace. Este, în adevăr, foarte drept că *Statul, care favorizează o clasă de cetățeni, să le retragă avantajele, care li se acordează în măsura, care va fi trebuitoare, spre a-i împiedică de a exploata cealaltă parte din res-tul colectivității, — și de altă parte am văzut, în imensa parte a casurilor, că efectul acestei dispoziții poate fi atot-puternic*” 1).

Bazat pe același principiu de echitate *Guvernul Dominiului Canada a promulgat la 29 Iunie 1897 o Lege Vamală, care cuprinde în Capitolul său 18 următoarele dispoziții :*

„1. În cazul când Guvernatorul are motiv să creadă că există în privința unui Articol de Comerț, un Trust, o Combinație, un Acord sau o Înțelegere de orice fel între Fabricanții, sau între vânzătorii acestei mărfi, spre a urcă prețul acestui Articol într’un mod necuvenit, sau spre a spori câștigul Fabricanților sau al vânzătorilor într’un mod exagerat, spre paguba consumatorilor, atunci Guvernatorul este autorizat să însărcineze pe unul din *Judecătorii Curții Supreme din Canada, sau dela Exchequer Court din Canada, sau al unei Curți de Apel al vreunei Provincii ale Canadei, ca să cerceteze cazul într’un mod sumar, și să i facă un Raport, dacă există un asemenea Trust, sau o astfel de Coaliție, Acord sau de Înțelegere.*

„2. Magistratul este în drept că citeze martori și să-i interogeze *sub prestare de jurământ — precum și să ceară, să i se prezinte Registrele și orice Acte, și să se folosească de toate acele împuterniciri,*

1) Collier, pag. 503.

„pe care i le va da Guvernatorul, pentru scopul unor „asemenea Cercetări.

„3. Dacă Magistratul va raporta că există un „Trust, etc., de acest fel, și dacă Guvernatorul se „convinge, că această *asuprire a consumatorilor este „ajutată prin Tariful de import, atunci Guvernato- „rul să înscrie acel Articol de marfă pe Lista liberei „intrări, sau să reducă taxele atât de mult, încât po- „porul să beneficieze de concurența raționabilă în acest „articol* ¹⁾.

Această Lege a fost aplicată pentru prima oară la 11 Fevr. 1902 — și a avut *imediat* un succes hotărîtor. În urmă plîngerei serioase a Sindicatului „Canadian Press Association”, făcându-se cuvenitele cercetări contra Trustului de Hârtie, care urcase fără motiv prețurile peste orice măsură, Guvernatorul, găsind acuzația întemeiată — a redus Vama pentru Hârtia de tipar dela 25% la 15% și aceasta a rămas așa și pe urmă ²⁾.

Cât privește aplicarea acestei măsuri cu deosebire importante, la noi, am propune să fie adoptată următoarea procedare.

O lege specială să autorizeze pe Ministrul de Comerț și Industrie, ca împreună cu Ministrul Finanțelor, îndată ce vor constată, că se fac abuzuri grave de Protecția Tarifului — să presinte casul, sprijinându-se pe cercetări îndestulătoare prin Organele lor superioare, Consiliului de Miniștri, care va decide imediata suspendare a Tarifului pentru un timp determinat, sau reducerea lui în parte, așa încât produsele similare din afară să poată fi îndată introduse spre ușurarea publicului,

1) Grunzel, pag. 168/9.

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 341.

Când sânt Camerile — deschise, se va cere ratificarea acestei Decisiuni în termen de 5 zile, iar când Camerile vor fi închise, se va solicita ratificarea în cea mai apropiată sesiune.

Mai avem de adăugat numai o simplă observație. Caracterul de Internaționalitate a Convențiilor Comerciale nu suferă nici o atingere prin măsurile propuse, fiindcă de ele vor beneficia, deopotrivă, toate Statele, și acele, cu care avem convențiuni, ca și acele cu care n'avem.

5°. Ca un al *cincelea* mijloc eficace spre combaterea Coalițiunilor hrăpărețe, care abuzează la noi de numele de Cartel, propunem: „*Înființarea unui Registru Public special al Cartelurilor*”.

Acest *Cadastru* oarecum va cuprinde toate Cartelurile adevărate, în sensul cum l'am stabilit.

Registru Cartelurilor va fi *investit cu puterea Autenticității* și va fi îngrădit cu toate garanțiile, spre a oferi siguranța deplină despre varacitatea Actelor și a Declarațiunii cuprinse acolo.

Afirmăm, cu convicție, că tot atât de mult cât *trebuiește să fie prigonite, și să fie stărpite fără cruțare, „Pseudo-Cartelurile”* — tot atât de energic, și cu binevoitoare hotărîre, *trebuiește să fie încurajate, și ocrotite în funcțiunea lor, adevăratele Carteluri*, — acest nou și folositor fenomen în evoluția economică de astăzi și pentru imediatul viitor.

Fiindcă adevăratele Carteluri sânt *Organizații leale, întemeiate pe munca adevărată, și pe producția utilă acelor, cari le formează* — ele n'au nimic de ascuns.

Atât baza înființării lor, cât și condițiunile, în

care funcționează, pot fi cunoscute de oricine, și este bine chiar să fie cunoscute, căci prin aceasta să înlăturează orice confusiuni, orice bănueli și se desvelesc orice născociri, rău voitoare contra lor.

„Numai făcătorii de rele zice Collier“ „iubesc întinericul, și în lumea fără-de-legilor ignoranța victimei este puterea, pe care să reazimă jefuitorul 1).

În *Registrul Public*, pe care 'l propunem, se vor înregistra, în întregimea lor, *toate Convențiunile*, încheiate între Industriașii producători, cari se cartelează împreună, *toate îndatoririle*, pe care le iau unul față cu altul, precum și toate *obligaiunile*, pe care se leagă, cu toții, să le observe *față de Clienți* lor.

Orice *modificări*, *supravenite* în urmă, din orice cauză, se vor înregistra de asemenea — și *îndeosebi* se vor înregistra, *dimpreună* cu *motivarea* lor, orice *Decisiuni* luate de *Carteluri*, prin care se urcă sau se scad *prețurile* la produsele lor, sau la *materiele* lor *prime*.

Vor mai fi înregistrate acolo și *Bilanșurile anuale*, *desvoltate*, iar nu *resumate* numai, ale *tuturilor Întreprinderilor Industriale*, din care se compune *Cartelul*, precum se va găsi acolo și *Bilanșurile tuturilor acestora* pentru anul *premergător*, înainte de *intrarea* lor în *Cartel*.

Prin aceste indicații *singure* se va deșteptă atenția opiniei publice, și se va provoca îndată reprobarea generală, când s'ar întâmplă să nu fie justificate urcările de prețuri, — cum au fost de pildă motivată *scumpirea zaharului* la noi de cebrul *Trust* al nostru, bazată pe *faptul* că s'a scumpit zaharul în *alte Țări*, din cauză că, *acolo*, recoltele de *sfeclă* au fost slabe — pe când la noi era supra *abundență*.

1) Collier, pag. 149.

Acest argument a egalat, în frumusețe, pe acela al Băcalilor dintr'un Orășel din Moldova, cari, îndată ce au văzut că Trustul scumpește zahărul, au scumpit și ei Cafeaoa și Ciaiul pe motivul — *că s'a scumpit zahărul.*

Registrul Carterurilor va fi ținut sub directa priveghere a Ministrului de Industrie și Comerț, și copiile liberate de pe Inregistrările făcute acolo, vor avea *putere probatorie de acte notariale, față cu oricine.*

Va fi prin urmare strict obligator ca orice Act, presintat spre Inregistrare, să poarte *semnătura, originală* a celuiia, care solicită Inregistrarea lui, — și orice *Decisiune* să fie investită cu semnăturile originale *ale tututor acelora, cari au participat la ele, și cari au cerut înregistrarea lor.*

Orice arătări neadevărate, orice omisiuni voite, precum și orice declarațiuni privitoare la contabilitate, făcute în nepotrivire deplină cu Registrele, ființele în perfectă regulă ale prezentatorului, se vor pedepsi ca falșuri în Scripte Comerciale conform Art. 125 Cod. Pen., iar arătările necomplete sau nepresintate la timp, cu Amenzi dela 1000 lei la 5000 lei.

Ingrădit cu aceste garanții, *Registrul* va aduce multe foloase și în multe privinți.

Să semnalăm numai câteva.

Registrul Cartelurilor, având deplina putere probatorie în Justiție, vor fi excluse toate arguțiile „talentaților” asupra Convenției Cartelului — și Cartelatul viclean nu se va putea substrage dela îndeplinirea angajamentelor, pe care le-a luat față cu colegii săi, de bună credință.

Vor deveni astfel de prisos *garanțiile bănești,*¹⁾

1) Art. 125 Cod. Penal (Modif. 28 Mai 1893). — Se va pedepsi cu închisoarea dela 1—5 ani, cu interdicțiunea pe timp mărginit și cu

obicinuite astăzi spre garantarea acelor angajamente, cauțiuni, care în cele mai multe căsuri s'au dovedit ilusorii.

Se va pune un zăvor în acelaș timp și la manoperile, prin cari unii din cartelați, asupresc astăzi pe clienții lor, *pe căi lăaturalnice de Cartel*. — Cunoscute fiind condițiile generale ale Cartelului, nu va mai fi cu putință șurubăria de a aplica *condiții ascunse*.

Registrul Cartelurilor va mai avea și *nease-mănat de marele* folos pentru întreaga Gospodărie Națională : de a *oferi puțința, pentru oricine, să se informeze, întemeiat pe date certe și garantate de ajuns, asupra câștigurilor, care pot să fie realizate, în mod leal și statornic într'o Industrie oarecare* — și îndeosebi încă, prin o bine chibzuită însoțire, cinstită, și între alți *Industriași de acelaș fel*, cari s'ar mai organiza între ei.

Aceasta va deșteptă fără îndoială și *alte Energii și Capacități, latente astăzi*, de care dispune Țara noastră, spre a se pune în activitate, pe baze solide, cu folos pentru ele, și pentru noi toți.

Nu credem necesar să mai reliefăm îndeosebi și variatele foloase, care vor rezultă prin *crearea de Industrii derivate, atârnătoare de materiile prime, pe care le ar pune la dispoziția lor, Stratul de Industrii corect cartelate, cu sinceritate și cu prețuri statornicite și deajuns justificate*.

O mare, foarte mare, seamă de Industrii nu se pot infăripa astăzi la noi *numai din pricina manoperilor oculte*, pe cari le practică unele anumite Con-

amendă dela 50 lei în sus *orice alte persoane, care vor fi falsificat vr'un act autentic și public, sau înscrisuri de comerț... fie prin plăsmuirea de convențiuni, dispozițiuni, obligațiuni sau liberațiuni... fie prin alterarea de clause, declarațiuni sau fapte ce aceste acte aveau de obiect de a conține și constată*.

sorterii, poreclite „Carteluri”, cu *materiile prime pentru dânsle*. — Oscilațiunile de prețuri arbitrare sânt pentru ele un *permanent cutremur al Solului*, în care ar trebui să-și așeze fundațiile.

Dacă n’ar fi decât aceste câteva binefăcătoare efecte, pe care ni le ar aduce *Registrul Cartelurilor*, și încă de ajuns ar fi ele, spre a ne determina să ’l înființăm, și cât mai fără întârziere.

6°. Concomitent, și slujind în mare parte spre atingerea aceluiași scop, pe deoparte preparator, iar pe de alta întregitor al Registrului Cartelurilor, mai propunem : *Iniințarea unui Registru General al tutulor Insofirilor Industriale și Comerciale de orice fel din toată Țara*.

Acest Registru, de asemenea Public, și ținut de asemenea sub *Controlul direct al Ministerului de Comerț și Industrie*, va oglindi întreaga noastră mișcare pe acest teren, oferind puțința oricui de a cunoaște, oricând, întreaga pulsație, care există la noi în acest ram de viață.

Când cerem Iniințarea unui asemenea *Registru Public*, sântem întemeiași pe principiul enunciat clar și categoric de Art. 138 a Codului nostru de Comerț.

În directă opoziție cu principiul proclamat de Codul de Comerț Italian din 1882 — pe care l’am adoptat noi la 1887 în cea mai mare parte a lui. —

Legiuitorul nostru declară : *că la noi nu se pot iniința Societăți Comerciale prin simpla voință a particularilor*.

Legiuitorul nostru declară : *că orice Societate de acest fel poate să fie iniințată numai cu Aulorisația Tribunalului de Comerț*.

Puterea publică este prin urmare aceea care le dă ființă — iar nu voința particularilor cari se înșălesc, ei între ei, spre a exercita cutare Comerț sau Industrie, în cutare condițiuni.

Art. 138 al Codului nostru de Comerț glăsuște astfel : „*Societatea nu se poate înființa, decât cu autorizațiunea Tribunalului Comercial.*

„*Tribunalul, după ce va obține avisul Camerei de Comerț în privința utilității întreprinderii, moralității fundatorilor admite sau nu, — cererea de autorizațiune, ori arată modificările ce trebuiesc făcute în Statute.*“

Cu totul altul este *principiul* proclamat de Codul Com. Italian în Articolul său 91, —, pe care, învederat cu intenție, l'a omis *Legiuitorul* nostru, substituind altul, tocmai opus.

Articolul de *principiu* al Codului de Comerț Italian este formulat astfel :

„*Actul constitutiv și Statutele Societăților în Comandită pe acțiuni și ale Societăților anonime, trebuiesc să fie depuse sub răspunderea Notarului, care a instrumentat Actul și a Administratorilor, în termen de 15 zile dela data lui, la Greșă Tribunalului civil, în a cărei jurisdicție s'a stabilit Sediul Societății*” 1).

Și E. Vidari comentează această inovațiune introdusă prin Codicele promulgat la 31 Oct. 1882 în felul următor :

„Este cunoscut în general că după Codicele de mai nainte — Art. 156 — Societățile în Comandită, pe acțiuni și Societățile Anonime, nu puteau să existe, dacă nu erau autorizate prin Decret Re-

1) Art. 91. Cod. Com. Ital.

„gal și, dacă n'a fost aprobat în acelaș mod Actul „lor constitutiv. . . . 1).

Nu încapă dară nici umbră de îndoială, că la noi *Statul este în drept*: să supravegheze, și să controleze cu deamănuntul, oricând modul, cum funcționează *Societățile autorizate de el*.—

„Statul zice Stevens (Ed. 1913) când a dat „*autorisația sa „Charterul*”, nu l'a dat unei ființe ne-„palpabile, netangibile, unei *ficțiuni*, mai mult ne-„buloase a minții noastre, ci el a *dat acea autorisație „unor persoane reale, care compun acea Societate* spre „a se folosi de acea autorisație, și să tragă beneficii „din ea pentru dâșșii, spre a *întări brațul lor*, și spre „a *spori puterea capitalului lor*.

„Dacă să *retrage această autorisație, atunci ea „se retrage acestor indivizi, însoțiți împreună, și fic-„țiunea legală dispăre*, Beneficiul este al lor, dar tot „pe dâșșii îi ajunge și pedeapsa, ambele acestea tre-„buie să fie urmările și să fie atârănătoare de pur-„tarea lor” 2).

Registrul public, pe care 'l propunem va în-„vederă felul cum se conduc fiecare din Societăți create de Stat, care trăiesc sub scutul său, și având scopul de a fi *folositoare Gospodării Naționale*.

Se vor găsi mai întâiu în acel Registru general, pe care îl propunem toate Inregistrările, *răslește astăzi* pe la cele 33 Tribunale din Țară, și care se fac acum adesea după norme cu totul *diferite*, schimbătoare uneori chiar la acelaș Tribunal.

Se vor găsi concentrate toate *Convențiunile, prin care s'au format acele Insoșiri, Statutele lor în*

1) Ercole Vidari, pag. 70.

2) W. Stevens, pag. 64.

extenso, toate privilegiile, de care se bucură, toate favorurile și încurajările, care le au fost acordate de Stat, Județ sau Comună.

Se vor mai găsi acolo *Bilanțurile* lor, alcătuite după unele norme uniforme pentru toți, și îndeajuns *de amănunțite*, la înțelesul tuturilor, amăsurat cu interesele generale — și îndeosebi se vor arăta toate amortisările, care astăzi de multe ori sunt *bănuite că ascund câștiguri* pentru acționarii actuali, sau viitor în paguba Fiscului.

Se vor înregistra *Prescriptele verbale* ale tuturilor *Adunărilor Generale*, ordinare și extraordinare, arătând, *sub directa răspundere acelor cari, le au presidat*: numele, adresele și *volurile* acelor, cari au participat la acele *Adunări* și au votat acele *decisiuni*.

Vor mai fi încă înregistrate acolo, spre a putea lua cunoștință de ele oricine, care se interesează, întregile *Consilii de Administrații*, cum sunt compuse, precum și *Director Insărcinați* cari conduc Societatea, specificând atribuțiile lor, *Tantiemele*, *Apuntamentele*, *Gratificațiile*, și oricare *alte emolumente*, care le sânt acordate, și care le-a fost îndeosebi *servite* în cei din urmă *trei ani*.

Prin însuși faptul *singur* că acest *Registru* va pune în evidență, într'un mod cert, *câștigurile*, pe care le realizează aceste *Societăți*, se vor îndemna și alții să *înființeze* *alte asemenea Intreprinderi*.

„Faceți“ zice Collier, „să știe lumea că sânt *„câștiguri peste măsură de mari* (într'o întreprindere) „și concurență se va ivi și se va afirma cu toată „probabilitatea. *Prețurile vor fi scăzute și producția „se va spori în raport cu cererea mărită”* ¹⁾.

1) Collier, pag. 149.

„Capitalul va fi tot așa de sigur atras
„la Intreprinderile, care s'au învederat a fi profitabile,
„cum este sigur, că acul Compasului va fi atras de
„Nord” ¹⁾.

„Chiar o fabrică, care n'a fost încă zidită“ zice
„Clark „este totuși, de îndată, o putere pe piață, fiindcă,
„dacă este sigur, că ea va fi zidită în condițiile certe,
„efectul acestei certitudini este, că va ține prețurile jos” ²⁾.

Trebuiește însă să facem o rezervă aici. Anunțarea fabricii, care s'a hotărât a fi înființată din nou, trebuiește să fie făcută de oameni serioși și cinștiți, — iar nu în scop de a extorca unele avantaje speciale dela Fabricile existente — cum s'a întâmplat în multe Casuri în America de Sud — și cum s'a întâmplat în două casuri și la noi, destul de cunoscute.

Cerem prin urmare ca Actul Constitutiv al oricărei Societăți Industriale nouă, să fie prezentat la Registrul General cu cel puțin 15 zile înainte de prezentarea lui la Tribunalul de Comerț, spre Inregistrare, pentru ca oricine să-și poată da seamă de serioșitatea creațiunei celei nouă.

Registrul propus va mai fi și un neasemănat de mare folos prin informațiunile, verificate, pe care le va cuprinde, ajutând Ministerul la îndeplinirea misiunei sale.

„Este ușor de înțeles“ zice Grunzel „că Statul,
„dacă vrea să reglementeze anumite fenomene economice, trebuiește mai întâiu de toate să le cunoască
„el însuși deajuns“, ³⁾.

Pe temeiul datelor adunate în Registrul Ge-

1) Collier, pag. 327.

2) Clark, pag. 212.

3) Grunzel, pag. 160.

neral al Societăților, date controlate în permanență de Ministerul Comerțului prin Organele sale, se vor putea pregăti *Studii serioase pentru Legiuiiri bune* în această materie, și se va concentra lumină suficientă îndeosebi pentru *Convențiile Comerciale viitoare*, precum și pentru o *raționabilă alcătuire a Tarifului General Vamal*.

Nu de mai puțin folos vor fi aceste date, verificate de Serviciul Specializat, și pentru bine înțelesele interese ale *Fiscului*, cum de exemplu spre o dreaptă așezare a Impositolui, bazat pe *așa numitul „Betterment”* — al Câștigurilor neașteptate pentru un ram de Industrie, rezultat printr'o întâmplare oarecare, un concurs de împrejurări, etc., precum și pentru Impositele foarte juste, care s'au propus acum în Statele beligerante asupra acelor *câștiguri enorme, pe cari le au realizat o seamă de Societăți și Industrii din Resboi chiar, pe când altele au trebuit să înceteze de a exista tot din cauza războielor*.

Printr'o adunare a materialului, conștiincios făcută și cu priceperea, care este neapărat trebuitoare la orice *Legiuire serioasă*, se vor înlătura acele mari inconveniente, de care suferă astăzi toate Industriile și Comerțul nostru din *pricina unor Legifăiri, pospăite în grabă, de pe o zi pe alta, de poruncială, redactate de niște funcționari fără pregătirea necesară, schimbători după sesoanele politice, Legiuiiri inspirate adesea de chiar aceia, cari au trebuință de ele pentru interesele lor particulare*.

Așa cum se alcătuiesc astăzi multe din Legiuirile noastre, fără puțința materială măcar de a fi discutate în public, și fără a lăsa răgaz de ajuns acelor, pe cari îi privesc direct, și cărora le aduc simțitoare vătămări, să-și dea seamă de ele, în cel mai bun cas din

neștiință, am ajuns la unele Legiuiri, care se bat în capete, unele cu altele, și care din cauza confuziunii, sau a strigătoarelor nedreptăți, ce le cuprind, — rămân cu fatalitate, neaplicate, sau lasă câmp larg la abuzuri în aplicarea lor.

Registrul General al Insoțirilor Industriale și Comerciale din toată Țara, pe care 'l propunem, va fi îngrădit cu aceleași garanții, ca și Registrul General al Cartelurilor.

Pedepsele vor fi cele dictate de Art. 125 Cod. Pen. pentru declarațiunile false, Amenzi pentru Omișiuni și neglijențe. Retragerea avantajelor de orice fel, acordate de Stat, vremelnica privațiune de Drepturile Cetățenești, sau Expulsare pentru Streini. —

Înainte de a termina acest Capitol vom mai releva numai în treacăt și marele Servii, pe care le va putea aduce Registrul General Societăților spre descoperirea grabnică a „Trusturilor” oculte, cum au fost numite.

Aceste Confraternități au adoptat cu preferință următoarele două forme : Una este Amestecarea Consiliilor de Administrație într'un frumos Mosaic artistic — iar cealaltă este o formă mai rigidă : „Holding Company”.

Cea dintâiu operează în acest fel : Membri dintr'un Consiliu de Administrație se aleg și în Consiliul celeilalte Societăți, presupuse încă concurente — și conduc astfel, în doioasă armonie, ambele Societăți — uneori și mai multe, dacă se poate. Aceasta este organizația celebră a Societăților de Asigurare din Franța, indestructibilă până astăzi, având baze solid „cimentate”, și care formează o mare Caracatiță sugătoare din Vlaga întregului popor.

Registrul, pe care 'l propunem va desveli a-

aceste *Cumetrii* și *Legiuitorii* noștri vor fi ghesuiți, să aviseze la distrugerea lor.

A doua formă de „Trust ocult” este acea *inventată de Advocații Americani* spre a scăpa de strâșnicia lui *Common-Law* și a Legilor speciale din diferite State ale Uniunii, îndreptate împotriva Trusturilor și Monopolurilor.

Această formă să numește „*Holding Company*” — și se înjghebează astfel : *O Societate („parent”) cumpără, pe lăcule, majoritatea Acțiunilor celeilalte Societăți concurente, și ’și asigură prin acestea puterea hotărâtoare în Adunările Generale ale acesteia, precum și Alegerea Consiliului și numirea Directorilor, desființând astfel autonomia celei de a doua Societăți.*

Ambele aceste forme de organizații, ascunse și vorace, au găsit la noi grabnic „import permis”.

Cine să li se fi opus, — mai ales dacă se presintau, falfăind o Panderă Națională?

Spre a da o pildă convingătoare, până la care formidabile desvoltări pot ajunge asemenea „*Camore și Mafii*”, — vom cită numai următoarele casuri — verificate și constatate netăgăduibil *prin acle oficiale*

The Financier din 11 Ian. 1911 ne spuné :

„Guvernul a dat în judecată, în 1906, pe *Standard Oil Company* din *New-Jersey*, fiindcă în calitate de *Holding Company*, a cumpărat dela 1899 „încoace 65 de Companii și le stăpânește *direct prin Acțiunile*, a căror proprietară este. Aceste 65 de *Societăți*, s’a mai afirmat, că la rândul lor, sânt și ele proprietare de Acțiuni a unui număr de *alte 49 Societăți*, ceea ce face un *total de 114 Companii*. — Guvernul a cerut ca *această organizație, să fie desființată în puterea Legii Sherman*.

„*Standard Oil Comp.* — ne spune *Montague*” —

„împreună cu Amalgamated Copper Company și cu unele alte Trusturi, în care sânt interesați Rockefeller și Asociații sei, trag foloase mari din Alianța lor cu două „Lanțuri” (*Chains*) de Bănci din New-York.

„Fiindcă acest deosebit avantaj, pe care „lau aceste Combinațiuni, nu este încă destul de cunoscut, este trebuință să fie explicat.

„Prin concentrările, care s’au început de o generație încoace și în *Afacerile de Bancă* „The National City Bank of New York” a devenit Conducătoare a vreo 11 sau 12 Bănci și Trust-Companies. „Identificate cu acest „Lanț” mai sânt „The Second National Bank The United States Trust Company, „Directorii principali ai lui New-York Life Insurance „Comp. și Casa de Bancă Kuhn. Loeb et Co.

„Legat cu aceste *Lanțuri*, prin comunitate de interese, mai este și un alt „Lanț” de Bănci, în fruntea căruia stă Hanover — National Bank”, care iarăși la rândul său, cuprinde pe Trust Company of America”, precum și pe „Union Trust Company”.

„De aproape 10 ani „interesele lui Rockefeller și-au asigurat stăpânire asupra Băncii „National City Bank” în așa fel, încât astăzi, printr’înșă, influențează numai în City of New York un Capital de Bănci de 108.000.000 Dolari (=584 milioane Franci) și de 474.000.000 Dolari Deposite și de 323.000.000 Dolari Imprumuturi (aproape 4 Miliarde Fr.).

Alianțe de acest fel sânt de asemenea și la dispoziția Trusturilor diruigite de I. P. Morgan et Co. In Lanțul lui de Instituțiuni, interesul lui Morgan, cuprinde pe „First National Bank of Commerce”, pe „The Chase National Bank”, „Manhattan Trust Company”, „National Bank of commerce”, „Morton Trust

Company", Western National Bank", „*Equitable Trust Company*", *Mutual „Life Insurance Company*" și *Equitable Life Assurance Company*". Aceste Instituții, combinate, împreună, stăpânesc un capital de Bancă de Dolari 97.000.000, de Depozite peste Dol. 472.000.000 și de Imprumuturi ajungând la Dolari 327.000.000.

Avantajele celor împrumutați, cari fac parte din Trusturile, în care sânt interesați *Tovărășiele Standard Oil* și *I. P. Morgan et Co.*, este ușor să și le închipuiască oricine.

Aceste două Alianțe împreună au la dispoziția lor aproape jumătate din Capitalul angajat în *Afaceri de Bancă din întregul City of New-York* și prin aceasta se înțelege ușor de oricine indirect și din *Industrii* ¹⁾.

70. Să desprinde din cele ce preced, că trebuie să fie întregite și câteva din dispozițiile Codului nostru de Comerț, privitoare la *Adunările Generale ale Societăților pe Acțiuni*, și că altele trebuiesc chiar să fie modificate cu totul.

Deoarece *Adunările Generale* dispun, prin votul lor de averea Acționarilor tuturilor și de bunul lor nume, și fiindcă acești Acționari sânt presupuși a fi conștienți de răspunderea, pe care au luat-o asupra lor, în schimbul „*Charter-ului*", care li s'au dat de Stat — trebuiește natural, ca *Adunările Generale să fie compuse de adevărații Acționari*. ²⁾

Art. 157 al Codului nostru de Comerț prescrie : „*Convocarea Adunărilor Generale se face printr'o în-cunoștiințare, ce se va publica cu 15 zile cel puțin*

1) G. H. Montague, pag. 52.

2) Cf. Schirrmester — *Bürgl. Recht Englands*. — pag. 109.—

„înainte de data fixată pentru întrunire, în *Monitorul Oficial*”.

Acest Alineat este luat din Codul Italian — Art. 155 al. I, — unde ne explică Vidari, că a fost introdus „*ca o inovație spre a garanta o mai mare siguranță și publicitate a convocațiunei*”.

Legiuitorul nostru mai dictează încă, prin Al. 2 al aceluiaș Art. 157: „*Depunerea Acțiunilor, care dau dreptul de a lua parte la Adunarea, trebuie efectuată cu cel puțin 10 zile înainte de ziua întrunirii*”.

Prin urmare Codul nostru Art. 162, precizează și mai mult încă, aceasta iarăși în directă opoziție cu cel Italian, (Art. 160): „*că Asociați nu vor fi reprezentați în Adunările Generale, decât prin Mandatari, asociați și ei înșiși*”.

Art. 160 Italian declară în general „*I socii possono farsi rappresentare nelle assemblee generali da mandatarii, soci o non socii*” ¹⁾.

Legiuitorul Rumân însă a voit, evident, să aibă *Adunări generale, compuse din adevărații Acționari sau societari, și nici decum de orice mandatari, sau de simpli figuranți chiar.*

El a voit prin aceasta să accentueze și mai bine ideea sa fundamentală, care guvernează în Codul nostru: *că Societățile sânt creațiuni ale Statului, având să îndeplinească anumite servicii folositoare publicului, sau să slujească la determinate Scopuri generale.*

El a voit ca *Adunările generale, volurile, pe care le dau ele, Bilanșurile pe care le aprobă ele, și Descărcările, pe care fac, să fie toate făcute de Acționarii adevărați și conștienți de răspunderea lor.*

Se impune dară dela sine, fără să fie nevoie

1) Vidari, pag. 134.

să insistăm mai mult asupra acestui punct, *Complectarea Articolelor 157 și 162 ale Codului nostru de Comerț în sensul următor :*

„Depunerea Acțiunilor spre a participa la orice Adunare generală, să fie făcută în termenul legal, fie la Casa de Depuneri, fie la Banca Națională, fie la vreo altă Instituție Publică, desinteresată absolut.

Cu 8 zile înainte de Adunare să fie depusă la Ministerul Comerțului (Serviciul Reg. Gen. al Societăților) complecta Listă a Acționarilor, cari au depus Acțiunile în forma legală, — numele și adresele fiecărui. — Această listă să fie publicată de Minister, Serviciul Societăților, prin „Monitor”, cel puțin cu 3 zile înainte de Adunare.

După ținerea Adunării, în acest chip *constituile*, persoanele, care au *presidal* acele Adunări, Scrutatorii voturilor, regulat *exprimale*, etc., vor fi obligați să presinte aceluiaș Minister, la acelaș Serviciu special, *atât originalele prescripturi verbale semnate de ei, sub răspunderea lor personală, cât și buletinele de voturi, atât a celor, cari au votat în numele lor propriu, cât și a celor, cari a exercitat volul pentru alții*, împreună cu actele de împuternicire, pe care le au avut spre acest scop, unde vor fi păstrate timp de 20 zile.

Prin aceste câteva măsuri, pe cât de simple, tot atât de juste — se va înlătură acel desgustător spectacol, la care trebuiește să asistăm de mai mulți ani, văzând *Adunări generale cu totul fictive* — un joc de „Fantoches”, agitate de sforile vreunui impresario — cum a existat unul în București, care garnisea cu votatori furnisați, de el, scaunele, înșirate de un alt furnisor de „Mobilă veche”, alcătuiind astfel o Adunare generală plăsmuită, un fel de majoritatea de Acționari improvisați.

Mulți din aceștia ar fi fost foarte *încărcați*, *dacă li s'ar fi cerut să arate Bordereul*, cu care a cumpărat Acțiunile, în baza cărora exercită voturile. Un zeflemist 'și a dat odată chiar plăcerea să *înființeze un Sequestru pe Acțiunile*, depuse de un asemenea figurant, pentru o datorie veche la un croitor de 80 Lei pentru un palton, remas neplătit. —

Vom închide acest odios Capitol, privitor la Adunările Generale fictive, — citând numai un exemplu convingător până unde se poate ajunge pe această cale a ficțiunilor.

„Când a fost disolvat“ ne spune Collier „scan-
„dalosul Trust al Oțelului (Schwab-Morgan 1903), pe
„care *Raportul Liquidator* chiar, l'a numit un *jaf*
„organizat, s'a constatat că *Activul Trustului* nu se
„urca, decât la *12½ Milioane Dolari*, și că a fost e-
„mise valori fiduciare pentru 68 Milioane“.

„Adunările, care le au votat, se înțelege, că
„au trebuit să fie plăsmuri de Acționari, fără Ac-
„țiuni. Datoriile nu aveau să le plătească ei. — Admi-
„nistratorii înșiși erau oameni de paie, fără nici o su-
„prafățâ; unul dintre ei a declarat înaintea Justiției,
„că nici nu știe unde sânt *Stabilimentele de Oțel*
„*Bethlehem*“, pe care eră presupus el că, le, conduce” ¹⁾.

8°. Spre complectarea și consolidarea reformelor, pe care ne am permis să le propunem, mai credem a fi neapărat necesară și o *Lege privitoare la Incompatibilități*, în deosebi la noi, și în starea, în general bolnavă, a întregii noastre vieți publice.

Avem o simțită nevoie, să facem ca să înceteze, cât mai grabnic, acea *promiscuitate* dintre o

1) Collicz, pag. 513.

seamă de Oameni publici dela noi și între Organizații de afaceri lucrative, fondate mai adesea pe Bugel.

Ea murdărește întreaga noastră viață politică și economică de astăzi, și o înjosește mai rău, în multe privinți, decât în timpul decadenței noastre sub Fanarioți.

Sub Fanarioți erau corupte Straturile superioare—actualmente se lățește corupția și în cele de jos.

Trebuiește să tăiem cu sabia Nodul Gordian, care s'a încălceț și se încălcește în zilele din urmă, din ce în ce mai mult, între unii „*Facem treburi*” îndrăzneți, și foarte mulți Funcționari publici de toate treptele, înalți, mijlocii și inferiori — cari, la sugestiunile Samsarilor sunătoare pe masă — uită că au jurat: „să aplice Legile și Reglementele, fără ură sau părtinire pentru toți cetățenii”.

În Țările cu tradiții vechi în viața lor publică și cu obiceiuri binestatornice în Afaceri, există un fel de „*Unirttwen Law*”,—cum o numesc Englezii—adică un fel de Drept, care nu este scris nicăiri, dar pe care toată lumea 'l respectează.

Prin faptul acesta chiar să înfrânează o mulțime de porniri spre câștiguri lacome și de reprobabilă valoare morală. Mai există încă o puternică „*Opinie publică*”, bazată pe o adevărată și veche civilizație, care nu suferă *mistificare* și *confusie* între acea ce este *interes public* și general, și acea care să *cheamă numai astfel*, dar este, în realitate cuibărirea în afaceri de interes public a unor interese particulare.

În Anglia și în Germania, de exemplu, asemenea *vegetații* nu găsesc o climă prielnică pentru dănsesele, și îndată ce au început să îmbrojească careva din ele, au fost grabnic stărpite și n'au mai reapărut.

În Italia, o Țară destul de *mercantilă* de altminterlea, cum o cunoaștem, există totuși *opreliște legală* pentru ca să intre în Parlament pentru toți *Direcții, Administratorii și Reprezentanții, de orice fel ai Societăților sau Întreprinderilor, care se bucură de o protecție a Statului, sau de o Garanție a lui, precum și pentru toți Concesionarii de Lucrări publice, de orice fel ar fi ele.*

S'a mai făcut încă un pas, însemnat pentru viitor în această direcție, prin Legea din 22 Aprilie 1912, care a înființat marele „*Instituto Nazionale di Assicurazioni*”.

„Art. 5 al acestei Legi declară : „Oficiile de Director general și de Consilieri de Administrație sânt „*incompatibile cu calitatea de Senator și Deputat, precum și cu oricare însărcinare publică electivă.*

În Franța există, până astăzi, numai incompatibilitatea *expresă* că „Deputații nu pot fi aleși, „în cursul Mandatului lor, Administratori, ai vreunei „Companii de Drum de fer — întru cât aceste sânt „sub controlul Statului“. — Nu însă și pentru Societățile de Asigurare.

După uritele desveliri însă, pe care le a făcut Comisia Parlamentară în Afacerea „*Rochelle-Caillaux*”, Camera Deputaților a votat la 3 Aprilie 1914, cu *unanimitatea de 488 votanți, Ordinea de zi, propusă de Renard și Dariac, care desaprobă intervenția abuzivă a Finanțelor în Politică — și Camera afirmă că „este necesitate de o Lege asupra Incompatibilităților „Parlamentare”.*

Acest vot, de o mare însemnătate, a fost dat în ajutorul resboiului.

Experiențele, și mai regretabile încă, făcute în cursul resboiului actual, atât cu furniturile militare,

cât și cu aprovizionările civile, vor determina, nu încapă îndoială, presintarea unei Legi de Incompatibilități, demnă de o Țară atât de luminată, atât muncitoare în general, și onestă, cum este Franța — o Lege de adevărată Sanare a vieții ei publice. —

Cât ne privește acum pe noi, îndeosebi, noi nu avem astăzi nici o lege lucrătoare cu privire la Incompatibilități, în sensul propriu.

Legea de 1 Iulie 1890, modificată la 4 Iulie 1891, este o Lege asupra Cumulului de funcțiuni cu lefuri fixe.

Ea privește mai ales lefurile, pe care le poate cumula o anumită categorie de funcționari — iar alții nu —

La 1913 s'a votat o Lege, care declară unele Incompatibilități pentru o seamă de *Parlamentari* — — iar pentru alții, iarăși nu. —

Însă viața acestei din urmă Legi a fost și foarte efemeră. — În cea d'întăiu sesiune următoare a Parlamentului (1914), ea a fost desființată.

Ne bucurăm prin urmare, astăzi, de cea mai deplină libertate, ca stare legală, și de fapt, pentru orice fel de Combinații de Afaceri, imaginabile de orice „dibaci”, susținute cu concursul „permis” al unor Politicieni — și nu este rușinător pentru nici un Demnitar sau Funcționari publici, de toate categoriile, cari le-ar acorda concursul lor.

Ni s'ar putea deci oferi privilegiu înălțătoare pentru mândria Țării (?), să vedem Miniștri, intrând și ieșind din Consiliile diferitelor Societăți într'un grațios „Chassé Croisé” de controdant, după Saisonul Politic, și după cum cer interesele momentane ale acestor Socie-

tăți, — să vedem chiar substituțiunii de persoane influente Politice în acel Saison, în care nu pot funcționa ei în Consilii, de rușine, — *substituiți* cu niște păpușoi, a căror competență în acele afaceri este *egală cu zero*, sfidând astfel lumea prin a lor prezența chiar în asemenea Consilii.

S'ar putea întâmplă, să vedem Președinți ai Corpurilor noastre Legiuitoare, apărând înaintea Tribunalului pe *contravenienți la Legile Țării*, sau pe *corupătorii acușați ai funcționarilor* noștri publici, precum am putea vedea și *foști Primari*, pledând ca apărători ai călcătorilor Regulamentelor Edilitare, care erau în vigoare și se aplicau cu mare *străjnicie*, atunci când ei erau Primari.

S'ar putea vedea și frumoase cazuri când Deputați, sau chiar Miniștri în *funcțiune*, să facă parte din unele Comptoirs de desfacere, pentru distribuția unui produs la publicul consumator, fixându-i dânsii prețul, și prin urmare fiind direct interesați la câștigul ce se realizează, — Comisionari, cari în același timp să voteze, *lot ei, Tarifele Protecțoare*, sau chiar, să *propună imposibile*, sau să ceară *desființarea lor*, și să dicteze măsuri excepționale de *Import* și de *Export*, aplicabile, după cum îi vor povățui interesele Comptoirului — Comisionar. —

S'ar mai putea vedea cum s'a zvonit — într'un cas hazliu — destul de semnificativ pentru starea de confușiune, în care ne bălăbănim în vremea din urmă — ca un Advocat, angajat și salariat cu anul de vreo Societate oarecare, fiind în același timp și *membru în Consiliul* unei Administrații Publice, să *redacteze, el o petiție în numele Societății*, care 'l plătește — și s'o prezinte apoi, negreșit pentru apărarea intereselor ei, Consiliului de Admini-

strație publică — și că petiția să fie rezolvată în urma urmelor în sensul dorit.

Departe de noi orice bănuială — dar nu credem că este *comptabil cu demnitatea și cu prestigiul datorit oricărei Instituții Publice*, ca să dea loc la „Zeflemele” de acest fel: „Ei și? Ce-i cu asta? *Boierul și-a schimbat Giubeaua. — Asta nu v'ajunge?*”

S'ar mai putea vedea încongruități ca acestea: Profesorii de Drept, plătiți de Stat ca să lumineze tinerimea, și să i formeze caracterul, susținând pe Catedră o frumoasă teorie de Drept, luată din cărți, și apoi susținând înaintea *foștilor lor elevi*, deveniți Magistrați, teoria tocmai contrară, în calitate de Advocați, plătiți de un client oarecare, interesat să facă din drept strâmb, cu ajutorul d-lui Profesor.

S'ar mai putea (Doamne ferește!) să vedem a treia zi iarăș pe același „*Maiestru*”, reîntors pe Catedră, susținând din nou iarăș teoria cea dintâiu, care eră *consemnată și steriotipată*, în Caietul său de curs!

S'ar mai putea vedea, la noi ciudățenii, care nu s'au văzut, nici chiar în Statele Americane de Sud.

S'ar putea ca un Consiliu întreg al unui Mare Institut de Credit Public, înființat de Stat, și care trăiește sub Controlul lui direct, și exercitează un *Drept Regalian* al Statului, în numele lui — să fie eclipsat, în judecata sa, până la acel punct — încât, uitând de îndatoririle sale *formale*, și de o bârșia Drepturilor sale, să fie stăpânit numai de o *patimă politică până la acel punct*, în cât să introducă în *Raportul anual către Țară și către Guvernul ei*, oricare ar fi el, — *excursii în Politica externă*, unde n'are ce căută, și să se aprobe sau să

desaprobe Politica externă la care n'are cădere să se amestece.

Socotim oșios să mai continuăm cu *presumpții* și cu *ipoteze* de acest fel, — când toată lumea din Țara noastră, cunoaște, din păcate, atâtea *aieve* casuri, de acest fel, care s'au întâmplat zilnic supt ochii ei.

De mult se cere *încetarea* lor și îndreptare, dar până astăzi în zadar.

Se pare totuși că o *zare sosește* și a unor vremuri mai cinstite în viața acestei Țări, mult obijduite de „rei năvăliți”. —

Am înregistrat, cu *satisfacție* chiar, declarația *Primului Ministru actual* făcută în ședința Senatului din 11 Decem. curent — „*Dacă voiți putem stabili ca de acum încolo nici „un funcționar public să nu mai facă parte din Consilii”*”.

Se pare dară, că a sosit momentul oportun și pentru presintarea unei *Legiuri generale și severe* privitoare la *Incompatibilități*.

Noi o credem însă că va fi reforma cea mai *grea de realizat*, din toate, care au fost cerute de opinia publică în vremea din urmă, fiindcă ea nu privește numai *ram de activitate încadrat și specializat*, ci *privește o întreagă Stare Socială*, pe care o revoluționează din temelii. — Ea țintește să *desrădăcineze* unui rău foarte învechit la noi, și foarte lătit în largi *Straturi*, și adânc suprapuse, unele peste celelalte.

Din nefericire, pentru această Țară, s'a inoculat la noi pe planta destul de viciată de *păcatele Fana-rului*, încă și *altoiele*, tot atât de *înveninate*, ale *Arivismului* și ale *Politicianismului lucrativ*, care bântuiesc epidemic Republica a III din Franța și o primejduire chiar.

Lupta pentru Reforma Incompatibilităților, — să nu ne facem nici o iluziune, — va întâmpina o *vașnică* *rezistență*.

Dacă, de rușine, și din *șiretenie* levantină, ea va fi mai slabă *pe față*, va fi *cu atât mai aprigă* și mai *tenace de după Meterezurile „Democrației”,* ale „*Nationalismului*” — și așa mai departe.

Avem însă profunda credință, că și această *rezistență*, oricât de desperată va fi, se va spulberă printr-o acțiune de artilerie, bine combinată și cu putere susținută, cum a fost nimicită și *apriga rezistență, interesată împotriva Introducerei Etalonului de Aur.* — Etalonul de aur neam învrednicit să 'l văd astăzi apărat cu entuziasm, și cu îndârjire, chiar de adversarii lui de odinioară. Așa nădăjduim să trăim încă, să vedem și reformele ce propunem apărute de cei, cari la început le vor combate, fiindcă *există un fel de dreptate imaneulă în lucrurile folositoare obștești bune cu adevărat.*

Iubirea adevărată, desinteresată, și curată a binelui public, dacă este sprijinită de o pricepere luminață și ajutată de o bărbătească energie, nu poate decât să biruiască. —

Resumăm ca final toate propunerile, pe care le facem spre rezolvarea și la noi a marelui *Probleme a Cartelurilor* Legiuirile și Măsurile de Administrație pe care le credem că vor aduce îndreptare grabnică și în mod hotărîtor.

1. Declararea de Delict a oricărui *Monopol de fapt particular.*

2. Reintegrarea Codului nostru Penal cu dispo-

sițiile privitoare la *Acaparament* din Cod. Pen. Francez, ultima redacție propusă.

3. Complectarea Legii noastre de *Poliție Comunală de 31 Iulie 1894* și a Legii din *Decem. 1914* pentru *Moratoriu* etc.

4. O Lege autorizând *Guvernul* să suspende, *vreemelnic*, aplicarea *Tarifului Vămiror*.

5. *Registrul Public al Cartelurilor*.

6. *Registrul General al tututor Insoșitorilor Comerciale și Industriale* din toată Țara.

7. Intregirea dispozițiilor din Codul nostru de Comerț, relative la *Adunările generale ale Societăților*.

8. O Lege severă privitoare la *Incompatibilități*.

Prin aplicarea acestui complex de Legiuri, avem convicțiune că vom vedea dispărând, ca prin farmec, și marea plagă a *Scumpirei Traiului*, de care ne plângem, fiindcă vom fi stârpit rădăcinele, care o hrănesc și cari 'i dau puțința de a prospera, storcând vraga *Gospodăriei noastre Naționale*.

Terminăm cu judicioasele cuvinte ale autorilor premiați, Baumgarten și Meszlény:

„Toate atârnă însă, în ultima linie, de fondul „moral, pe care 'l are *Societatea* în general, cât de „adânc este înrădăcinată în membri, cari o compun „iubirea pentru comunitate, și cât de bine au fost ei „educați spre a 'și subordona interesele lor particulare, „celor publice cât sânt ei în stare să 'și stăpânească „pofta de câștig și zorul de a se îmbogăți.

„Intr-o societate bine disciplinată, înzestrată cu un simț, „puternic pentru binele obștesc, și care

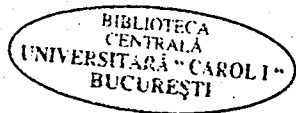
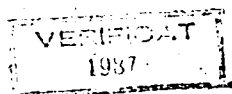
„este ajunsă la un grad superior de cultură, unde
„funcțiile conducătoare nu sunt ocupate de protejați,
„ci sunt ocupate de oamenii cei mai capabili, de
„oameni, cari au idei lămurite asupra unității ge-
„nerale a Gospodării lumii întregi moderne, de oa-
„menii, cari știu să dirigeze marile organizații ale
„producțiunii într'un mod consecvent, și ținând
„seama de toate interesele îndreptățite, oameni al
„căror scop principal este de a face să se desvolteze
„Starea economică a Societății, și cari să străduiesc,
„să ajungă acest scop printr'o politică conștientă,
„prin calculul liniștit, și prin o statornicie neobo-
„sită — într'o asemenea Societate concentrările de
„Întreprinzători sânt necesare și în acelaș timp ne-
„primejdioase. —

„Cu cât o Societate este însă mai depăr-
„tată de acest ideal, cu atât mai grele și mai a-
„menințătoare primejdii ascund în sine oricare miș-
„cări de cartelare, cu atât mai ușor pot aceste să
„conducă la acumulări de capitaluri particulare, la
„urcări de prețuri nejustificate, la absorbirea outside-
„rilor, la exploatarea clasei muncitorilor, la corupția-
„nea moralității publice și la înjosirea nivelului etic
„al Societății. —

„Pot fi State, în care etica Socială să fie o no-
„țiune, atât de necunoscută, în care cultivarea inte-
„resului propriu, nepotismul și adorația Molohului să
„fi infectat în așa mare grad obiceiurile, încât mișcarea
„de cartelare tot asemenea, cât și concurența abso-
„lută liberă, atât Vama protecționistă, cât și Liberul
„Schimb. — Republica tot atât, cât și Cesarismul,
„să sporească, deopotrivă, numai devastările pricinuite
„de puterile distructive, care au ajuns să aibă su-
„premația.

„Pot fi însă iarăși State, unde o Putere centrală
„de Guvernământ, energică, să poată ține încă în frâu
„aceste porniri destructive — ba chiar să le silească să
„slujească scopurilor Statului, — și dacă aceste scopuri
„sânt potrivite spre ridicarea moralei generale, atunci
„să ridice chiar acea Societate la o viață economică nor-
„mală 1)”.
Dorința noastră din suflet ar fi — și speranța
noastră este, să vedem Țara noastră, cât mai grabnic,
clasată între aceste din urmă State.

București, 22 Decem. 1915.

1) Baumgarten u. Meszlény, pag. 230.

